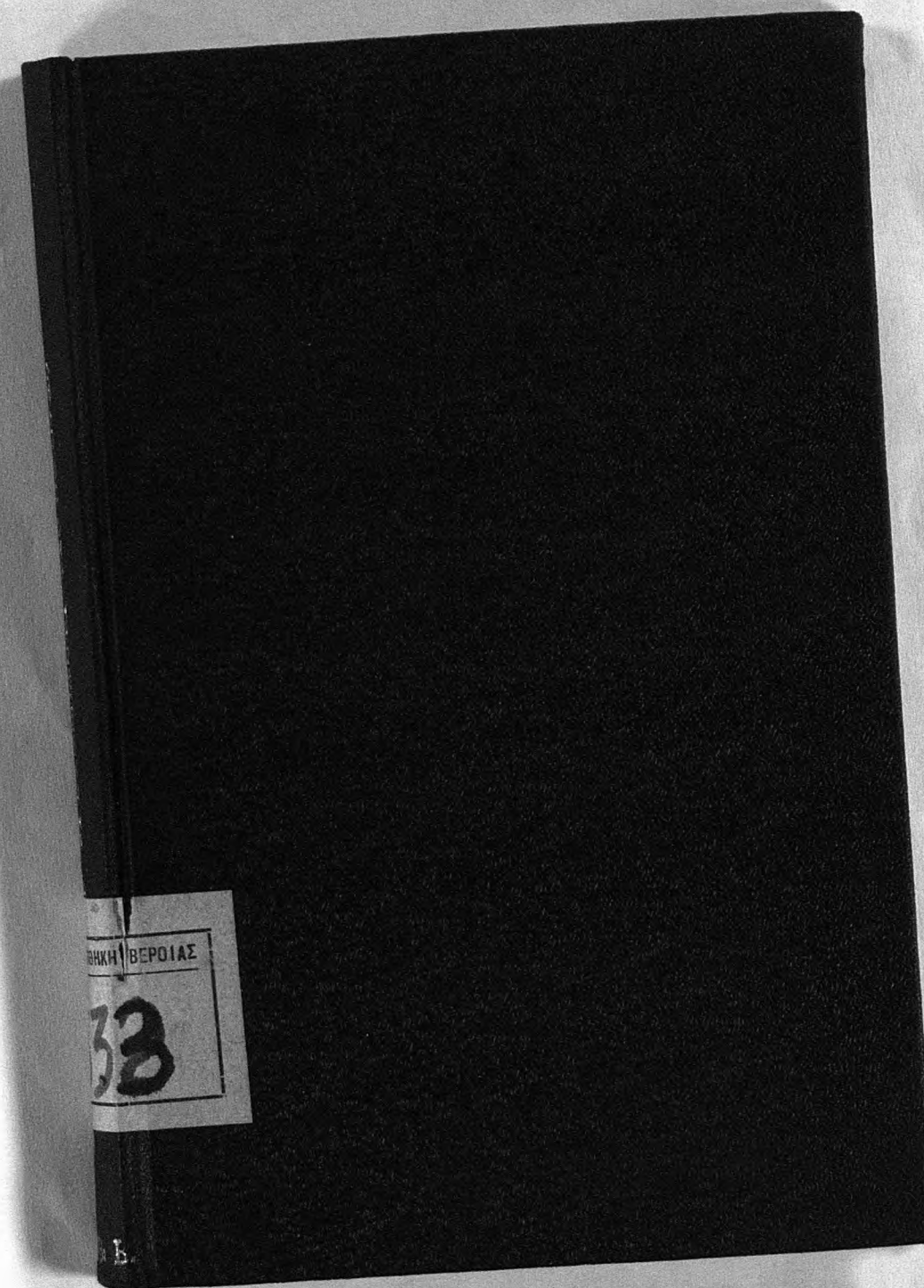

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

+302 ΒΕΡΟΙΑΣ

παιδ.

Αριθ. εις

7838/69

Δωρεά: Δ.μ.
Εξ αριθμ.

Παραδουλού, Γ.μ.ε.

GRVLR-00541 8744

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗ

ΤΑ

*Don
Baker*

ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ

ΚΑΙ

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1900

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αρ. Εισ. 7833

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΒΕΡΟΙΑΣ

+300
πρωτ.
Αριθ. εις

7822/69

Εξ αγοράς

Δυρελ Δυρ.

Παναγιωτόπουλου Γρηγόριος.

ΕΠΙΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΤΩ ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΡΙΘ. 8. — ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1900

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑ ΡΑΦΤΑΝΗ-ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Α'.

Ὁ πολίτης ὡς μέλος τῆς κοινωνικῆς οἰκογενείας.

§ α'. Ἀνάγκη τοῦ κοινωνικοῦ βίου
καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ ἀγαθά.

Ἐὰν φαντασθῇ ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἐξαφνα εὐρίσκεται μόνος εἰς τὸν κόσμον, ἀμέσως θὰ τὸν καταλάβῃ τὸ ῥίγος τοῦ τρόμου· θὰ αἰσθηνθῇ ὅτι εἶναι ἔρημος, ὅτι εἶναι ἀνίσχυρος εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Οὔτε ἐν ἐλάχιστον μέρος τῶν ἀναγκῶν του δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ μόνος, ἐκτὸς τῆς κοινωνίας, ὁ ἄνθρωπος. Καὶ ἀπλῶς ἐὰν τὸν φαντασθῶμεν ἄγριον, εἰς κατάστασιν θηρίου, προσπαθοῦντα νὰ ζήτῃ ἢ διὰ τῶν καρπῶν τῶν ῥιζῶν τῆς γῆς ἢ κυνηγῶν ζῶα, θὰ δυνηθῶμεν νὰ συλλάβωμεν ἰδέαν τινὰ τοῦ τί εἶναι ὁ μόνος, ὁ ἐγκαταλελειμμένος ἄνθρωπος.

Μὴν ἡ κοινωνικότης, μὴν ἡ σύμπραξις καὶ ἡ

συνεργασία μὲ τοὺς ὁμοίους τοῦ ἀσφαλίζει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ζωὴν.

Διὰ τοῦτο ὁ κοινωνικὸς βίος, ἡ κοινωνικὴ οἰκογένεια, εἶναι φυσικὴ ἀνάγκη εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐξ ἴσου ὅσον εἶναι ἀναγκαία καὶ ἡ ἰδική του οἰκογένεια, μὲ τὴν ὁποίαν ζῇ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην.

Ἐὰν ρίψωμεν ἐν βλέμμα κύκλω ἡμῶν, θὰ ἴδωμεν ὅτι τὸ πᾶν ὀφείλομεν εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐν τῇ ἀνθρωπότητι ἀδελφῶν μας, καὶ ἐκείνων οἱ ὅποιοι ζοῦν συγχρόνως μὲ ἡμᾶς, καὶ ἐκείνων ὅσοι δὲν ὑπάρχουν πλέον.

Ἀναριθμητοὶ γενεαὶ ἀνθρώπων εἰργάσθησαν, ἐμόχθησαν, ὑπέφεραν, διὰ νὰ καταστήσουν εἰς ἡμᾶς ἀνθρωπινωτέραν, ἀνετωτέραν, εὐτυχεστέραν τὴν ζωὴν. Ὅλοι αἱ ἐφευρέσεις, ὅλοι αἱ ἀνακαλύψεις, χωρὶς τὰς ὁποίας θὰ ἤμεθα ὡς οἱ πίθηκοι τῶν ὄσων, εἶναι κληρονομία τῶν ὁμοίων μας, οἱ ὅποιοι πρὸ αἰῶνων προηγέθησαν ἡμῶν εἰς τὴν ζωὴν.

Καὶ διὰ νὰ ἔλθωμεν εἰς ἐκείνους μὲ τοὺς ὁποίους συζῶμεν, ποῖοι λόγοι δύνανται νὰ παραστήσουν τὸ μέγεθος τῆς ἀνάγκης, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει τῶν ὁμοίων του; Ποῖοι λόγοι νὰ ἐκφράσουν τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν ὅλοι ὁμοῦ οἱ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀδελφοὶ παρέχουν εἰς τὸν ἕνα; Τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συνεισφέρει ἡ ἐργασία ἐκάστου ἐξ ἡμῶν μεμονωμένως, ἀπέναντι τοῦ συνόλου τῆς ἐργασίας ὁλοκλήρου τῆς κοινωνίας;

Εἰς μέγας ποιητὴς καὶ φιλόσοφος λέγει, ὅτι τὸ προ-

μακτικώτερον ὄνειρον, τὸ ὅποιον θὰ ἠδύνατο νὰ ὄνειρευ-
θῇ ἄνθρωπος, ἀληθὲς ὄνειρον ἀναθέματος καὶ κατάρτας,
θὰ ἦτο ἐὰν ἐβλεπε τὸν γεωργόν, τὸν μυλωθρόν, τὸν
ἀρτοποιόν νὰ τοῦ εἴπουν: «σκάπτε μόνος τὴν γῆν καὶ
σπείρε καὶ θερίζε καὶ ἄλθε καὶ κἀμε ὅ,τι ἡμπορεῖς
διὰ νὰ παραγάγῃς τὸν ἄρτον σου». Καὶ τὸν ποιμένα
καὶ τὸν ὕφαντήν καὶ τὸν ῥάπτῃν νὰ τοῦ εἴπουν ἐπί-
σης: «Φρόντισε νὰ ἐνδοθῇς μόνος». Καὶ οὕτω καθέξῃς
νὰ τοῦ ἀρνηθεῖν τὴν συνδρομὴν τῶν ἀνεξαίρετως ὅλων
αἱ χιλιάδες τῶν ὁμοίων του, τῶν ὁποίων ἕκαστος διὰ
τοῦ ἐπαγγέλματός του καταβάλλει τὸν ὅρον τῆς ἐρ-
γασίας του, διὰ νὰ καταστήσῃ εἰς αὐτὸν δυνατὴν τὴν
ἀνθρωπίνην ζωὴν.

Διὰ τοῦτο οἱ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἄνθρωποι εἶναι οἱ φυ-
σικοὶ ἀδελφοὶ μας· καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ σύνολον τῶν
ὁμοίων μας, οἱ ὅποιοι διεξάγουν τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου,
ὡς ἀδελφοὶ καὶ συμπράκτορες, ὀφείλομεν ὅλην τὴν
ἀγάπην μας, ὅλην τὴν ὑποστήριξιν, τὴν ὁποίαν ἀπο-
λάβομεν ἀπὸ αὐτοῦς.

Ἡ κοινωνία λοιπὸν εἶναι ἐν σῶμα, τοῦ ὁποίου μέ-
λος εἶναι ἕκαστος ἄνθρωπος. Καὶ ἐπειδὴ ὅσον στενώτε-
ρος εἶναι ὁ σύνδεσμος, τόσον εἶναι καὶ ἰσχυρότερος,
πρῶτος κοινωνικὸς σύνδεσμος εἶναι ὁ τῆς πόλεως, τῆς
κοινότητος, τοῦ δήμου εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκουμεν.

Ὡς μέλη τῆς κοινότητος, ἡ τοῦ δήμου, ὁμοιάζομεν
τὰς μελίσσας, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὴν αὐτὴν κυψέ-
λην. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ συνεργασία ὅλων ἐξασφαλίζει
τὴν ζωὴν καὶ τὴν εὐτυχίαν ἑκάστου.

Τοιοῦτος εἶνε ὁ πρῶτος μετὰ τὴν οἰκογένειαν δεσμός τοῦ ἀνθρώπου : ἡ δημοτικὴ οἰκογένεια.

§ β'. Καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν δημοτῶν ἀπέναντι τοῦ δήμου καὶ ἀπέναντι ἀλλήλων.

Ἐξ ὅσων εἴπομεν ἀνωτέρω ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ δῆμος εἶναι, εἰς στενωτέραν ἔννοιαν, ἢ πρώτη, ἢ ἰδιαίτερα πατρίς, ἢ μικρὰ πατρίς τοῦ δημότου.

Ἐκεῖ εἶδε τὸ φῶς τῆς ζωῆς· μεταξὺ τῶν συνδημοτῶν ἀνετράφη, ἠύξησε, προώδευσεν· οἱ περισσότεροι τῶν συνδημοτῶν τοῦ εἶναι γνώριμοί τοι, φίλοι τοι· πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἐχρειάσθη ἢ θὰ χρειασθῇ τὴν συνδρομήν, εἰς πολλοὺς πάλιν προσέφερε τὴν ἰδικήν τοι.

Ἐπειτα ἐκεῖ εἶναι τὰ λείψανα τῶν προγόνων τοῦ ὅλων, τῶν μελῶν τῆς μεγάλης αὐτῆς οἰκογενείας, τὰ ὅποια ἀπεχώρησαν πρὶν ἀπὸ ἡμᾶς ἐκ τῆς ζωῆς. Μετὰ τῶν συνδημοτῶν μᾶς συνδέει τὸ παρελθόν : εἰ τάφοι οἱ παράπλευροι τῶν προγόνων. Μᾶς συνδέει τὸ παρόν : ὁ κοινὸς ἀγὼν ὑπὲρ τῆς κοινῆς προόδου καὶ εὐτυχίας καὶ τοῦ δήμου καὶ ἡμῶν τῶν μελῶν τοι. Μᾶς συνδέει ἐπίσης τὸ μέλλον, διὰ τῶν κοινῶν προσπαθειῶν, ὥστε νὰ καταστήσωμεν τὸ μέλλον τοῦ δήμου καλῆτερον τοῦ παρόντος, ἐπαμείως δὲ καὶ τὸ μέλλον τῶν τέκνων μας εὐτυχέστερον.

Ὅλα ταῦτα ἐπιβάλλουν ὡς αἶσθημα φυσικὸν τὴν ἀγάπην, τὴν ἀφροσίωσιν, τὴν ἀλληλοβοήθειαν τῶν συνδημοτῶν εἰς πᾶσαν περίστασιν. Δυνατὸν εἶναι νὰ

μᾶς χωρίζουν ἰδέαι, πολλάκις καὶ συμφέροντα. Φυσικὸν εἶναι ὁ δῆμος νὰ διαιρῇται εἰς κόμματα. Κανεὶς δὲν δύναται νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην αὐτὴν.

Ἄλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι αἱ διαιρέσεις αὐταὶ δὲν δύνανται νὰ ὑπερβαίνουν τὰ ὅρια τῶν διαιρέσεων καὶ τῶν διαφωνιῶν, τὰς ὁποίας ἔχουν ἀδελφοὶ ζῶντες ὑπὸ τὴν αὐτὴν πατρικὴν στέγην.

Τὰ μίσῃ καὶ τὰ πάθη τὰ προσωπικὰ καὶ οἱ καταδιωγμοὶ τοῦ ἐνὸς ἐναντίον τοῦ ἄλλου καὶ ἡ στέρησις τῶν πλεονεκτημάτων καὶ τῶν δικαιωμάτων ἐκείνων, τὰ ὅποια, καὶ κατὰ τὴν φύσιν τοῦ δῆμου καὶ κατὰ τοὺς νόμους, ἀνήκουν εἰς ὅλους τοὺς δημότας, εἶναι ἄρνησις τοῦ καθήκοντος ἀδελφοῦ πρὸς ἀδελφόν, εἶναι δὲ συγχρόνως καὶ πράξεις ἐπιζήμιοι καὶ καταστρεπτικαὶ εἰς ὅλους.

Ἡ χριστιανικὴ προτροπὴ, ἀπρᾶττε ὅ,τι θέλεις νὰ πράττουν οἱ ἄλλοι εἰς σέ καὶ μὴ πρᾶττε ἐναντίον των ὅ,τι δὲν θέλεις νὰ πράττουν αὐτοὶ ἐναντίον σου» εἶναι ἀπαραίτητος διὰ νὰ εὐτυχῇ καὶ νὰ προοδεύσῃ ἡ πόλις, ἡ κοινότης, ὁ δῆμος. Ἡ μεγαλειτέρα δὲ δυστυχία τῶν δῆμων ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι εἰς πολλοὺς ἐξ αὐτῶν, δυστυχῶς, ἡ μερίς ἡ ὑπερισχύουσα θεωρεῖ τὴν ἄλλην μερίδα ὡς ξένην, ὡς ἐχθρὰν καὶ ἐκείνην μόνην πιέζει μὲ ὅλα τὰ βάρη τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων, κρατεῖ δὲ διὰ τοὺς φίλους τῆς ὅλας τὰς ἀπολαύας καὶ ὅλας τὰς ὠφελείας.

Ἄν τοιαύτη κατάστασις ἐφαρμοσθῇ εἰς μίαν οἰκογένειαν, εἶναι ποτὲ δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ πλεόν οἰκογέ-

νεια ; Πῶς λοιπὸν θὰ ὑπάρξῃ καὶ θὰ εὐτυχήσῃ ὁ ὄη-
μος, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἡ μεγα-
λειτέρα οἰκογένεια, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἐξ ὅλων τῶν
συνδημοτῶν ;

Πρῶτον καθήκον τοῦ δημότου εἶπομεν, ὅτι εἶναι ἡ
ἀγάπη πρὸς τὸν ὄημον, τὴν μικρὰν ἰδιαιτέραν πατρίδα
του· ἡ ἀφοσίωσις πρὸς αὐτὸν καὶ ἡ προθυμία εἰς τὰ νὰ
ὑφίσταται τὰ δημοτικὰ βάρη καὶ νὰ παρέχῃ χωρὶς
δυστροπίας τὰς παντὸς εἰδους εἰσφορὰς πρὸς ἐκπλή-
ρωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ δήμου.

Διότι αἱ εἰσφοραὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν δημοτῶν ὑπε-
ρετοῦν τὴν κοινὴν ὑγείαν, τὴν συγκοινωνίαν, τὴν ἐκ-
παίδευσιν καὶ περίθαλψιν τῶν πασχόντων, τὴν τέρψιν
τῶν δημοτῶν ὅλων καὶ πολλοὺς ἄλλους σκοποὺς κοινῆς
ὠφελείας. Αἱ τοιαῦται εἰσφοραὶ εἶναι ἔρανοι τῶν ἐργα-
ζομένων μελῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. "Ὅταν λοιπὸν
τοὺς ἀρνώμεθα, ὅταν ζητῶμεν νὰ τοὺς ἀποφεύγωμεν
διὰ παντὸς τρόπου καὶ νὰ τοὺς ἐπιρρίπτωμεν εἰς μόνον
τὸν πλησίον μας, δὲν ἔχομεν δικαίωμα νὰ ἤμεθα καὶ
νὰ λεγώμεθα δημόται, οὔτε ἐπομένως νὰ ἀπολαύωμεν
τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα παρέ-
χει ὁ ὄημος.

Πρώτῃ δὲ κατὰ τὴν εὐγένειαν εἰσφορὰ ὑπὲρ τοῦ
δήμου, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται χυδαία καὶ βάνυστος, εἶναι
ἡ προσωπικὴ ἐργασία.

Δὲν ὑπάρχει τίποτε εὐγενέστερον καὶ πλέον ἄξιον
χρηστοῦ καὶ ἐντίμου δημότου, ὅταν ἡ Θεία Πρόνοια
τοῦ ἐχάρισεν ὑγείαν, ἀπὸ τοῦ νὰ παρέχῃ (πάντες,

ἐννοεῖται, ἐξ ἑσού) τὸν βραχίονά του καὶ τὸν ἰδρωτά του διὰ νὰ δημιουργηθῇ ἐν κοινὸν καλόν.

Εἴτε ἀνοίγουν μίαν ὁδὸν οἱ ἡνωμένοι βραχίονες τῶν συνδημοτῶν, ἐκεῖ ὅπου κατεπενοῦντο αὐτοὶ καὶ ἐξήντλοῦντο καὶ συνετρίβοντο τὰ ζῶά των, — εἴτε ξηραίνουν ἐν ἑλῶς, τοῦ ὁποίου αἱ δηλητηριώδεις ἀναθυμιάσεις φονεύουν αὐτοὺς καὶ τοὺς οἰκείους των, — εἴτε φυτεύουν δένδροστοιχίας ἢ δάσκη, παρηγορίαν καὶ ἀνακούφισιν τῶν οἰκογενειῶν των, — τὰ ἔργα ταῦτα θὰ τοὺς δώσουν μεγαλητέραν χαρὰν καὶ θὰ τοὺς ἐμπνεύσουν δικαιοτέραν ὑπερηφάνειαν παρὰ ἂν ἐξετελοῦντο καθ' ὁποῖον ᾔηποτε ἄλλον τρόπον.

Τὰ τέκνα των θὰ εὐλογοῦν τὴν μνήμην των καὶ θὰ λέγουν : « Αὐτὸ τὸ ἔλαμν οἱ πατέρες μας μὲ τὰς χεῖράς των καὶ μὲ τὸν ἰδρωτά των ».

Πολλοὺς δῆμους, τοὺς πτωχοὺς πρὸ πάντων καὶ στερημένους καὶ αὐτῶν τῶν διὰ τὴν διοίκησίν των ἀναγκαίων πόρων, θὰ τοὺς καθίστα πολὺ χρησιμωτέρους εἰς τοὺς δημότας των, πολὺ ἀνθρωπινωτέρους καὶ εὐτυχεστέρους, ἢ προσωπικῇ πάντων τῶν δημοτῶν ἐργασία.

Ἄλλ' αὐτὴ δὲν ἐφημερόσθη παρὰ ἐλάχιστα. — Τοῦτο δέ, διότι δυστυχῶς δὲν ἔχομεν καθαρὰν συνείδησιν πόσον εἶναι τιμητικὴ ἡ ὑπὲρ τοῦ δήμου προσωπικὴ ἐργασία.

Πολλοὶ π. χ. πληρώνουν εἰς χρήματα διὰ νὰ ἐκτελέσουν τὴν ἐργασίαν των κατ' ἐπάγγελμα ἡμερομίσθιοι ἐργάται. Τοῦτο εἶναι περιφρόνησις πρὸς εὐγε-

νές καθήκον καὶ πρᾶξις ἀδικαιολόγητος, ἐκτός ὅταν αἱ φυσικαὶ δυνάμεις δὲν τὸ ἐπιτρέπουν.

Διὰ τὰ ἐξυψωθῇ ἡ προσωπικὴ ὑπὲρ τῶν δῆμων ἐργασία, διὰ τὰ ἐννοηθῇ ὅσον πρέπει ὁ δημοτικὸς σύνδεσμος, διὰ τὰ ἀγαπηθῇ θερμότερον ὁ δῆμος, πρέπει πᾶς δημότης, οἷας ὅποτε κοινωνικῆς τάξεως, νὰ θεωρῇ τιμὴν τοῦ τὸ νὰ λάβῃ ἀνὰ χεῖρας χάριν τοῦ δήμου τὴν σκαπάνην καὶ τὸ πτυάριον.

Ἄλλο καθήκον ἀπαρρέον καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ συνδέσμου τῶν συνδημοτῶν εἶναι ἡ ἀλληλοβοήθεια.

Οἱ δυνάμενοι νὰ ἐργάζωνται, ἀλλ' ὀκνηροὶ καὶ φυγόπονοι, ὅχι μόνον δὲν εἶναι ἄξιοι συμπαθείας καὶ βοήθειας, ἀλλὰ πρέπει νὰ θεωρῶνται ἐχθροὶ τοῦ ἑαυτοῦ των, ἐχθροὶ τοῦ κοινοῦ συνδέσμου, τοῦ ὁποίου εἶναι μέλη, διότι εἰς τὴν θαυμασίαν ταύτην ἁρμονίαν τῆς ἐργασίας ἕκαστος εἰσφέρει τὸ μέρος του, ὅπως εἰς τὴν κυψέλην αἱ μέλισσαι, καὶ μόνον αὐτοί, κηφῆνες ἄργοι, ἀποτελοῦν βάρος τῶν ὁμοίων των καὶ πρόσκομμα εἰς τὴν κοινὴν πρόοδον, πολλάκις δὲ ἡ ὀκνηρία των καὶ ἡ ἀργία εἶναι καὶ πρόδρομος ἄλλων βαρυτέρων παρεκτροπῶν καὶ ἐγκλημάτων.

Ἄλλ' ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν δύνανται νὰ ἐργασθῶν, ἐκείνους ὑπὲρ τῶν ὁμοίων ἡ περιθάλψις τῶν ὁμοίων των εἶναι ὅρος ἀπαραίτητος τῆς ὑπάρξεώς των, ἔχουν καθήκον οἱ συνδημόται ἀδελφοὶ καὶ ὁ δῆμος, ὁ ὁποῖος συγκεντρώνει τὰ καθήκοντα ὅλων τῶν ἀποτελούντων αὐτὸν μελῶν, νὰ περισφύζου καὶ περιθάλλουν καὶ συντηροῦν.

Ἄνευ τούτου τὸ αἶσθημα τῆς ἀδελφότητος θὰ ἦτο λέξις κενή, ὅπως θὰ ἦτο λέξις κενή ὁ σύνδεσμος καὶ ἡ ἀλληλεγγύη τῶν μελῶν τοῦ αὐτοῦ δήμου. Ἡ ἀγάπη δὲν εἶναι στεῖρα· τέκνον αὐτῆς εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀνθρώπινον αἶσθημα τῆς ἀμοιβαίας ἀφροσιώσεως καὶ τῆς ἀλληλοβοηθείας, τὸ ὅποιον φέρει εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν χαρὰν διὰ τὴν χαρὰν τῶν ἀδελφῶν μας καὶ ὑγραίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς μας διὰ τὰ δάκρυά των.

Ἡ περιθάλψις τῶν πασχόντων εἶναι οὕτως ἐκ τῶν ἱερωτέρων καθηκόντων τῶν δήμων, δηλαδή τῶν δημοτῶν.

Τὸ δύσμοιρον καὶ ἐγκαταλελειμμένον νεογέννητον, ὁ ἀσθενὴς, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει, ὁ γέρον, ὁ ἀνάπηρος, ὁ ἀνιάτως πάσχων, ὁ τυφλός, ἡ ἐκεῖνος τοῦ ὁποῖου ἡ εἰμαρμένη ἐσθῆσε τὴν λαμπὰδα τοῦ λογικεῦ, οὗτοι ὅλοι ἔχουν δικαίωμα, ὅπως ὁ δῆμος ἐπιμεληθῇ τῆς ὑπάρξεώς των καὶ ἔλθῃ βοηθὸς καὶ σωτὴρ των.

Διὰ τοῦτο τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα ἐνὸς δήμου εἶναι οἱ ὠραιότεροι τίτλοι τῆς εὐγενείας καὶ τῆς φιλαδελφίας τῶν δημοτῶν. Πρέπει νὰ εἶναι τὸ καύχημά των, πρέπει νὰ εἶναι πρίθυμα ὑπὲρ αὐτῶν οἱ δημόται διὰ πᾶσαν δυνατὴν θυσίαν, καὶ νὰ ἐπιτηροῦν ἄγρυπνοι τὴν τακτικὴν των λειτουργίαν καὶ πρόοδον.

Βεβαίως πολλοὶ δήμοι εἶναι τόσον ἄποροι, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ἔχουν φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ δυστυχία εἶναι κληρὸς, δυνάμενος νὰ ἐνσκήψῃ εἰς πάντας καὶ πανταχοῦ, καὶ οἱ πτωχοὶ δὲ

οἱ ἄνθρωποι ἔχουν βρέφη ἔλθεται καὶ ἀναπήρους γέροντας καὶ ἀσθενεῖς ἀνιάτους, πρέπει ἡ ἀλληλοβοήθεια τῶν ἀνθρώπων νὰ προμηθεύῃ τοὺς ἀναγκαίους πόρους, διὰ νὰ περιθάλπωνται οἱ τοιοῦτοι εἰς φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα ἄλλων ὀνείρων.

Διότι οἱ ἄνθρωποι εἰς τοὺς ὁποίους γέροντες ἢ ὅπως ὅποτε πάσχοντες ἀποθνήσκουν εἰς τὸ ὑπαιθρον ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἢ ἀπὸ τῆς πείνης, οἱ ἄνθρωποι εἰς τοὺς ὁποίους στερούμενοι τοῦ λογικοῦ περιφέρονται γυμνοὶ εἰς τὸν ὁδόν, ἀβοήθητοι, ἀνυπερίσπιστοι, ἀντικείμενα χλευασμῶν καὶ λιθοβολισμῶν τῶν ἀγνοοπαίδων, εἶναι οἱ ἄνθρωποι περὶ τῶν ὁποίων πᾶς τις ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἴπῃ ὅτι ἐλλείπει ἐκεῖ ὁ ἀπαραίτητος ὅρος χριστιανικῆς καὶ πολιτισμένης κοινωνίας, τὸ αἶσθημα τῆς ἀδελφότητος καὶ τῆς ἀλληλοβοήθειας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν νεαρῶν βλαστῶν τοῦ ὅντος πρέπει νὰ προκαλῇ τὴν θερμὴν φροντίδα παντὸς ὀνείρου. Ἀπὸ τὰ σχολεῖα θὰ ἐξέλθουν οἱ ὀνείροι καὶ οἱ πολῖται τοῦ μέλλοντος. Τὸ σχολεῖον λοιπὸν πρέπει νὰ εἶναι ἀντικείμενον ἀγάπης καὶ μερίμνης παντὸς ὀνείρου· διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὸ σχολεῖον εἶναι καὶ ἡ ὡραιότερα ἐκδήλωσις τῆς ἰσότητος τῶν ὀνείρων. Καὶ τοῦ πτωχοῦ τὸ τέκνον καὶ τοῦ πλουσίου διὰ τῆς αὐτῆς ἀνατροφῆς εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ τῆς αὐτῆς ἐκπαιδεύσεως, ὀπλίζονται κατὰ τῶν περιπετειῶν τῆς ζωῆς καὶ παρέχονται εἰς αὐτὰ ἴσα τὰ μέσα διὰ ν' ἀγωνισθοῦν ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τῆς εὐτυχίας τῶν.

Ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ ὁ ὄχλος ἀνήκει εἰς ὅλους τοὺς ὀημότας καὶ ἡ περιουσία του εἶναι περιουσία ὅλων τῶν ὀημοτῶν, ὕπηρετοῦσα σκοποῦς κοινούς εἰς ὅλους, πρέπει οἱ ὀημοταὶ νὰ ποιοῦν τὴν ὀημοτικὴν περιουσίαν ὅσον καὶ τὴν ἰδικὴν των. — Πρέπει νὰ θεωροῦν ὡς ἐγκλημα ὅχι μόνον αὐτοὶ νὰ καταχρῶνται ἢ ὅπως ἐήποτε νὰ βλάπτουν τὸν ὄχμον, ἀλλ' ἐπίσης καὶ τὸ νὰ ἀδιαφοροῦν διὰ τὴν περιουσίαν τῶν ὀημων των, καὶ νὰ ἐπιτρέπουν διὰ τῆς ἀναρχῆς των εἰς ἄλλους τὴν κατὰχρησιν καὶ τὴν ἀρπαγὴν.

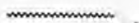
Διότι ἐὰν ἕκαστος ὀημότης ἐπὶ τὰ ὀημοτικὰ πράγματα, ὅπως τὰ ἰδικὰ του, ἐὰν εἶχε περὶ αὐτῶν τὴν ἰδίαν ἀγρυπνον ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα καὶ ἐπιτήρησιν, πολλοὶ ὄημοι, σήμερον ἀνέκανοι νὰ ἐκπληρώσουν τὸν σκοπὸν αὐτῶν, θὰ ἦσαν εἰς θέσιν πολὺ διάφορον.

Ὁ δὲ Ἕλληὴν ὀημότης ἔχει πρόσθετον λόγον νὰ ἀγαπᾷ μὲ ἀρσείωσιν καὶ μὲ ἐθελουσίαν τὴν ἱεράν αὐτὴν οἰκογένειάν του, τὸν ὀημόν του.

Διότι ὁ ὄχμος, ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς κοινότητος κατὰ τοὺς πικροὺς τῆς δουλείας χρόνους, περιέσωσε τὸν ἔθνησμόν, τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν, τὴν ἔθνηκὴν συνείδησιν, τὸν ἀκοίμητον πόθον τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς.

Ὡς σύνολον, ὡς ἔθνος, ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ οὐδὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας τῆς δουλείας. Διὰ τοῦτο οἱ πατέρες ἡμῶν τότε, διὰ τῶν κοινοτήτων τῶν χωρίων καὶ τῶν πόλεων, εἰργάσθησαν διὰ τὸ ἔθνηκὸν μέλλον. Ἡ κοινότης συνετήρει καὶ ἐθέρμαινε τὸ

θρησκευτικὸν αἶσθημα, αὐτὴ ἐφρόντιζε διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐκκλησίας, αὐτὴ ἐξεπαίδευε καὶ ἐμόρφωνε τοὺς Ἑλληνόπαιδας, συμφώνως πρὸς τὰς μεγάλας παραδόσεις τοῦ ἐλληνικοῦ παρελθόντος καὶ πρὸς τοὺς μυστικοὺς παλμοὺς τῆς ἀπολυτρώσεως. Τὴν κοινότητα εἶχαν ἀσπίδα οἱ ὑπόδουλοι, ἡ κοινότης περὶσκεύασε τὸ ἔργον τῆς ἐνδόξου Ἐπαναστάσεως καὶ ἐπομένως ἡ κοινότης ἀνέστησε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐδημιούργησεν ἐλευθέραν ΠΑΤΡΙΔΑ.

Β'.

Ἡ Πατρίς.

§ α'. Ἡ ἔννοια τῆς Πατρίδος.

Τί εἶναι ἡ Πατρίς ; Τί σημαίνει ἡ λέξις αὕτη, ἡ τόσον γλυκεῖα, ἡ ὅποια ἐγκλείει καὶ τὸν πρὸς τὸν πατέρα σεβασμὸν διὰ τῆς ῥίζης της καὶ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τρυφερὰν λατρείαν διὰ τοῦ γένους της ;

Τί σημαίνει τὸ ὄνομα τοῦτο τὸ θεῖον, εἰς τὸ ὅποιον πᾶσα ἀνθρωπίνη γλῶσσα ἤνωσεν ἀδιασπᾶστως τὰ θεϊότερα καὶ εὐγενέστερα τοῦ ἀνθρώπου αἰσθήματα, τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς ;

Ποία εἶναι ἡ Πατρίς αὕτη, τῆς ὁποίας ἡ ἀγάπη ἡ

θερμῇ νικᾷ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ αὐτὸ τὸ φυσικώτερον πάντων τῶν ἐμρῦτων αἰσθημάτων, τὸ αἶσθημα τῆς αὐτοσυντηρήσεως, τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ζωὴν ; Ποία εἶναι ἡ Πατρίς, χάριν τῆς ὁποίας καὶ οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας, καὶ οἱ πατέρες μας προσέφεραν τὸ αἷμά των θυσίαν ἱερὰν ὑπὲρ τῆς ἀκεραιότητός της, ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου της, ὑπὲρ τῆς δόξης της ;

Ποία εἶναι ἡ Πατρίς αὐτή, διὰ τὴν ἀγάπην τῆς ὁποίας ἐξαλείφεται ὁ ἀνθρώπινος ἐγωϊσμός, νεκρώνεται τὸ ἀτομικὸν συμφέρον, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν οἱ υἱοὶ της προσφέρουν πᾶν ὅ,τι ἀπεταμίευσεν ἐπὶ χρόνους μακροὺς ἡ ἐργασία των καὶ ἡ ἐργασία τῶν πατέρων των, κενώνουν πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς λατρείας της τὰ βαλλάντιά των, θυσιάζουν τὴν ἀγάπην τῆς οἰκογενείας καὶ προσφέρουν αὐτὰ τὰ τέκνα των εἰς ὑπεράσπισιν τῆς ἀκεραιότητος καὶ τῆς δόξης της ;

Ποῖον προσκύνημα, ποῖαν ἀγίαν εἰκόνα περιστᾷ τὸ ὄνομα τῆς Πατρίδος, τὸ ὁποῖον δονεῖ τὴν καρδίαν ὀλοκλήρου λαοῦ διὰ τῶν εὐγενεστέρων παλμῶν καὶ ἐμπνέει τὰς ὠραιότερας πράξεις ἀφοσιώσεως, αὐταπαρνήσεως καὶ αὐτοθυσίας ;

Ποῖαν θείαν ὑπόστασιν ἐκφράζει ἡ λέξις ἡ μαγικὴ *Πατρίς*, διὰ τὴν δόξαν τῆς ὁποίας καὶ ὁ ἔσχατος πολίτης ὑψώνει ὑπερήφανον καὶ ἀκτινοβόλον τὸ μέτωπον, ἐνῷ πάλιν διὰ τὰς συμφοράς της ἔχουν κοινὰ τὰ πικρὰ δάκρυα οἱ ὀφθαλμοὶ ὅλων ὅσοι ζοῦν μὲ τὸ ὄνομά της ;

ὦ ! Τί εἶναι ἡ Πατρίς, τὸ διδάσκει περισσότερον

ἀπὸ πᾶσαν ἀνάπτυξιν διὰ λόγων ἢ καρδία ἐκάστου πολίτου, καὶ περισσότερον ἀπὸ πάντα ἄλλον ἢ καρδία τοῦ Ἑλλήνος.

Τί εἶναι Πατρίς μᾶς τὸ ἐκμυστηρεῖται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἢ γῆ τὴν ὁποίαν πατοῦμεν, τῆς ὁποίας ἐκάστη σπιθαμὴ κλείει καὶ μίαν ἀνάμνησιν δόξης, ἢ μίαν ἀνάμνησιν πόνου καὶ συμφορᾶς· μᾶς τὸ διδάσκουν τὰ σκορπισμένα ὅστ᾽ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τὴν ἀνέστησαν· τὰ πελάγη μας, τὰ ἐλληνικὰ πελάγη, τὰ ὅποια ἀντήχησαν τοὺς κεραυνοὺς τῶν πατέρων μας· τί εἶναι Πατρίς μᾶς τὸ ἐξηγοῦν οἱ θακρυσμένοι ὀφθαλμοὶ τῶν ὑποδοῦλων, οἱ ὅποιοι στρέφουν πάντοτε μὲ πίστιν καὶ ἐλπίδα τὸ βλέμμα πρὸς τὴν Μητέρα Πατρίδα.

Πατρίς δὲν εἶναι μόνον ἡ γῆ τὴν ὁποίαν πατοῦμεν, ἡ φύσις ἢ ἄψυχος, ἢ ὁποία τὴν περιβάλλει· δὲν εἶναι μόνον ὁ καπνὸς τοῦ χωρίου μας, τὸν ὁποῖον μὲ τόσον πόνον ἐπόθει νὰ ἴδῃ ἡ νοσταλγία τοῦ Ὀδυσσεῶς. Δὲν εἶναι μόνον ἡ οἰκία, εἰς τὴν ὁποίαν εἶδομεν τὸ φῶς, δὲν εἶναι αἱ πεδιάδες μας, τὰ δάση, τὰ ὄρη, τὸ χωρίον μας, ὁ κώδων τῆς ἐκκλησίας μας. Ὅλα ταῦτα μένουν τὰ ἴδια μὲ τὰ αὐτὰ ἀρώματα, μὲ τὰ αὐτὰ ὠραῖα χρώματα καὶ ὑπὸ τὴν δουλείαν. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν δουλείαν ἀποβαίνει μισητὴ καὶ αὐτὴ ἡ γῆ τῆς γεννήσεώς μας καὶ ἠθέλομεν τὴν ἐγκαταλίπη, ἂν ἦτο δυνατόν, τὴν δουλωμένην γῆν, φέροντες μαζὶ μας τὰ ὅστ᾽ τῶν προγόνων μας ὅπως τὴν ἐγκατέλιπαν οἱ Πάργιοι.

Ἡ ἔννοια τῆς Πατρίδος περιλαμβάνει καὶ τὴν ἄψυ-

χον φύσιν, ἡ ὁποία μᾶς περιβάλλει, ἀλλ' αὕτη τρόπον τινά εἶναι τὸ σῶμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατοικεῖ τῆς Πατρίδος ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμα.

Δὲν καθορίζεται διὰ λέξεων ἡ ἰδέα τῆς Πατρίδος. Ἀποτελεῖ ἔννοιαν φωτεινὴν καὶ πλήρη λάμπειας· ἐννοίαν ὅπως ὄχι ἀπλήν, ἀλλὰ πολυσύνθετον, ὅπως εἶναι ἡ ἡλιακὴ ἀκτίς, ἡ ὁποία μᾶς φωτίζει καὶ μᾶς ζωογονεῖ, ὡς ἐνιαῖα λάμπει, χωρὶς νὰ θρηνάζωμεθα ὅτι ἐνώνει εἰς μίαν χρυστὴν ἁρμονίαν φωτὸς ὅλα τῆς Ἰριδος τὰ χρώματα. Πατρίς εἶναι ὁ κοινὸς σύνδεσμος ὅλων τῶν τέκνων τῆς. Πατρίς εἶναι τὸ κοινόν παρελθόν, τὸ ὁποῖον ἤνωσαν εἰς γρανίτην στερεὸν ἀποτελοῦντα ἐν ἔθνος κοινοὶ ἀπ' αἰώνων ἀγῶνες, καὶ θυσίαι καὶ αἵματα.

Πατρίς εἶναι ὅλη ἡ ἱστορία τῆς δόξης καὶ τῶν συμφορῶν μας, διότι πᾶσα ἡμέρα, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος τοῦ ἀπωτάτου, προσέθεσεν ἕνα κρίκον εἰς τὸν ἀδιάσπαστον σύνδεσμον, ὅστις λέγεται Πατρίς. Ὅλοι οἱ ὑπὲρ τοῦ πατρώου ἐδάφους ἀγῶνες τῶν προγόνων καὶ τῶν πατέρων μας κατὰ τῶν ξένων κατακτητῶν, ὅλοι αἱ ὑπὲρ τῆς Πατρίδος αἱματιρραὶ θυσίαι ἀποτελοῦν δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὰς γενεὰς τοῦ μέλλοντος κληροδοσίαν ἀγάπης πρὸς τὴν μεγάλην ταύτην πάντων ἡμῶν Μητέρα.

Εἰς ἡμᾶς ἡ ἀγάπη τῆς Πατρίδος ἐπιβάλλει διηνεκὴ ἐργασίαν, διὰ νὰ τὴν μεγαλύνωμεν, διὰ νὰ τὴν τιμῶμεν καὶ τὴν δοξάζωμεν, καὶ διὰ νὰ μὴ ὀπισθοδρομῶμεν ἀπέναντι οἷας δῆποτε θυσίας, ὥστε νὰ τὴν ἀνορθώσωμεν ἐκπεσοῦσαν καὶ ταπεινωμένην.

Πατρίς εἶναι τὸ παρόν, εἶναι δὲ ἐπίσης καὶ τὸ μέλλον, τὸ μέλλον τῶν τέκνων μας καὶ τῶν γενεῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ τὰ ἀκολουθήσουν εἰς τὴν ζωὴν. Πατρίς εἶναι ἐπίσης τὸ ἀνέξεγγητον αἶσθημα μερίμνης ἀνησυχου περὶ τοῦ μέλλοντος, τὸ τόσον ἀσυμβίβαστον πρὸς τὸν ἀνθρώπινον ἐγωϊσμόν, τὸ ὅποῖον μᾶς ἐμπνέει τὸ καθήκον νὰ ἐργασθῶμεν διὰ νὰ παραδώσωμεν εἰς τοὺς μεθ' ἡμᾶς εὐτυχεστέραν, ἰσχυροτέραν, ἐνδοξοτέραν τὴν χώραν, ἐπὶ τῆς ὁποίας, ἀδελφοί πάντες καὶ τέκνα κοινῆς Μητρὸς, εἶδομεν τὸ φῶς· τὸ αἶσθημα, τὸ ὅποῖον μᾶς κάμνει νὰ ῥιγῶμεν καὶ νὰ φρίττωμεν καὶ με μόνην τὴν ἰδέαν ὅτι· εἶναι δυνατόν τὸ δουλωμένον τμήμα τοῦ ἔθνους μας νὰ μὴ ἴδῃ καὶ ἐκεῖνο τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας ἢ ὅτι πέπρωται νὰ κινδυνεύσῃ νὰ δουλωθῇ ποτε τὸ ἐλεύθερον τμήμα του!

Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ἀγαθόν τι ἄνευ τῆς ἐλευθερίας Πατρίδος; Τί ὠφελοῦν τὰ ἀτομικὰ ἀγαθὰ εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος δουλεύει τὸν ξένον, καὶ εἰς τὸν ὅποῖον ὁ ξένος ὑπαγορεύει ὡς νόμον τὴν θέλησίν του; Διὰ τὸν δοῦλον, τὸν ταπεινωμένον, ὑπάρχει χαρὰ καὶ ἔχει ἀξίαν τινὰ ἢ οἰκογενειακὴ γαλήνη καὶ εὐτυχία; Τὸ πένθος καὶ ἡ ὀδύνη κατέχουν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ψυχὴν τοῦ δούλου καὶ μόνον διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπολυτρώσεως ὑπάρχει θέσις εἰς τὴν καρδίαν του.

Καὶ ὅμως ὅλα ταῦτα δὲν δύνανται νὰ δώσουν πλήρη τὴν εἰκόνα τῆς Πατρίδος.

Τὴν μορφήν της τὴν βλέπουν ἐξ ὁρμαεμφύτου οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ψυχῆς παντὸς πολίτου· θὰ τὴν ἴδῃ

δὲ τὴν μορφήν τῆς τὴν θείαν, ἀκόμη διαυγαστέραν, ὁ ἐλεύθερος πολίτης, ὅταν πρὸς στιγμὴν στρέψῃ τὸν νοῦν πρὸς τοὺς λαοὺς τοὺς ἀτυχεῖς, ὅσοι ἐπαυσαν νὰ ἔχουν Πατρίδα.

Τότε θὰ ἔῃ φωτεινὴν, λάμπουσαν, μειδιῶσκαν πρὸς αὐτὸν μειδιάμα ζωοφόρον, τὴν μορφήν τῆς Πατρίδος.

Ἡ σημαία.

Ἀλλὰ τὴν Πατρίδα τὴν γλυκεῖαν μητέρα ὅλων ἡμῶν τὴν βλέπουν οἱ ὀφθαλμοί μας· διότι τὴν ἐννοιοῦν τῆς τὴν ὑψηλὴν, τὴν αὐλὸν καὶ ἀσύλληπτον, τὴν ἐνσαρκώνει καὶ τὴν φέρει πρὸ τῶν βλεμμάτων τῶν τέκνων τῆς τὸ σύμβολον τῆς Πατρίδος, ἡ Σημαία. Ὅπως τὴν αὐλὸν τοῦ Θεοῦ ὑπόστασιν ἐνσαρκώνει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἡ εἰκὼν Του, ὅπως ὁ Σταυρὸς εἶναι τὸ ἁγιασμένον σύμβολον τοῦ Χριστιανοῦ, οὕτω καὶ ἡ Σημαία παριστᾷ τὴν θρησκείαν τῆς Πατρίδος.

Αὕτῃ ἡ Πατρίς λαμβάνει σάρκα εἰς τὴν Σημαίαν· διότι τὸ σύμβολον τοῦτο εἶναι τῆς κυριαρχίας, τῆς δόξης, τῆς ἰσχύος Αὐτῆς τὸ ἐμβλημα. Εἶναι ἡ ἀπ' αἰώνων ἱστορία Τῆς, ἡ μακρά, ἡ ὑπερήφανος εἰκὼν τῶν θριάμβων Τῆς, ὁ σταυρὸς ὁ συμβολίζων τὰ μαρτύριά Τῆς, τοῦ ἐθνικοῦ μέλλοντος ἡ αἰσθητή, ἡ φωτεινὴ, ἡ παρήγορος ἐλπίς. Ὅ,τι σκέπεται ὑπὸ τὴν Σημαίαν εἶναι Πατρίς. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀκροκεφαίου πλοίου κλυδωνιζομένου ὑπὸ τῶν κυμάτων εἰς ἀπωτάτας θαλάσσας, ἐξαγγέλλει καὶ κηρύττει ὑπερήφανος, ὅτι τὸ σκάφος

ἐκεῖνο εἶναι τμήμα ἀχώριστον τῆς ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Εἶναι ὠραία, ἐξόχως ὠραία ἡ Σημαία μας· ὅσον ὠραία εἶναι ἡ μήτηρ μας Ἑλλάς, τῆς ὁποίας παριστᾷ τὴν θείαν μορφήν. Ἀποπνέει ἄρωμα ἡ Σημαία μας, διότι ἔχει τὸ γλυκύτατον χρῶμα τοῦ μυροδόλου ἑλληνικοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ λευκὸν τοῦ μυρωμένου κρίνου, μὲ τὸν ὅποιον ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ εὐηγγελίσθη εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἀνάστασιν, τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὅτε ἐτελέσθη καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἡ ἀνάστασις. Τοιαύτην τὴν ἀντελήφθη τὴν Σημαίαν μας καὶ ἡ ἔθνικὴ ποίησις:

Οὐρανοχρωματισμένη
καὶ σὰν κρίνο ἀγροῦ λευκή.

Καὶ ἡ θαλασσία Σημαία τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸν λευκοκύανον Σταυρὸν καὶ τοὺς λευκοκυάνους κυματισμούς, ἡ ναυτικὴ μας Σημαία ἡ κυματοχαρὴς, πόσον ὁμοιάζει τὰ ὀφρισμένα κύματα, τὰ ὅποια θραύμενα εἰς τὴν πρῶμην, ὅπου λάμπουν τὰ χρώματα τῆς Σημαίας μας, τὴν ῥαντίζουν μὲ λεπτὴν βροχήν, τὴν ὅποιαν χρυσώνει ὁ ἥλιος, ὡς φωτοστέφανον τῆς Δόξης Της!

Ναί· ὡς κύμα ὀφρισμένον τῆς ἔθνικῆς ὀργῆς τὴν ὠνειρεύθησαν τὴν ναυτικὴν μας Σημαίαν τεσσάρων αἰώνων δοῦλοι· καὶ τὸ ὄνειρον αὐτὸ ἐκφράζει ὁ ἔθνικός ποιητής, ὅταν λέγῃ:

ὅτι κρυφὸς χτυπὸκαρδὸς
τοὺς εἶπε πῶς θὰ ἰδοῦνε
μιὰ μέρα ν' ἀνεμίζουνε,
στ' ἀγέρι νὰ πετοῦνε,
φλάμπουρα γολανόλευκα
σὰν κύματα ὀφρισμένα,
περήτانا ἀπλωμένα
σὲ πέλαγο ἔθνικόν.

Αὕτη εἶναι ἡ ναυτική μας Σημαία, τὴν ὁποίαν λέπεις ὑπερηράνω· ὑψωμένην εἰς τὸν ἴστον τοῦ ἐπιόρου τῶν ἐθνικῶν πλοίων· αὕτη τὴν ὁποίαν βλέπεις ὅταν ὁ ἥλιος κρύπτεται ὀπίσθεν τῶν ὀρέων, νὰ κτέρχεται βραδέως πρὸς τὴν ἀγκάλην τοῦ ναύτου, ὡς ἤχῃ ἡ σάλπιγξ καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ τὸ ἐπιτεῖον καὶ τὸ πλήρωμα ἀποκαλύπτονται εὐλαβῶς πρὸ τοῦ ἱεροῦ ἐμβλήματος τῆς Πατρίδος.

Καὶ ὅταν βλέπης τὴν φρουριακὴν μας Σημαίαν νὰ κυματίζῃ ὑψηλά, μὲ πλαίσιον τὸν γαλανὸν οὐρανόν, πᾶνω εἰς προμαχῶνας, οἱ ὁποῖοι εἶναι σήμερον ἄφωτοι καὶ ἀρωπλισμένοι, νὰ ἐνθυμηθῇς ὅτι εἶναι αὕτη ἡ Σημαία, τὴν ὁποίαν ὕψωσαν ἄλλοτε εἰς τὸ φρούριον τοῦ Παλαμηδίου οἱ νικηταί, αὕτη ἡ ὁποία ἐκυμάτιζεν εἰς τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια καὶ εἰς τοῦ Μεσολογγίου ἄς ἐπάλλξεις. Αὕτη τὴν ὁποίαν περιέθαλεν ὁ λιθαρωτὸς τῶν πυροβόλων, ἀμυνομένων ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ανεξαρτησίας. Καὶ εἰς τὴν ὅψιν τῆς Σημαίας τῶν συνταγμάτων μας, νὰ μὴ λησμονήσης ποτέ, ὅτι εἶναι αὕτη, τὴν ὁποίαν ἔφεραν οἱ πατέρες μας εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν καὶ τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν ἠτίμασαν.

Τὴν εἰκόνα τῆς Πατρίδος βλέπεις καὶ εἰς αὐτὴν ταν ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τοῦ Συντάγματος, ποὺ φυλάσσεται ὅπως τὰ Ἅγια εἰς τὸ Ἱερόν, στηλιζομένη ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ σημαιοφόρου ἐν συνοδείᾳ τοῦ τιμητικοῦ οὐλαμοῦ, ὑπὸ τὸ προσκύνημα λακλήρου τοῦ Συντάγματος. Αἱ ἀρμονίαι τοῦ ὕμνου τῆς, αἱ ὁποῖαι δοιοῦν τὸν ἀέρα καὶ κάμνουν νὰ φρίτ-

τουν αἱ μετὰξιναι πτυχαὶ καὶ οἱ χρυσοὶ κροσσοί. Τῆς, πρὸς τὴν Πατρίδα ἀπευθύνονται· καὶ εἰς τὴν μορφὴν τῆς Πατρίδος χύνει τὴν χρυσοῦν λάμπιν τοῦ ὁ Σταυρός, τὸν ὅποιον ἐθέσαμεν ὑπὲρ τὴν κορυφὴν Τῆς, διὰ νὰ εἶναι πάντοτε ἠνωμένοι καὶ ἀχώριστοι αἱ δύο θρησκείαι, εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλομεν τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἀνάστασιν, ἡ θρησκεία τῆς Πατρίδος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ.

Καὶ ἐπειδὴ εἶναι τῆς Πατρίδος ἡ εἰκὼν, διὰ τοῦτο ἡ Σημαία εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν φύλαξιν ὅλων τῶν τέκνων τοῦ ἔθνους, διὰ τοῦτο ἡ ἐγκατάλειψις Τῆς εἶναι τὸ ἐσχάτον ἔγκλημα ἀνανδρίας καὶ προδοσίας. Διὰ τοῦτο πρὸς Αὐτὴν ἀτενίζει ὁ μαχόμενος στρατιώτης εἰς τὴν κρισιμωτάτην ὥραν τῶν συγκρούσεων· Αὐτὴν ἀναζητοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καπνοῦ τῶν μαχῶν καὶ τῶν ἐκρήξεων τῶν ὀβιδῶν. Διὰ τοῦτο τὸ ἀθονώτερον αἷμα χύνεται περὶ αὐτὴν καὶ πρὸς ὑπεράσπισίν Τῆς. Διὰ τοῦτο, ὅταν ὁ σημαιοφόρος πίπτῃ, ἀγώνισμα τιμῆς εἶναι τίς πρῶτος νὰ τὴν ἐναγκολισθῇ, τίς πρῶτος νὰ τὴν παραλάβῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας παρέλυσεν ὁ ὑπὲρ Πατρίδος θάνατος. Ἀλλὰ τὸ ἱερὸν ῥήγος τῆς Σημαίας, ἔξω, μακρὰν τῆς Πατρίδος αἰσθάνεται ὁ Ἕλλην πολίτης ἰσχυρότερον. Ὅταν τὴν ἀτενίζῃ εἰς τὰ ξένα σκέπουσιν τὰ ἐθνικὰ ἐμβλήματα, ὅταν τὴν βλέπῃ ἐπὶ ἐθνικοῦ σκάρους, τὸ ὅποιον ἔφερεν ἐκεῖ μακρὰν, διὰ μέσου τοῦ ἡγους, τῆς Πατρίδος τὴν Εἰκόνα. — Καὶ ὅταν μακρὰν τῆς Σημαίας σκέπῃ νεκρὸν ἐν τέκνον τῆς.

εἶναι, ὥς νὰ τὸ ἐναγκαλίζεται αὐτὴ ἡ μήτηρ Πατρίς, ὥς νὰ λικνίζει αὐτὴ τὸν ὕπνον του μὲ τὰς εὐχὰς τῆς, μὲ τὸν θροῦν τῶν πτυχῶν Τῆς, ὥς νὰ τὸ ἐδέχθησαν αὐτοὶ οἱ κόλποι τῆς μητρικῆς γῆς.

Ὅταν διέρχεται ἡ Σημαία, βλέπεις τι ἀνάλογον πρὸς τὴν συνάντησιν ἀσκεποῦς ἱερέως κρατοῦντος τὰ Ἀχραντα μυστήρια. Ἀποκαλύπτου πρὸ ταύτης εὐλαβῶς. Εἶναι σπέρμα φιλοπατρίας, ἀληθὲς πατριωτικὸς ἀγιασμός, ὁ χαιρετισμὸς τῆς Σημαίας. Θὰ σὲ καταστήσῃ τιμιώτερον, χρηστότερον, ἀνδρείότερον τῆς Σημαίας τὸ προσκύνημα, ἡ Μετάληψις αὕτη τῆς φιλοπατρίας.

§ 6'. Τὰ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντα.

1. Γενικὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου.

Ἡ φιλοπατρία.

Θὰ ἦτο ματαιοπονία καὶ συγχρόνως ὑβριστικὸν πρὸς τὴν καρδίαν τοῦ πολίτου, νὰ εἴπῃ τις ὅτι πρέπει νὰ ἀγαπᾷ τὴν Πατρίδα του· ὅτι ὀφείλει εἰς αὐτήν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀντλεῖ πᾶν ἀγαθόν, ἀφοσίωσιν μεγαλειτέραν ἢ πρὸς τοὺς γονεῖς του καὶ τὰ τέκνα του· ὅτι διὰ τὴν ἀκεραιότητα, τὴν τιμὴν, τὴν δόξαν τῆς Πατρίδος ὀφείλει πᾶσαν θυσίαν καὶ αὐτὴν ἀκόμη τῆς ζωῆς του!

Ὅταν οὐδὲν ἀπειλῇ τὴν Πατρίδα, τὴν ἀγαπῶμεν,

χωρὶς νὰ προσέχωμεν εἰς τοῦτο. Μόνον δὲ ὅταν σημανῇ ἡ ὥρα τοῦ κινδύνου, ἡ ὥρα ἐκτάκτων καθηκόντων, μόνον εἰς περιόδους ἀγώνων καὶ δοκιμασιῶν ἐννοοῦμεν πόσον τὸ καθήκον τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Πατρίδα εἶναι ἀπόλυτον, ἄνευ οὐδενὸς περιορισμοῦ καὶ ὀρίου. Τὸ ἀπόλυτον καὶ τὸ ἀπεριόριστον τοῦ καθήκοντος τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Πατρίδα, μᾶς τὸ διδάσκει, ἐκτὸς τῶν ἐξόχων παραδειγμάτων τῶν προγόνων ἡ πρόσφατος ἱστορία τῶν πατέρων μας· πολλοὶ ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν Πατρίδα προσέφεραν ὀλοκλήρους τὰς περυσίας, τὰς ὁποίας συνέλεξεν ἡ ἐργασία γενεῶν, ἀπομείναντες πτωχοὶ μέχρις ὀβολοῦ· εἰς τὴν Πατρίδα ἐπίσης ὅλοι οἱ δυνάμενοι νὰ φέρουν ὅπλα προσέφεραν τὴν θυσίαν τοῦ αἵματός των.

Ἄλλ' ἡ φιλοπατρία δὲν εἶναι μόνον ἀσπίς τῆς Πατρίδος, ὅταν κινδυνεύῃ· εἶνε τὸ ἀγιασμένον φυλακτὸν τῆς ψυχῆς, ἐναντίον ὅλων τῶν κακῶν αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα φέρουν εἰς παρακμὴν καὶ εἰς ἀποσύνθεσιν ἓν ἔθνος. Ἀποτρέπει τὰς διχονοίας τὰς ἐθνοκτόνους, μᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ θέτωμεν τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ὑπεράνω τοῦ γενικοῦ συμφέροντος καὶ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ πᾶσαν πρᾶξιν, ἡ ὁποία ἐξασθενίζει καὶ βλάπτει τὸ ἔθνος. Ἡ φιλοπατρία εἶνε τὸ ἰσχυρότερον φάρμακον κατὰ τῶν ὑπερβολῶν τοῦ προσωπικοῦ ἐγωϊσμοῦ, ὁ ὁποῖος ἀποβαίνει ὀλέθριος εἰς τὸ ἔθνος, ὅταν ὑπερπηδᾷ τὰ ἐπιτετραμμένα ὅρια.

Ἡ ἐθνικὸς ἐγωϊσμός.

Ὅταν ἐξασθενῇ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος, ἐκείνοι ὅσοι οἰκίζουσιν βαρέα καὶ δυσθάστακτα τὰ πρὸς αὐτὴν καθήκοντα καὶ τὰς ἱερὰς πρὸς αὐτὴν ὑποχρεώσεις, εὐρίσκουν πολλάκις προφάσεις τῆς πρὸς τὴν ἰδίαν Πατρίδα ἀδιαφορίας, ἡ ὁποία, ὡς ὀρθῶς ἐχαρακτηρίσθη, εἶνε ἀρχὴ προδοσίας.

Οἱ τοιοῦτοι λέγουν ὅτι ἔχομεν καθήκον νὰ ἀγαπῶμεν ἐξ ἴσου ὅλους τοὺς ὁμοίους μας, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ὅλοι εἶνε ἐξ ἴσου ἀδελφοί, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν διακρίσεις λαῶν καὶ ὅρια ἐθνῶν· ὅτι ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα ὅλοι πολῖται τῆς ἀνθρωπότητος.

Φυλαχθῆτε ἀπὸ τὸ νὰ δώσητε πίστιν εἰς τοὺς λόγους τούτους, ὅσον καὶ ἂν φαίνωνται εὐπρόσωποι. Ὅσοι τοὺς κηρύττουν, ἂν δὲν εἶναι παράφρονες, ζητοῦν δι' αὐτῶν νὰ καλύψουν τὴν στείρωσιν τῶν καρδιῶν των, αἱ ὁποῖαι δὲν πάλλουν εἰς τὸ γλυκὺ τῆς Πατρίδος ὄνομα.

Εὐτυχῶς τὰ ὀνόματα κοσμοπολίτης καὶ κοσμοπολιτισμός, ἂν καὶ φαίνωνται ἐλληνικά, δὲν εἶναι ὅμως τοιαῦτα. Δὲν θὰ τὰ ἀνεύρετε οὔτε εἰς τὴν γλῶσσαν, οὔτε εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τὰς ἰδέας τῶν πατέρων μας. Τὰ κατεσκεύασαν ξένοι ἐκ λέξεων ἐλληνικῶν διὰ νὰ παραστήσουν δι' αὐτῶν νοσηρὰς ἰδέας καὶ νοσηρὰ αἰσθήματα, ἢ μᾶλλον τὴν ἀνυπαρξίαν τῶν αἰσθημάτων των.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἦτο δυνατόν, ἐλπίζομεν, οὔτε

νὰ ἀναφυοῦν οὔτε νὰ καρποφορήσουν. Διότι στερεὰ βάσις τοῦ αἰσθήματος τῆς φιλοπατρίας εἶναι ἡ ἱερὰ τῆς οἰκογενεῖας ἀγάπη, ἡ τόσον βαθέως ἐμφυτος εἰς εἰς τὴν ἑλληνικὴν καρδίαν.

Βεβαίως ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος νὰ συμπονῇ καὶ νὰ βοηθῇ κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων του πάντα πάσχοντα. Ἄλλ' ἂν πεινᾷ ὁ ἀδελφός σου καὶ εἰς ἄγνωστος, εἰς ποῖον ὀφείλεις κατὰ προτίμησιν τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου; Καὶ ἂν τὸ ρεύμα ποταμοῦ παρασύρῃ τὸν πατέρα σου καὶ ἓνα ξένον, καὶ δὲν δύνασαι νὰ σώσῃς, εἰμὴ τὸν ἓνα μόνον, εἰς ποῖον ὀφείλεις κατὰ προτίμησιν τὴν βοήθειάν σου; Πῶς λοιπὸν δύνασαι νὰ πιστεύσῃς ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι σοῦ λέγουν, ὅτι καὶ ἡ Κίνα καὶ ἡ Μαδαγασκάρη εἶναι πατρίδες σου, ὡς ἀνθρώπου, καὶ ὅτι ἔχεις πρὸς αὐτάς τὰ αὐτὰ καθήκοντα καθὼς καὶ πρὸς τὴν μητέρα Πατρίδα, ὅπου ἐγεννήθης σὺ καὶ οἱ πρόγονοί σου, εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας ζῆς, καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς ὁποίας τὰ ὅσῃ σου θὰ ἐνωθοῦν μίαν ἡμέραν μὲ τὰ ὅσῃ τῶν γονέων σου;

Ἄλλ' ἐὰν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες δὲν εἴμεθα ἐπιρρεπεῖς εἰς τὰς ἰδέας τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ, εἴμεθα ὅμως ἐπιρρεπεῖς εἰς ἄλλο ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον ἐξ ἴσου βλάπτει τὴν πατρίδα καὶ ἐξ ἴσου ταπεινώνει καὶ ἐξευτελίζει.

Εἶναι δὲ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ἡ «ξενολατρεία ἢ ξενομανία». Τοῦτο οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν φιλοξενίαν, ἡ ὁποία εἶναι μία τῶν εὐγενεστερῶν ἀρετῶν. Εἶναι ταπεινώσις καὶ εὐτέλεια ἡ ξενολατρεία· εἶναι μία ὑβριστικὴ διὰ τὴν Πατρίδα ὁμολογία, ὅτι τὰ πάντα

εἰς αὐτὴν εἶναι ταπεινὰ καὶ βάρβαρα καὶ ὅτι πᾶν ξένον πρέπει νὰ τὸ μιμούμεθα καὶ νὰ τὸ παραλαμβάνωμεν. Τὰ νὰ ἐπωφελοῦμεθα ἐκ πάσης ἀληθοῦς προόδου, τὸ νὰ διδασκώμεθα ἀπὸ τὸν ξένον πολιτισμὸν εἶναι ἀρετὴ· ἀλλὰ τὸ νὰ μιμούμεθα εἰς ὅλα τὴν δίκαιαν, τοὺς τρόπους, τὰ ἐλαττώματα, — πρὸ πάντων τὰ ἐλαττώματα, — εἶναι πηθηκισμός, τοῦ ὁποῖου διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις τὴν εὐτέλειαν πρέπει νὰ τὸν παρακολουθήσῃ μέχρι τῆς βδελυρᾶς ὑπερβολῆς ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι περιφρονοῦν καὶ αὐτὴν τὴν γλῶσσαν των, ἣ κρύπτουν ἀπέναντι τῶν ξένων τὸν ἐθνισμὸν των.

Ὡς νὰ ᾔτο δυνατόν νὰ ὑπάρχῃ Πατρίς εἰς τὸν κῆσμον, διὰ τὴν ὁποίαν νὰ εἶναι τις πλειότερον τῆς ἐλληνικῆς Πατρίδος ὑπερήφανος, ἢ ὡς νὰ δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνθρωπος, ἄξιος τοῦ ὀνόματός του, ὁ ὁποῖος νὰ αἰσχύνεται διὰ τὴν Πατρίδα του, ἔστω καὶ ὅταν δυστυχῇ, ἐκπίπτῃ, ταπεινωθῇ. Διότι ἡ Πατρίς οὐδέποτε εἶναι δυνατόν νὰ ὀνειδισθῇ ἐξ εἰας ἐήποτε ἀτυχίας, ἐξ εἰας ἐήποτε καταστροφῆς. Παντὸς ὅ,τι ἐνσκήπτει εἰς αὐτὴν κακοῦ ἡμεῖς τὰ τέκνα τῆς εἴμεθα οἱ ὑπαίτιοι, καὶ καθ' ἡμῶν αὐτῶν ὀφείλομεν ὅλην ἡμῶν τὴν αὐστηρότητα.

Ἄλλ' ἀνεξαρτήτως ὅλων τούτων, τί θὰ ἐλεγέ τις περὶ υἱοῦ, ὅστις ἐντρέπεται διὰ τοὺς γεννήτοράς του, διότι εἶναι πτωχοὶ ἢ ταπεινωμένοι;

Καθ' ὅλων τούτων τῶν ἐλαττωμάτων, τὰ ὁποῖα εἶναι ἄρνησις τῆς πρὸς τὴν Πατρίδα ὀφειλῆς, καὶ προφυλακτικὸν καὶ ἀντίδοτον συγχρόνως, εἶναι ὁ ἐθνικὸς ἐγκισμός.

Ὅσον ὁ ἀτομικὸς ἐγωϊσμὸς εἶναι ἐλάττωμα, τόσον ὁ ἐθνικὸς ἐγωϊσμὸς εἶναι ἡ εὐγενεστάτη τῶν ἀρετῶν· διότι μᾶς διδάσκει νὰ ἀγαπῶμεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν Πατρίδα μας, νὰ ἡμεθα ὑπερήφανοι δι' αὐτήν, διὰ πᾶν ὅ,τι τῆς ἀνήκει, διὰ πᾶν ὅ,τι ἀπορρέει ἐξ αὐτῆς· νὰ θεωρῶμεν ὡς ὕβριν κατὰ τῆς θρησκείας ἡμῶν τὴν ὕβριν κατὰ τῆς Πατρίδος, τῆς ὁποίας ἡ ἀγάπη εἶναι καὶ αὕτη θρησκεία ἐκ τῶν ἱερωτέρων. Ὁ ἐθνικὸς ἐγωϊσμὸς εἶναι κεφάλαιον, εἶναι δύναμις ἐθνικὴ. — Ἀς μελετήσουν οἱ Ἕλληνες τὸν ἐθνικὸν ἐγωϊσμόν τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ, καὶ εἰς τὰς ἐλαφροτέρας αὐτοῦ ἐκδηλώσεις, καὶ θὰ ἴδουν πόσον οὗτος ἀκονίζει τὴν φιλοπατρίαν καὶ πόσον ἐξυψώνει τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα εἰς τὴν συνείδησιν τῶν ξένων. Τοιαύτην ἔννοιαν εἶχεν ὁ ἐθνικὸς ἐγωϊσμὸς τῶν πατέρων μας, ὅταν ἔλεγον «πᾶς μὴ Ἕλλην βάρβαρος» καὶ τῶν Ῥωμαίων, οἱ ὁποῖοι λέγοντες «εἶμαι Ῥωμαῖος πολίτης» προσέβαλλον τὸν εὐγενέστερον καὶ τὸν ὑψηλότερον τίτλον τιμῆς.

Ἀλλὰ πρέπει νὰ μὴ παρעξηγηθῶμεν. Νὰ μὴ ὑποτεθῇ ὅτι διὰ τοῦ ἐθνικοῦ ἐγωϊσμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐπικαλούμεθα, ἐννοοῦμεν τὴν πατραγαθίαν, τὸ ναρκωτικὸν τοῦτο καὶ τόσον ἐπιβλαβὲς αἶσθημα. Ἐνθυμούμενοι τοὺς προγόνους μας, σεμνυνόμενοι διὰ τὴν δοξασμένην ἱστορίαν τῶν πατέρων μας, πρέπει νὰ ἐμπνεώμεθα αἶσθημα ὑπερηφάνου ἐγωϊσμοῦ δι' αὐτοὺς καὶ τὴν πατρίδα, δι' ἡμᾶς δὲ νὰ ἐμπνεώμεθα τὸ αἶσθημα τοῦ καθήκοντος, ὅπως τοὺς μιμηθῶμεν, ὅπως γείνωμεν ἄξιοι τῆς δοξῆς των, ὅπως μὴ ὑπολειπώμεθα αὐτῶν.

Προσήλωσις εἰς τὸ πατρίων ἔδαφος.

Διὰ τοῦ καθήκοντος τούτου, ἀπορρέοντος ἀμέσως ἐκ τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπης, δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι ὀφείλει ὁ πολίτης νὰ μὴ ἀπομακρύνεται τῆς πατρίδας γῆς, ὅταν ὁ ἀγὼν τῆς ζωῆς, ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ ἐργασθῇ καὶ βελτιώσῃ τὴν τύχην του, ἀπαιτοῦν τὸν ἐκπατρισμόν. Βεβαίως τοῦτο εἶναι καὶ δικαίωμα τοῦ πολίτου προσωπικόν, ἡ δὲ ἐξάσκησις του οὐδαμῶς ἐναντιοῦται πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος, πολλάκις μάλιστα τὴν ἐνισχύει, ὅπως βλέπομεν καθ' ἑκάστην πολλὰς ἐλληνικὰς παροικίας εἰς τὰ ξένα, νὰ ἀποτελοῦν ἀληθῆ δύναμιν τοῦ ἔθνους, συντρέχουσαι αὐτὸ εἰς πᾶσαν ἀνάγκην καὶ εἰς πᾶσαν περιπέτειαν, πολλοὺς δὲ τῶν εἰς τὰ ξένα ἀποκατεστημένων Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων τὰς ἐργασίας ἠϋλόγησεν ἡ Θεία Πρόνοια, νὰ ἀποθαίνουν πολῦτιμοι τῆς Πατρίδος εὐεργέται.

Ἀλλὰ, λέγοντες ὅτι καθήκον τοῦ πολίτου εἶνε ἡ πρὸς τὸ πατρίων ἔδαφος προσήλωσις, ἐννοοῦμεν ὅτι καὶ εἰς τὰ ξένα ἀποκατεστημένος ὁ Ἕλλην πρέπει νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὡς ξένον, παρεπίδημον, καὶ τὴν μακρὰν τῆς πατρίδος του ἀποκατάστασιν ὡς προσωρινήν· νὰ πράττῃ δὲ πᾶν ὅ,τι δύναται διὰ νὰ διατηρήσῃ στερεοὺς καὶ ἀδιασπάστους τοὺς πρὸς τὴν Πατρίδα δεσμοὺς καὶ νὰ ἀποτελῇ εἰς τὰ ξένα μετὰ τῶν ὁμοεθνῶν του μίαν ἀχώριστον καὶ ὁμονοῦσαν οἰκογένειαν. Ὅπως εἰς τὴν πλίστιν τὴν χριστιανικὴν αἵπου χριστιανοὶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἐκεῖ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ

Χριστός», οὕτω καὶ ἡ Πατρίς εἶνε μετ' ἐκείνων, τοῖς ὁποίοις, ὅπου δὴποτε τῆς γῆς, συνενώνει ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν μακρὰν αὐτῶν Πατρίδα. Ἐκεῖ, εἰς τὴν ξένην γῆν οἱ Ἕλληνες ἔχομεν ἀνάγκην ὅλου τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν ἐγωϊσμοῦ, ὅλης τῆς πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν συνείδησιν προσηλωσεως. Πρέπει πάντοτε εἰς τοῦτο νὰ ἀποβλέπωμεν· πῶς νὰ μὴ λησμονήσωμεν ποτὲ τὴν Πατρίδα, καθὼς δὲν λησμονοῦν ποτὲ τοὺς γεννήτορας τὰ εὐσεβῆ τέκνα, ὅσον καὶ ἂν τὰ χωρίξῃ ἀπὸ αὐτοῦ μακρὰ ἀποδημία. Κυριώτερη δὲ πρὸς τοῦτο μέτρα εἶναι ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Σχολεῖον. Ὅπου εἰς τὰ ξένα ναὺς ἑλληνικὰς, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ ὑμνῶμεν τὸν Θεὸν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν πατέρων μας, ὅπου σχολεῖον, τὸ ὁποῖον νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἐθνικὴν μας γλῶσσαν καὶ τὴν συνείδησιν τὴν ἐθνικὴν, ὅπου οἱ γάμοι τελοῦνται ἀποκλειστικῶς μεταξὺ ὁμοεθνῶν, ἐφ' ὅσον εἶνε τοῦτο δυνατόν, ὅπου οἱ ξενιτευμένοι Ἕλληνες ἀποτελοῦν συμπαγεῖς καὶ ὀργανωμένας παροικίας, διὰ τῶν ὁποίων νὰ θωρακίζωνται ἀμοιβαίως ἐναντίον τῶν βιοτικῶν περιπετειῶν, ἀλληλοβοηθούμενοι καὶ ὑποστηριζόμενοι, μαζί ἐορτάζοντες τὰς χαρμυσίνους τοῦ ἔθνους ἐορτάς, καὶ ἀπὸ κοινοῦ σκεπτόμενοι πῶς νὰ ἀποδάνουν χρήσιμοι εἰς τὴν πατρίδα, ἐκεῖ εἶνε δύσκολον, πολὺ δύσκολον νὰ χαλαρωθῇ τὸ ἐθνικὸν αἶσθημα.

Ἐν τέλει, τὴν πρὸς τὴν Πατρίδα προσήλωσιν ἀποτελεῖ ἡ σταθερὰ ἀπόφασις τῆς εἰς τὸ πάτριον ἔδαφος ἐπαισθητοῦ παντός, ὁ ὁποῖος ἐξησφάλισε τὴν ὑλικὴν αὐτοῦ ἀποκατάστασιν. Ἡ ἐπάνοδος αὕτη, διὰ τῆς

ποίας εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρίδος ἀπολαμβάνομεν τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἀνάπαυσιν, δικαίαν ἀμοιβὴν τῶν εἰς τὰ ξένα ταλαιπωριῶν, εἶναι ἀληθῆς εὐτυχία τοῦ ἀτόμου, ἀλλὰ ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ μεγίστην δύναμιν διὰ τὸ ἔθνος· οὕτω δὲν ἐκφεύγει ἐξ αὐτῆς ἀνεπιστρεπτὴ τὸ αἷμά της, καὶ δὲν στερεῖται οὔτε τῶν βραχυόνων, οὔτε τοῦ πλούτου τῶν τέκνων της, ἢ δὲ ἐργασία των ἀποβαίνει οὕτως ἰσχυρότατος παρὰ τῶν τοῦ ὅλου ἐθνικοῦ πλούτου.

Πολλῶν ἐλλληνικῶν πόλεων καὶ χωρίων ἡ εὐημερία ὁφείλεται εἰς τὴν εὐλαβίῃ τήρησιν τοῦ καθήκοντος τούτου τῆς εἰς τὴν Πατρίδα ἐπανόδου καὶ ὀριστικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐκπατριζομένων.

**Ἑποταγὴ εἰς τὰς νομίμους τοῦ
ἔθνους ἐξουσίας. — Εὐπει-
θεια εἰς τοὺς νόμους.**

Βάσις τοῦ καθήκοντος τούτου εἶναι ἡ πίστις καὶ ἡ εὐλάβεια πάντων ἡμῶν πρὸς τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ ἀπαρσάλευτος αὐτοῦ τήρησις καὶ περιφρούρησις, τὰ ὅποια αὐτὸ τὸ πολιτικὸν ἡμῶν σύνταγμα, ὁ θεμελιώδης τοῦ ἔθνους νόμος ἀνέγραψεν ὡς ἐπιτακτικὸν καθήκον φιλανθρωπίας, ἐξαγγέλλον διὰ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ἄρθρου ὅτι «ἡ τήρησις τοῦ Συντάγματος ἀφιερῶνται εἰς τὸν πατριωτισμὸν τῶν Ἑλλήνων».

Τὸ καθήκον τῆς ὑποταγῆς εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ Συντάγματος ἀπορρέουσας νομίμους τοῦ κράτους ἐξουσίας εἶναι ὅσον ἐπιτακτικὸν καὶ ἀπαράκλητον, ὅσον εἶναι βέβαιον,

ὅτι εὐθύς ὡς λείψῃ ἡ συνείδησις τοῦ καθήκοντος τοῦ
του ἐκλείπει ἀμέσως καὶ ἡ ἰδέα ὀργανωμένου ἐθνικοῦ
συνδέσμου, καὶ φθάνομεν εἰς τὸ χάος τῆς ἀναρχίας
ὅτε οὐδὲν δικαίωμα εἶναι σεβαστὸν καὶ τὰ πάντα γί-
νονται ἔρμαια τῆς βίας τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ τοῦ ἀδ-
υνάτου.

Ἡ ὑποταγὴ δὲ εἰς τὰς νομίμους ἐξουσίας ἐκ μέρους
πολιτῶν ἔθνους ἐλευθέρου καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευ-
θερίας καὶ τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας συντεταγμένου
ὁποῖον εἶναι τὸ ἐλληνικόν, εἶναι καθήκον γλυκύ, κα-
θὼς ἔστιν ἄξιον ἐλευθέρων πολιτῶν, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει
τίποτε τὸ δουλοπρεπές, ἀφοῦ κατὰ τὸν θεμελιώδη
τοῦ ἔθνους νόμον, τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, ἀπα-
σαι αἱ ἐξουσίαι πηγάζουν ἐκ τοῦ ἔθνους.

Ἡ ὑποταγὴ λοιπὸν πρὸς τὰς νομίμους τοῦ ἔθνους
ἐξουσίας εἶναι ὑποταγὴ πρὸς τὴν κυρίαρχον θέλησιν
αὐτοῦ τοῦ ἔθνους, θέλησιν τῆς ὁποίας πάντες μετέχε-
ρουν. Ὑποτασσόμενοι εἰς αὐτὰς ὑποτασσόμεθα εἰς
ἡμᾶς αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι ἐτάζομεν τὰς ἐξουσίας, εἴτε
διὰ νὰ ἐκπροσωποῦν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῶν τὴν
Ἑθνικὴν Μεγαλειότητα, εἴτε διὰ νὰ ἐκφράζουν τὴν
ἐθνικὴν θέλησιν νομοθετοῦσαι, εἴτε διὰ νὰ ἐκτελοῦν
αὐτὴν ἐξασκῶσαι τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἢ τὴν
δικαστικὴν.

Οὕτω καὶ ἡ εἰς τοὺς νόμους εὐπείθεια καὶ ὁ σεβα-
σμὸς πρὸς τὰς ἐπιταγὰς τῶν νόμων, ὅσον καὶ ἂν εἶναι
ἐνίοτε αὐταὶ αὐστηραὶ καὶ δυσάρεστοι ἴσως εἰς τὰ
προσωπικά ἡμῶν αἰσθήματα ἢ τὰ συμφέροντα, εἶναι

σεβασμὸς ὀφειλόμενος πρὸς τὴν κυρίαρχον θέλησιν αὐτῆς τῆς Πατρίδος, τῆς ὁποίας εἴμεθα τέκνα, θέλησιν ἐκδηλουμένην διὰ τῶν νομίμων Ἐξουσιῶν, εἰς τὰς ὁποίας ὁ θεμελιώδης τοῦ ἔθνους νόμος, τὸ Σύνταγμα, ἀνέθεσε τὴν ἐντολὴν ταύτην.

Ἡ ὑποταγὴ εἰς τὰς νομίμους τοῦ κράτους ἐξουσίας καὶ ἡ εἰς τοὺς νόμους εὐπείθεια εἶναι συγχρόνως καὶ ὅρος ἀπαρχίτητος τῆς προστασίας τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου.

Ὑποθέσατε πρὸς στιγμὴν τὰς Νομίμους Ἐξουσίας ἀνισχύρους καὶ τὸν νόμον νεκρόν· θὰ ἴδετε ἀμέσως, ὅτι ἐθρύνθη ὁ θώραξ ὅλων τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ πολίτου καὶ ὅλων τῶν δικαιωμάτων· ὅτι ἡ ἐξασφάλις τῆς ζωῆς, τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀποβαίνει πλέον ἀδύνατος· ὅτι ἡ δικαιοσύνη, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πολιτικὴ κοινωνία, ἀπονεκρῶνεται, ὅτι ἡ ἰσότης ἀποβαίνει πλέον ἐμπαιγμός, ἀφοῦ ὁ ἰσχυρότερος θὰ κράτῃ δι' ἑαυτὸν ἅπαντα τὰ δικαιώματα καὶ θὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὸν ἀσθενέστερον ὅλα τὰ βάρη· ὅτε εἰς τὴν ἱερότητα τῆς ἰδιοκτησίας ὑποκαθίσταται ἀμέσως ἡ ἀρπαγή.

Διὰ τοῦτο ἡ ὑποταγὴ εἰς τὰς νομίμους Ἐξουσίας καὶ ἡ εἰς τοὺς νόμους εὐπείθεια δὲν εἶναι μόνον θεμελιώδεις καὶ κύριον πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκον, ἀλλ' εἶναι συγχρόνως καὶ ὑπαγόμεναι τοῦ συμφέροντος τοῦ πολίτου, διότι, ἄνευ τούτων, ὁ πολίτης ὁ μὴ ὑποτασσόμενος εἰς τοὺς νόμους θὰ ἴδῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ

τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὴν περιουσίαν του ἔρμαια πάσης Ἀδικίας καὶ Βίας, τῶν δύο τούτων θυγατέρων τῆς Ἀναρχίας.

2. Εἰδικὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου.

Ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου ἀπορρέουν ἐκ τῶν δύο γενικωτέρων καθηκόντων, τῆς φιλοπατρίας, τῆς ὑποταγῆς εἰς τὰς νομίμους τοῦ κράτους Ἐξουσίας καὶ τῆς εἰς τοὺς νόμους εὐπειθείας.

Δὲν ὑπάρχει οὐδὲν ἐκ τῶν εἰδικῶν τοῦ πολίτου καθηκόντων, τὸ ὅποιον νὰ μὴ βλαστάνῃ, ὡς ἀπὸ ῥίζης, ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω γενικῶν καθηκόντων του.

Σκοπὸς τοῦ βιβλίου τούτου δὲν εἶνε ἡ ἀπαρίθμηση ὅλων τῶν εἰδικῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου. Τοῦτο, ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ ἔφερεν ἡμῶς πολὺ μακράν, δὲν εἶνε οὐδὲ καὶ ἀναγκαῖον. Ἀρκεῖ ἡ ἀνάπτυξις τῶν οὐσιωδεστέρων καὶ τῶν σημαντικωτέρων ἐκείνων ἀπὸ τὰ ὅποια ἄμεσώτερον ἐξαρτᾶται ἡ ὑπαρξίς, ἡ ἰσχὺς, τὸ μέλλον τῆς Πατρίδος, καὶ ἄνευ τῶν ὁποίων τὸ ἔθνος καταπίπτει εἰς παρακμὴν καὶ ἐξάντλησιν.

Τὰ λοιπὰ καθήκοντα τὰ ἀναγόμενα εἰς λεπτομερείας δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀναπτύξεως· διότι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἡ μᾶλλον σχεδὸν ἄνευ ἐξαιρέσεως, σχετίζονται πρὸς τὰ οὐσιώδη καὶ κύρια. Ἐκτὸς δὲ τούτων ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία τοῦ πολίτου εἶναι ἐπαρκῆ, ὥστε δι' αὐτῶν νὰ τὰ διακρίνῃ ἀσφαλῶς, ὅταν ἔχῃ, ὡς ὁδηγοῦσαν λυχνίαν, τὸ σέβας πρὸς τὸν νόμον.

Ἡ στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις.

Αὕτη εἶνε ἡ βαρυτέρα τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ πολίτου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ τιμιωτέρα καὶ εὐγενεστέρα.

Μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἤρκει νὰ διαθέτῃ τις ὀλίγας ἑκατοντάδας δραχμῶν διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν, διὰ νὰ ἀναθέτῃ τὸ βάρος καὶ τὴν τιμὴν τῆς ὑπερασπίσεως τῆς Πατρίδος εἰς τὸν πένητα, εἰς τὸν ἡμερόβιον, —πολλάκις εἰς τὸν ἄεργον καὶ τὸν ἀνίκανον νὰ ἐργασθῇ.

Εὐτυχῶς οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι παρῆλθον· καὶ ἡ ὑψηλὴ ἐντολὴ τῆς ὑπερασπίσεως τῆς Πατρίδος ἀνήκει εἰς ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ τέκνα Τῆς. Ἐκτὸς ἐκείνων τοὺς ὁποίους βαρύνει ἡ δυστυχία ἀνιάτου ἀσθενείας ἢ εἶναι ἀνάπηροι, ἐκτὸς ἐπίσης ἐκείνων τοὺς ὁποίους ἀπαλλάσσει τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης ὁ νόμος, διότι, εἶναι μόνον στῆ-ρίγματα ἀπροστατεύτου οἰκογενείας, ὅλοι οἱ πολῖται ὀφείλομεν τὸν βραχίονα ἡμῶν εἰς τὴν Πατρίδα, ὅλοι ἔχομεν τὸ ἱερὸν καθήκον νὰ ἀποτελέσωμεν τὴν συμπαγὴ ἐκείνην δύναμιν, ἥτις εἶνε τὸ *ἔνοπλον ἔθνος*.

Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν παρέχων τὴν ἐνοπλὴν ὑπεράσπιν εἰς τὴν Πατρίδα ὑπερασπίζει τὴν πατρικὴν ἐστίαν, τὴν γενέτειραν γῆν, τὸ πατρῷον ἔδαφος. Οἱ πατέρες μας, χωρὶς νὰ ἀναμένουν διαταγὰς στρατολογικῶν νόμων καὶ προσκλήσεις στρατολογικῶν γραφείων ὑπῆκουσταν μόνον εἰς τὴν ἄφωνον πρόσκλησιν δουλωμένης Πατρίδος καὶ ἐπὶ ἐννέα ἔτη ὑπέμειναν ταλαιπωρίας καὶ ἀντίκρουσταν κινδύνους καὶ ἐπετέλεσαν ἡρωϊκὰς πράξεις,

πρὸ τῶν ὁποίων εἶναι ἀπλῆ πανήγυρις αἱ ταλαιπωρίαὶ καὶ αἱ στερήσεις τῆς συγχρόνου στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως.

Ἄν δὲ εἰς ὅλα τὰ βάρη τῆς πολιτείας οἱ Ἕλληνας εἰσφέρουν ἐξ ἴσου, τί πρέπει νὰ εἴπῃ τις περὶ τῆς ἰσότητος μὲ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐπιβάλλεται τὸ βάρος τῆς στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως; Πόσον δὲ νεκρωμένον πρέπει νὰ ἔχῃ τις τὸ αἶσθημα τῆς συνειδήσεως, τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, διὰ νὰ ἐφευρίσκη μυρίας προφάσεις πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἱερᾶς ταύτης τοῦ πολίτου ὀφειλῆς;

Ἀποβλέψατε εἰς τοὺς νέους ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἡ φύσις διέπλασεν ὑγιεῖς, τοὺς μὴ ἔχοντας οὐδένα λόγον ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως· παρακολουθήσατέ τους μηχανευμένους πᾶσαν πρόφασιν, προσφεύγοντας εἰς πᾶν ψεῦδος, διὰ νὰ ἐπιτύχουν ὥστε τὸ ὄπλον τοῦ στρατιώτου καὶ ὁ σάκκος νὰ βαρύνουν μόνον τοὺς ὀμηλίκους των, τοὺς συμπολίτας των, ἐκείνους μὲ τοὺς ὁποίους καθ' ἑλάχιστην συναναστρέφονται καὶ συζοῦν· κρίνατε τὴν συνειδήσιν των, ἡ ὁποία τοὺς ἐπιτρέπει, ἡσυχροὶ αὐτοὶ καὶ ἀμέριμνοι, νὰ βλέπουν τοὺς συμπολίτας των ἢ βαδίζοντας πρὸς τὸν ἐχθρὸν, ἢ ὑφισταμένους εἰς καιρὸν εἰρήνης τὰς ταλαιπωρίας τοῦ στρατιώτου, ἐνῶ αὐτοὶ ἐλεύθεροι ἀπολαύουν τῆς ἐπονειδίστου ἀργίας των, καὶ ἀπαντήσατε ἔπειτα μὲ τὴν συνειδήσιν σας ἂν εἶναι πολῖται αὐτοί.

Τί θὰ ἐλέγετε περὶ τέκνου, τὸ ὅποιον μένει κωφόν καὶ ἀποστρέφει τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν ἀπέλπιδα κραυ-

γὴν μητρὸς ἐπικαλουμένης τὴν βοήθειάν του ; καὶ ὁμῶς εἰς τὴν κραυγὴν τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξαν τέκνα Τῆς, τὰ ὅποια ἔμειναν βωβὰ καὶ ἀδιάφορα, τὰ ὅποια ἐζήτησαν νὰ ὀχυρώσουν τὴν ἀναισθησίαν των ὀπισθεν προσφάσεων ἐξαιρέσεων, ἀπ' ἀλλαγῶν ἢ καὶ αὐτῆς τῆς ἀνάνδρου θρασυτητος τῆς φυγοστρατίας.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἀξία στιγματισμοῦ ἢ φυγοστρατία ἐν εἰρήνῃ.

Καὶ ἐν εἰρήνῃ ὁ στρατιώτης παρασκευάζεται πρὸς τὴν ἄμυναν τῆς Πατρίδος. Χωρὶς δὲ τὴν ἐν εἰρήνῃ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ στρατὸς ἐν πολέμῳ.

Ἀλλὰ μήπως αἱ ἄλλαι τοῦ στρατιώτου τῆς Πατρίδος ὑπηρεσίαι εἶναι ὀλιγώτερον ἱερᾶί, καὶ μήπως αἱ ἐντὸς τοῦ στρατῶνος ταλαιπωρίαι ὀλιγώτερον βαρεῖται τῶν κινδύνων τοῦ πολέμου ;

Εἶναι ἐπίσης ἱερὰ καὶ ἐπίσης ἀπαραίτητος ἡ ὑπηρεσία τοῦ στρατιώτου, ὅταν κκουχούμενος καὶ ταλαιπωρούμενος ἀγωνίζεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἐννόμου τάξεως, καὶ ὅταν δι' ὅλων αὐτοῦ τῶν ὑπηρεσιῶν περιφρουρῇ τὴν ἀσφάλειαν τῶν συμπολιτῶν του, καὶ ὅταν φρουρῇ τὰς φυλακάς, καὶ ὅταν κκουχῇται περιφερόμενος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν Νόμων.

Μὲ τί δικαίωμα λοιπὸν τολμοῦν νὰ ἀπολαύουν τῆς προστασίας τοῦ ἐνόπλου ἔθνους οἱ λιποτάκται τοῦ ἱεροῦ τούτου καθήκοντος ;

Εἰς πᾶν ἔθνος ὁ δυνάμενος νὰ ὑπηρετήσῃ στρατιωτικῶς καὶ φεύγων τὴν στρατιωτικὴν ὑποχρέωσιν εἶναι

ἄνανδρος καὶ προδότης. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἀνανδρία, ἡ τοιαύτη εὐτελής ἀνυποταξία πρὸς τὸ ἱερώτερον τῶν καθηκόντων καθίσταται βδελυρωτέρα, ὅταν ἤθελε ρυπάνει ἀπογόνους ἐκείνων, οἱ ὅποιοι δι' ἡρωϊκῶν θυσιῶν ἐξήγειραν τὸν θυμασμόν τῶν πολιτισμένων λαῶν καὶ τῶν ὁποίων αἱ μητέρες ἐπιπταν ἀπὸ τῶν βράχων, διὰ νὰ μὴ ζήσουν δοῦλαι.

Εἶνε καθήκον παντὸς τιμίου πολίτου νὰ περιβάλλῃ τὸν φεύγοντα ἄνευ νομίμου λόγου τὴν στρατεύσειν διὰ πάσης περιφρόνησεως· ἡ περιφρόνησις αὕτη ὀφείλεται δικαίως εἰς αὐτοὺς καὶ ἔτι δικαιότερον εἰς ὅσους, ταχθέντες ὑπὸ τῆς πολιτείας διὰ νὰ ἐπιβάλλουν τὴν ἰσότητα εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος τῆς στρατεύσεως, ἤθελαν βοηθήσει ἢ διευκολύνει τούτους εἰς τὴν ἀσυνείδητον ἀποφυγὴν τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας.

Εἶναι ὑπέρτατον καθήκον τοῦ πολίτου πρὸς τὴν Πατρίδα ἡ περιφρόνησις πρὸς τὸν ἀνυπότακτον καὶ τὸν φυγόστρατον.

Ἡ ἀνυποληψία αὕτη τῶν συμπολιτῶν του, αὕτη ἡ ζῶνη ὀνειδούς ὁλοκλήρου τῆς κοινωνίας κατὰ τοῦ ἀρνούμενου τὸν βραχίονά του εἰς τὴν μητέρα Πατρίδα, θὰ καταστήσῃ σπανιώτατα τὰ παραδείγματα τῶν φευγόντων τὸ στρατιωτικὸν καθήκον. Διότι τότε θὰ ἐννοηθῇ παρὰ πάντων τὸ μέγεθος τῆς ἀτιμίας, τότε πᾶς πολίτης, ὅστις ἐννοεῖ ὅτι δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνθρωπος, στερημένος τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ὁμοίων του, θὰ σπεύδῃ προθύμως εἰς τὰς σημαίας καὶ ἢ φυγόστρατις θὰ μείνῃ οὕτω θλιβερόν προνόμιον ἐλαχίστων.

ἐκείνων μόνον τῶν ὁποίων ἡ ψυχὴ εἶναι ἀνεπίδεκτος τοῦ αἰσθήματος τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Καθήκοντα τοῦ στρατευομένου πολίτου.

Ταῦτα συνοψίζονται εἰς δύο μόνον λέξεις: Ἀπόλυτος αὐταπάρνησις. Ὁ στρατευόμενος πολίτης ὀφείλει ἐκυτὸν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν Πατρίδα, καὶ εἰς τοὺς ὑπὸ τὰ ὄπλα ἀδελφούς του. Στρατηγὸς φιλόσοφος ἔλεγε· αὐτὸς ὁ στρατιώτης πρέπει ἀπολύτως νὰ λησμονήσῃ τὴν ἐννοιαν τοῦ ἐγώ· διὰ τὸν στρατιώτην δὲν ὑπάρχει παρὰ τὸ ἡμεῖς». Καὶ ἡ αὐταπάρνησις αὕτη δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ τελικόν καθήκον τῆς θυσίας τῆς ζωῆς ὑπὲρ τῆς Πατρίδος.

Ἡ θυσία αὕτη εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἄκαρπος, ματαία θυσία, ὅταν δὲν προηγηθῶν αὐτῆς ἄλλα καθήκοντα τοῦ στρατιώτου καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ, εὐθὺς ἀμέσως ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς κατατάξεως.

Καὶ τὸ πρῶτον τῶν καθηκόντων τούτων εἶναι ἡ ἀπόλυτος πειθαρχία· τόσον ἀπόλυτος ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπη οὔτε κρίσιν, οὔτε ἐπίκρισιν τῶν λαμβανομένων διαταγῶν καὶ ὁδηγιῶν ἀπὸ τὸν ἀμέσως ἀνώτερον, ὅσον καὶ ἂν φαίνωνται ἄτοποι ἢ καὶ παράλογοι. Ἐὰν συζητῇ ὁ στρατιώτης τὰς λαμβανομένας διαταγὰς, ἐὰν τὰς ὑποβάλλῃ εἰς τὴν κρίσιν του καὶ δυσφορῇ καὶ εἶναι ἀπρόθυμος πρὸς τὴν ἐκτέλεσίν των, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐθνικὸς στρατός, ἀλλὰ μόνον ἀθροίσματα ἐνόπλων, ἑτοιμα νὰ διασκορπισθῶν εἰς πᾶσαν στιγμὴν. Τὸ ἔνοπλον ἔθνος πρέπει νὰ εἶναι σῶμα ὁργανωμένον,

ὑπεῖκον εἰς μίαν καὶ ἐνιαίαν διοίκησιν καὶ κινούμενον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν μιᾶς καὶ ἐνιαίας θελήσεως. Ἡ πειθαρχία εἶναι αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ στρατοῦ. Ἄνευ πειθαρχίας ἡ δύναμις ἡ ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συγκεντρώσεως τῶν βραχυόντων τοῦ ἔθνους μηδενίζεται, διότι στρατὸς μὴ πειθαρχῶν εἶναι ἀπολύτως ἀνίκανος πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντος. Ὁ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ Ρωμαῖοι κατέκτησαν τὸν κόσμον κατ' ἐξοχὴν διὰ τῆς δυνάμεως τῆς πειθαρχίας, τῆς ὁποίας σκληρότατα ἐτιμώρουν πᾶσαν παράβασιν.

Ἡ ἀπόλυτος πειθαρχία καὶ τυφλὴ ὑπακοή, ἥτις εἰς πᾶσαν ἄλλην περίστασιν, πλὴν τῆς τοῦ στρατευομένου, θὰ ἡδύνατο νὰ εἶναι ταπεινωτικὴ καὶ δουλόφρων, διὰ τὸν στρατιώτην εἶναι μεγίστη ὑψηλοφροσύνη, διότι ἔχει τὴν συνείδησιν ὅτι ἡ ὑποταγὴ αὕτη ἡ παθητικὴ εἶναι φόρος ἀπαραίτητος πρὸς τὴν ἀσφάλειαν, τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν δόξαν τῆς Πατρίδος.

Συναφὲς δὲ καὶ ἀλληλένδετον καθήκον εἶναι ἡ ἐγκρατέρησις εἰς τὰς στερήσεις, τὰς κακουχίας καὶ εἰς τὰς ταπεινάς πολλάκις καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον χυδαίας ὑπηρεσίας τοῦ στρατιώτου.

Διὰ τοὺς περισσοτέρους τῶν πολιτῶν, πλὴν τινων πενήτων καὶ τῶν ἡμερομισθίων ἐργατῶν, θὰ ἦτο ἀρόρητος καὶ ἐξευτελιστικὴ ποινὴ, ἂν ἤθελαν ὑποχρεωθῆναι λάβουν ἀνὰ χεῖρας τὸ σάρωθρον διὰ νὰ καθαρίζουν οἰκήματα, ἢ ἡμίγυμνοι καὶ ἀνυπόδυτοι νὰ πλύνουν πατώματα ἢ καταστρώματα πλοίων. Ἄλλ' ἡ αὐτὴ χυδαία ὑπηρεσία εἶναι εὐγενὴς καὶ ὑψηλὴ, προσφερομένη

εἰς τὴν Πατρίδα ὑπὸ τοῦ στρατιώτου καὶ τοῦ ναύτου· διότι τὴν ἐξευγενίζει ἢ πεποιθήσῃς ὅτι καὶ αἱ βάνανσοι καὶ ταπειναὶ αὐταὶ ὑπηρεσίαι ἀνήκουν εἰς τὸ σύνολον τῶν θυσιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ στρατιωτικοῦ καθήκοντος καὶ αἷτινες ὁὖν προσφέρονται εἰς ἄτομα, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ ἔθνος.

Κυρίως δὲ εἰς τὴν πρόθυμον ὑποταγὴν, εἰς τὴν πειθαρχίαν, εἰς τὴν μετὰ φαιδρότητος καὶ ὑπερηφάνειας παροχὴν τούτων τῶν βαναύσων ὑπηρεσιῶν, εἰς τὴν ἐγκαρτέρησιν πρὸς τὰς καθημερινὰς κακουχίας καὶ ταισπιωρίας συνίσταται τὸ μεγαλεῖον τοῦ στρατιώτου πολίτου, καὶ εἰς αὐτὰ κυρίως ἐκδηλοῦται ἂν ἔχει πλήρη τὴν συνειδήσιν τοῦ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντος.

Ἡ τῶν πολιτῶν συνδρομὴ τῆς δικαιοσύνης. — Καθοδήγησις καὶ βοήθεια τῶν ἀρχῶν ὑπὸ τῶν πολιτῶν.

Δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀναπτύξεως τὸ ἀξίωμα ὅτι ἡ Δικαιοσύνη εἶναι ὁ ἐπιούσιος ἄρτος παντὸς ἔθνους. Ὅτι ἡ κοινωνικὴ παράλυσις, τὴν ὁποῖαν παρακολοθεῖ ἡ ἑλλειψὶς πραγματικῆς δικαιοσύνης, ἔχει ὥς ἀποτέλεσμα τὴν ἄμεσον παρακμὴν τῶν ἔθνων, διότι ἔθνος τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ προστατεύσῃ μὲ ἀπόλυτον ἰσότητά τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου ἐπὶ τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας του, τοῦ ὁποῖου ἡ δικαιοσύνη δὲν δύναται νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἱερότητα τῶν συναλλαγῶν, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ κατὰ τῶν παραβαινόντων τοὺς νόμους τὰς αὐτὰς ποινὰς εἰς τὸν ἰσχυρὸν καὶ

τὸν πλούσιον, ὅποιας καὶ εἰς τὸν πένητα καὶ τὸν ἀπρостаύτετον, εἶναι ἔθνος ἄξιον οἴκου καὶ περιφρονήσεως.

Ἄλλ' ἐκεῖνο εἰς τὸ ὅποῖον οἱ πολλοὶ δὲν προσέχουν καὶ τὸ ὅποῖον πρέπει καλῶς νὰ ἐννοηθῇ εἶναι τὸ ἐξῆς:

Ὅσον δὴποτε ἡθικοί, ἀπροσωπόληπτοι, μορφωμένοι καὶ ἂν εἶναι οἱ δικασταί, ὅσον δὴποτε τέλειοι οἱ νόμοι, εἶναι ἀδύνατον μὲν ταῦτα νὰ ὑπάρξῃ καὶ λειτουργήσῃ ἡ δικαιοσύνη, ἐὰν δὲν ἔχῃ τὴν συνδρομὴν καὶ τοῦ ἐσχάτου τῶν πολιτῶν.

Τοῦτο κατανοεῖται εὐκόλως, ὅταν συλλογισθῶμεν, ὅτι οὔτε οἱ βραχιόνες τῶν ὀργάνων τῆς Ἀρχῆς εἶναι πάντοτε ἐπαρκεῖς καὶ πρόχειροι εἰς πᾶσαν περίστασιν, οὔτε ἔχει ἄλλους ὀφθαλμοὺς ἢ Δικαιοσύνη, πλὴν τῶν ὀρθολογῶν τῶν πολιτῶν.

Διὰ τοῦτο εἰς ἐκεῖνα κυρίως τὰ ἔθνη ἢ δημοσίαι τάξεις καὶ ἀσφάλεια εἶναι ἀκλόνητοι καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὀρθῶς καὶ δικαίως ὅπου ὅχι μόνον ἡ ἀστυνομία, ἡ χωροφυλακὴ, ἡ διοικήσις γνωρίζουν καὶ ἐκτελοῦν εὐσυνειδήτως τὰ καθήκοντά των, οἱ δὲ λειτουργοὶ τῆς δικαιοσύνης εὐρίσκονται εἰς τὸ ὕψος τῆς μεγάλης αὐτῶν ἀποστολῆς, ἀλλ' ὅπου προσέτι πᾶς πολίτης εἶναι πρόθυμος καὶ θεωρεῖ καθήκόν του νὰ παρέχῃ τὴν συνδρομὴν του εἰς τὰς ἀρχάς, νὰ τὰς φωτίξῃ, νὰ τὰς πληροφορῇ καὶ, χρειᾶς τυχούσης, νὰ διδῇ εἰς αὐτὰς χεῖρα βοηθείας. Εἰς τὰ ἔθνη ἐκεῖνα ὁ πολίτης ἀποδεικνύεται, ὅτι κατέχει τὸ αἶσθημα τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ καθήκοντος, ὅτι ἔχει συνειδήσιν τοῦ ὀφεί-

λομένου εἰς τὸν νόμον σεβασμοῦ· εἰς τὰ ἔθνη ἐκείνα ἡ μὲν διοικήσεις μὲ τὴν συνδρομὴν τῶν πολιτῶν ὑπερσχύει τῶν κακοποιῶν καὶ τοὺς καταβάλλει, ἡ δὲ δικαιοσύνη ἀπονέμεται χωρὶς σφάλματα καὶ χωρὶς πλάνας, διότι τὴν φωτίζει φιλαλήθης καὶ εὐσυνείδητος ὁ πολίτης.

Ταῦτα δὲν τὰ ἐννοοῦν καὶ δὲν τὰ ἐφαρμόζουν πάντοτε ὅλοι. Πολλάκις ἐξ ἀφορμῶν καὶ ἐξ ἐλατηρίων γενναίων ἴσως, ἀλλὰ πολὺ σφαλερῶν, ἐκ συμπαθείας καὶ εἴκτου πρὸς τὸν καταδιωκόμενον, πρὸς τὸν μέλλοντα νὰ ὑποστῇ τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου, συνηθίζουν τινὲς νὰ θεωροῦν ὡς σκληροὺς ἐχθροὺς τὰς καταδιωκτικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ὄργανά των, τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὴν χωροφυλακὴν· καὶ ἂν γνωρίζουν τι περὶ πράξεως ἀντιθαινούσης εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς κοινωνίας, περὶ πράξεων πολλάκις ἐγκληματικῶν, τὰς ἀποσιωποῦν· καὶ ἂν δύνανται νὰ ὁδηγήσουν τὴν ἀρχὴν ἢ νὰ τὴν βοηθήσουν πρὸς σύλληψιν ἐνός κακοποιοῦ, ὅχι μόνον δὲν τὸ πράττουν, ἀλλὰ πολλάκις τὴν παραπλανοῦν· ἐνίοτε ἀποκρύπτουν τὸν ἐγκληματίαν, ὅχι δὲ σπανίως, ἀντὶ νὰ παρέχουν χεῖρα βοήθειας εἰς τὴν ἀρχήν, ἀνθίστανται εἰς τὰς προσπάθειάς της, ὑπερασπίζοντες τὸν κακοποιόν.

Ταῦτα, ὡς εἵπομεν, εἰμφορεῖ νὰ ἔχουν ὡς ἀφορμὴν ὑπερβολὴν συμπαθείας πρὸς πάντα καταδιωκόμενον, ὁ ὅποιος, κατὰ τὰς ἐντυπώσεις τῆς στιγμῆς, μᾶς φαίνεται μάρτυς καὶ θυμᾶ, ἀλλ' ὅμως εἶναι ἢ πλεόν ἀπελπιστικὴ παραγνώρισις τοῦ καθήκοντος· μαρτυροῦν νέ-

κρῶσιν τοῦ ἡθικοῦ αἰσθήματος καὶ φέρουσιν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν κοινωνικὴν παράλυσιν.

Διὰ τὰ ἐννοήσωμεν τὸν βαθμὸν, μέχρι τοῦ ὁποίου οἱ οὕτω πράττοντες ἐγκληματοῦν πρὸς τὸ ἔθνος, πρὸς τὴν δικαιοσύνην καὶ πρὸς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν των, πρέπει νὰ φανταζώμεθα πάντοτε ἑαυτοὺς ἢ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἀγαπῶμεν, εἰς τὴν θέσιν τῶν θυμάτων παντὸς κακοποιοῦ καὶ παραβιαστοῦ τοῦ νόμου. Ἐάν ἄγνωστος ἤθελε κατακόψει τὴν ἀμπελὸν μας, ἢ ἤθελε κλέψει τὰς οἰκονομίας μας, ἢ ἤθελε φονεῦσαι τὸν πατέρα, τὸν ἀδελφόν, τὸ τέκνον μας, πῶς θὰ ἐθεωροῦμεν τὸν συμπολίτην ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος γνωρίζει τὸν ἔνοχον, ὁ ὅποιος δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ μέσα ν' ἀνακαλυφθῇ ἡ πρᾶξις καὶ ἐν τούτοις τὰ ἀποκρύπτει; ἐκεῖνον ὁ ὅποιος δύναται νὰ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν σύλληψιν τοῦ ἐνόχου καὶ ὁμῶς ἀρνεῖται εἰς τὴν δικαιοσύνην τὴν συνδρομὴν του; ὁ ὅποιος δὲν θέλει νὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν δυνατὴν ἐπανόρθωσιν τῆς καταστροφῆς, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐπέφερε τὸ ἐγκλημα; Εἰς τὴν συνείδησίν μας ὁ τοιοῦτος συμπολίτης μας δὲν φαίνεται συνένοχος καὶ συνεργὸς τοῦ ἐγκληματίου;

Ὅταν θέσωμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ ζητήματα, δὲν θὰ εὐρίσκωνται πλέον τίμιοι πολῖται, οἱ ὅποιοι νὰ θεωροῦν προδοσίαν τὸ νὰ καταγγείλουν εἰς τὴν ἀρχὴν πᾶσαν ἐγκληματικὴν πρᾶξιν περιελθοῦσαν εἰς γνῶσίν των, οὔτε πλέον θὰ πιστεύῃ τις ποτὲ ὅτι εἶναι σκληρότης τὸ νὰ συντρέχῃ τὴν ἀρχήν, διὰ νὰ

καταδιώκη τοὺς κακοποιούς καὶ νὰ κατορθώνη τὸν θρίαμβον τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ νόμου. Ἀντὶ νὰ θεωρῶμεν ὡς θυμὰ τὸν διωκόμενον κακοποιόν, θὰ ἐνθυμούμεθα τότε τὸ ἀληθές, τὸ πραγματικόν θυμὰ, ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἀδίκως καὶ ἀναιτίως ἐβλάψεν ἢ κατέστρεψεν ἡ κακουργία του.

Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν δὲ ὅτι ὄχι μόνον δὲν εἶναι προδοσία καὶ σκληρότης ἡ βοήθεια τῆς ἀρχῆς ὑπὸ παντὸς πολίτου, ἀλλ' ὅτι ἀπ' ἐναντίας εἶναι τοῦτο καθήκον ἱερόν, ἃς ἀποβλέψωμεν εἰς τὰ κατ' ἐξοχὴν εὐνομούμενα ἔθνη, ὅπου πᾶς πολίτης θεωρεῖ ἱερὸν τὸ καθήκον τῆς συνδρομῆς τῶν ἀρχῶν εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτῶν ὑπὲρ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς κοινωνίας, ἡ δὲ διοικήσεις καὶ ἡ ἀστυνομία ἔχουν ὡς ἀσφαλεστέρους συμ-πράκτορας καὶ συμμάχους καὶ ὁδηγοὺς πάντοτε πάντας τοὺς τιμίους πολίτας.

Ἀλλὰ πολλοὺς πρὸ τούτων αἰῶνας οἱ πρόγονοί μας ἔδοσαν διὰ τῆς ἀθανάτου σοφίας των τὸν ἀληθῆ χαρακτῆρα τοῦ καθήκοντος τούτου τῶν πολιτῶν, λέγοντες ὅτι ἐκεῖνη ἡ πόλις διοικεῖται ἄριστα, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ μὴ ἀδικούμενοι συμπονοῦν ἐξ ἴσου τοὺς ἀδικουμένους, ὡς ἐὰν ἡ ἀδικία ἀπηυθύνετο κατ' αὐτῶν.

Ἱερότης τοῦ ὅρκου.

«Οὐ μὴ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ», λέγει ἡ θεία ἐντολή. Ἀλλ' ἂν ὁ ψεύδορ-κος ἀμαρτάνῃ βαρύτατα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, συγχρό-νως ἐγκληματεῖ ἀγρίως καὶ ἀπέναντι τῆς κοινωνίας,

τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ μέρος, ἀφοῦ διὰ τοῦ ψεύδους του παραλύει καὶ μηδενίζει τὴν δικαιοσύνην, τὴν βάσιν καὶ τὸ θεμέλιον πάσης κοινωνίας.

Διὰ τοῦτο ἡ ἐξέλιξις τοῦ ὅρκου δὲν εἶναι μόνον καθήκον τοῦ Χριστιανοῦ, ἀλλὰ καὶ θεμελιώδης ὑποχρέωσις παντός τιμίου πολίτου.

Καὶ πρῶτον, ἀνεξαρτήτως τοῦ θρησκευτικοῦ ὅρκου, τὸ ψεῦδος εἶναι πάντοτε πράξις ταπεινὴ καὶ ἀνάνδρος, ὅποῖον δὴποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ ἐλαττήριον τοῦ ψευδομένου. «Ὁ ψευδόμενος» λέγει εἰς μέγας ἡθ.κολόγος «δὲν εἶναι πραγματικῶς ἄνθρωπος· εἶναι ἀπατηλὸν πρόσχημα ἀνθρώπου».

Ἄλλὰ τὸ ψεῦδος τὸ ὅποῖον ἐξέρχεται τῶν χειλέων μετὰ τὸν ὅρκον, τὸ ψεῦδος τὸ ὅποῖον κρύπτεται ὀπίσθεν τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, εἶναι ψεῦδος διπλοῦν, καὶ διπλασίως ἀνόσιον, καὶ διότι ψεύδεται εἰς ὅ,τι λέγει ὁ ψεύδορκος, καὶ διότι ψεύδεται προσθέτως ἐπικαλούμενος μάρτυρα τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του αὐτὸν τὸν Θεόν.

Ἐὰν κάμνωμεν εἰδικῶς λόγον περὶ τοῦ βδελυροῦ ἐγκλήματος τῆς ψευδορκίας, ἐὰν εἰδικῶς ἀναπτύσσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ ψεύδορκος δὲν δύναται νὰ εἶναι οὔτε χριστιανός, οὔτε πολίτης, τὸ πράττομεν, διότι μόνον διὰ τῆς ἡθικῆς συνειδήσεως τῶν πολιτῶν, ὅτι ἡ ψευδορκία εἶναι τὸ πλέον ἀνίερρον ἀμάρτημα καὶ τὸ βδελυρώτερον τῶν ἐγκλημάτων δύναται νὰ προστατευθῇ ἡ κοινωνία κατὰ τῆς μάστιγος ταύτης.

Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ νόμοι ἐπιβάλλουν εἰς τὸν ψεύ-

δορκον βραχυτάτας ποινάς, ἀλλὰ σπανίως δύναται νὰ ἀνακαλύπτῃ ἡ δικαιοσύνη ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος πρὸ τοῦ εὐαγγελίου καὶ ἐπικαλούμενος μάρτυρα τὸν Θεὸν ἠθέλησε νὰ τὴν παραπλανήσῃ καὶ νὰ τὴν ἐξαπατήσῃ, σπανίως δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀνεύρῃ τὸ μυστὸν ἔγκλημα τῆς ψευδορκίας.

Διὰ τοῦτο τὴν ἱερότητα τοῦ ὅρκου ἀναθέτουν αἱ κοινωνίαι εἰς τὴν θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν συνείδησιν τοῦ πολίτου.

Ὁ ψευδόμενος διὰ νὰ παραπλανᾷ τὴν δικαιοσύνην περὶ τοῦ εἰς τίνα ἀνήκει τὸ δίκαιον μεταξὺ δύο ἐριζόντων, διὰ νὰ καλύπτῃ τὸν ἐνοχον, ἢ νὰ καταστρέψῃ τὸν ἀθῶον, ἢ ἄλλως ὅπως ὅποτε παρέχων ψευδεῖς πληροφορίας ἢ ψευδεῖς ὑποσχέσεις ὡς ἄνθρωπος εἶναι ἄθλιος, ὡς πολίτης ἀπόβλητος καὶ στιγματισμένος.

Πρόθυμος ἐκτέλεσις τῶν φορολογικῶν ὕποχρεώσεων.

Συνειθίσαμεν νὰ θεωρῶμεν τὸν φόρον ὡς βάρος, καὶ διὰ τοῦτο αἱ εἰσφοραὶ τῶν πολιτῶν ὀνομάζονται βάρη φορολογικά. Ἄλλοι ὠνόμασαν τοὺς φόρους ἀναγκαῖον κακόν.

Τίποτε τούτων δὲν εἶναι ἀληθές. Ὁ φόρος ὁ εὐλογος καὶ δίκαιος οὔτε βάρος εἶναι, οὔτε κακὸν ἀναγκαῖον· διότι ἄλλως ποτὲ τὸ κακὸν δὲν εἶναι οὔτε ἀναγκαῖον οὔτε χρήσιμον.

Ὁ φόρος εἶναι ἱερὰ ὅσον καὶ ἀπαραίτητος ὑποχρέωσις τοῦ πολίτου πρὸς τὴν Πατρίδα, ὑποχρέωσις τὴν

ὅποιαν ὀρεῖται νὰ ἐκτελῇ ἀδιάστως καὶ μετὰ πάσης προθυμίας.

Ἀλλὰ πρὸ παντὸς ὁ φόρος εἶναι ὑποχρέωσις τοῦ πολίτου πρὸς ἑαυτὸν. Διὰ τοῦ φόρου προστατεύει καὶ ἐξασφαλίζει τὰ δικαιώματά του, τὴν ζωὴν του, τὴν τιμὴν, τὴν περιουσίαν του· διὰ τοῦ φόρου προάγει καὶ ἀναπτύσσει τὰ συμφέροντά του· ὥστε ἐὰν προσέξωμεν εἰς τὴν φύσιν καὶ εἰς τὸν σκοπὸν τῶν φόρων, θὰ ἴδωμεν, ὅτι τοὺς φόρους τοὺς ὁποίους καταβάλλομεν εἰς τὸ ἔθνος, δηλαδὴ εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον, διὰ νὰ τοὺς διαχειρίζωνται πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον αἱ ἀρχαί, τὰς ὁποίας ἡμεῖς οἱ πολῖται ἐκλέγομεν, τοὺς πληρώνομεν εἰς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους· ὅτι καταβάλλοντες τοὺς φόρους τοποθετοῦμεν ἐπωφελῶς τὰ χρήματά μας.

Διὰ νὰ ἐννοηθῇ ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ τοῦ συλλογισμοῦ, ἃς ἀρχίσωμεν ἀπὸ μικρὰ παραδείγματα.

Ἐξασκοῦμεν π. χ. μίαν τέχνην καὶ θέλομεν νὰ μὴ εἴμεθα μεμονωμένοι καὶ ἀπροστάτευτοι· θέλομεν νὰ ἀποτελέσωμεν ἓνα σύνδεσμον, μίαν συντεχνίαν, διὰ νὰ προστατεύωμεν τὰ συμφέροντά μας, διὰ νὰ ἐξασφαλίζωμεν ἑαυτοὺς κατὰ τῶν περιπετειῶν τῆς τύχης· διὰ νὰ ἔχωμεν ἰατρικὴν περίθαλψιν καὶ φάρμακα· διὰ νὰ ἔχωμεν βοήθημα ἢ σύνταξιν, ἐὰν τις ἐξ ἡμῶν ἤθελε πάθῃ εἰς τὴν ἐργασίαν· διὰ νὰ ἔχουν περίθαλψιν ἡ χήρα καὶ τὰ ὀρφανὰ μας, ἐὰν ἀποθάνωμεν.

Διὰ νὰ γίνουν πάντα ταῦτα, ἢ καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν, ἀπαιτοῦνται χρηματικοὶ πόροι, καὶ τοὺς χρηματικούς τούτους πόρους, μηνιαίαν ἢ ἐτησίαν εἰσφορὰν τὸ ἐν-

νοοῦμεν κάλλιστα ὅτι πρέπει νὰ τοὺς καταβάλλωμεν ἐκουσίως καὶ προθύμως, ὅτι τοὺς ὀφείλομεν ὅλοι ἀνεξαιρέτως, διότι ἀποβλέπουν τὸ κοινὸν καλὸν ὅλων τῶν μελῶν τῆς συντεχνίας ἢ τοῦ συνδέσμου μας, καὶ ὅτι ἄνευ αὐτῶν οὔτε ἡ συντεχνία, οὔτε ὁ σύνδεσμος δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν σκοπὸν του, νὰ ὑπάρξῃ.

Καὶ ἀναγκασία λοιπὸν καὶ ἱερὰ εἶναι ἡ παροχὴ τῆς χρηματικῆς μας εἰσφορᾶς.

Καὶ τώρα ἃς ἀφήσωμεν τὸ μικρὸν μας παράδειγμα ἐνὸς συνδέσμου, ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι καὶ ἀπαραίτητος, ὁ ὁποῖος δύναται καὶ νὰ λείψῃ, καὶ ἃς ἐλθωμεν εἰς τὸν δῆμον.

Πάντες ἔχομεν ἀνάγκην ὁδῶν ὅπου νὰ βαδίσωμεν ἡμεῖς καὶ τὰ ὑποζύγια μας· ἔχομεν ἀνάγκην φωτισμοῦ διὰ νὰ μὴ συντριθῶμεθα καὶ νὰ μὴ γινώμεθα ἔρμαια τῶν κακοποιῶν εἰς τὸ σκότος· ἔχομεν ἀνάγκην καθαριότητος τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, διὰ νὰ μὴ μᾶς δεκατίζουν αἱ νόσοι· ἔχομεν ἀνάγκην δημοτικῶν σχολείων διὰ νὰ μὴ θάνουν τὰ τέκνα μας τὰ πρῶτα γράμματα. Ὅλα αὐτὰ ἀπαιτοῦν χρήματα. Ἀλλὰ τὰ χρήματα τίς ἄλλος θὰ τὰ καταβάλλῃ εἰμὴ ἐκεῖνοι, ὑπὲρ τῶν ὁποίων γίνονται αἱ δαπάναι, δηλαδὴ τὰ μέλη τῆς δημοτικῆς οἰκογενείας, οἱ δημόται;

Καὶ τώρα ἐρχόμεθα εἰς τὴν μεγάλην μας οἰκογένειαν τὴν ἐθνικὴν, εἰς τὴν οἰκογένειαν τὴν ὁποῖαν ὠνομάσαμεν Πατρίδα. Ὁ μέγας οὗτος ὀργανισμὸς, τὸ ἔθνος, ἔχει πολλαπλασίως μεγαλειτέρας ἀνάγκας ἀπὸ τὸν μικρὸν σύνδεσμον τῆς συντεχνίας μας καὶ ἀπὸ τὸν δῆ-

μόν μας. Διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν μεγάλον προορισμὸν τοῦ τό ἔθνος, ὅταν ἐπιστῇ ἡ ὥρα, ἔχει ἀνάγκην δυνάμειος στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς. Ἐπίσης τὴν ἀνάγκην ταύτην τὴν ἔχει διὰ νὰ ἀμυνθῇ ὁσάκις κινδυνεύσῃ, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ, δηλαδὴ τὴν ἀνεξαρτησίαν πάντων ἡμῶν κατὰ παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ. Ἐκ τούτου ἡ ἀνάγκη τῶν μεγάλων δαπανῶν πρὸς συντήρησιν στρατοῦ καὶ στόλου. Διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ ὅλους ἡμᾶς κατὰ τῶν κακούργων καὶ παντὸς εἶδους κακοποιῶν, διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰ δικαιώματα κατὰ τῆς ἀδικίας, ἔχει ἀνάγκην δικαστηρίων, ἀστυνομίας, χωροφυλακῆς, φυλακῶν καὶ πάσης ἄλλης δαπάνης. Διὰ νὰ ἀναπτύξωμεν τὰς παραγωγικὰς μας δυνάμεις, διὰ νὰ μεταφέρωμεν ἐπικερδῶς τὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας μας, διὰ νὰ κινούμεθα τέλος πάντων ἐντὸς τοῦ κράτους, ἔχει τὸ ἔθνος ἀνάγκην χρημάτων δι' ὁδοὺς, γεφύρας, σιδηροδρόμους, λιμένας. Ἐχει ἀνάγκην χρημάτων διὰ τὴν προστασίαν, τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου, τῆς ναυτικῆς τῆς βιομηχανίας, δηλαδὴ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν προστασίαν τῶν συμφερόντων ὅλων ἡμῶν. Ἐχει ἀνάγκην χρημάτων διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ τὴν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν τῶν τέκνων τοῦ ἔθνους, δηλαδὴ ἡμῶν καὶ τῶν τέκνων μας, χρημάτων διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ κράτους, χρημάτων διὰ μυρίας ἄλλας ἀνάγκας, τῶν ὁποίων ἡ ἀπαρίθμησις καὶ ἡ ἀνάπτυξις θὰ ἀπέβαινεν ἀτελεύτητος.

Τίς ἄλλος λοιπὸν θὰ εἰσφέρει τὰ ἐκτομμύρια, τὰ

ἀπαραιτήτα διὰ τὰς ἀνάγκας ταύτας τοῦ ἔθνους τὰς ἀναποφεύκτους, εἰμὴ ὁ λαός, δηλαδή ἡμεῖς οἱ πολῖται; — Καὶ δύναται ἐπομένως νὰ εἶναι καλὸς πολίτης ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἐφευρίσκει πᾶν μέσον καὶ μηχανᾶται παντός εἵδους ψεύδη, διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν φόρον; δύναται νὰ εἶναι καλὸς πολίτης ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος, ἂν καὶ ἔχῃ τὸ χρῆμα, περιμένει νὰ τὸν πιέσῃ ἡ δημοσία δύναμις ἢ συνοδεύοντα τὸν εἰσπράκτορα διὰ νὰ πληρώσῃ τὸν φόρον του, ἢ νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὸν κίνδυνον τῆς προσωπικῆς κρατήσεως;

Βεβαίως, δὲν δύναται νὰ εἶναι καλὸς πολίτης. — Διὰ νὰ ἐννοηθῇ δὲ τοῦτο καλῶς, ὑπενθυμίζομεν ὅτι εἰς τὰ ἔθνη ὅπου ὁ πολίτης αἰσθάνεται βαθέως τὰ καθήκοντά του, καὶ δὲν περιμένει τὴν βίαν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς φορολογικὰς ὑποχρεώσεις του, εἰς τὴν Ἑλβετίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὰ Σκανδιναυϊκά κράτη, δὲν ἀπασχολεῖται οὐδὲ εἰς στρατιώτης ἢ χωροφύλαξ διὰ τὴν εἰσπραξίν οὐδενὸς εἵδους φόρου.

Ὁ πολίτης ἐκεῖ αἰσθάνεται ὅτι τὸ καθήκον τοῦ νὰ πληρώτῃ τὸν φόρον του εἶναι ἐπίσης ἱερὸν, ὅσον εἶναι ἱερὸν τὸ καθήκον τοῦ νὰ πληρώνῃ τὸν ἄρτον τὸν ὅποιον ἀγοράζει καὶ τὸ ἐνοίκιον τῆς οἰκίας εἰς τὴν ὅποιαν κατοικεῖ.

Ἐπειτα ἡ ἀποφυγὴ τοῦ φόρου παρουσιάζεται καὶ ὑπὸ ἄλλην μορφήν ἀδικίας. Δὲν ἀθετεῖ μόνον ὑποχρεώσεις πρὸς τὸ ἔθνος του ὁ ἀποφεύγων τὰς φορολογικὰς ὑποχρεώσεις του πολίτης, ἀλλὰ κλέπτει συγχρόνως τὸν πλησίον του, τὸν συμπολίτην του, ἢ γίνεται πα-

ράσιτος αὐτοῦ. Διότι διὰ τῶν φόρων, δηλαδή τῶν χρημάτων τοῦ συμπολίτου του, ἀπολαμβάνει τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια παρέχει τὸ κράτος, τὴν ἀσφάλειαν, τὴν δικαιοσύνην, τὰς ὠφελείας τῶν δημοσίων ἔργων καὶ λοιπῶν. Ὁ πολίτης λοιπὸν ἀποφεύγων τοὺς φόρους ἐπιρρίπτει τὰς ὑποχρεώσεις του εἰς τοὺς συμπολίτας του, καὶ εἶναι ἐξ ἴσου εὐτελής καὶ ταπεινός, ὡς εἴαν ἀπῆται, ἀντὶ νὰ τρέφεται καὶ νὰ ἐνδύεται διὰ τοῦ ἰδῶτος τῆς ἐργασίας του, νὰ τὸν τρέφουν καὶ νὰ τὸν ἐνδύουν οἱ ἄλλοι.

Ἐννοεῖται ὅτι οἱ φόροι πρέπει νὰ εἶναι δίκαιοι καὶ εὐλογοί. Εἶναι δὲ δίκαιοι ὅταν βαρύνουν ὅλους τοὺς πολίτας ἐξ ἴσου, δηλαδή κατ' ἀναλογίαν πρὸς τοὺς πόρους ἐκάστου καὶ εἶναι εὐλογοί, ὅταν δὲν ὑπερβαίνουν τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἐξετάσῃ καὶ τὸ φιλονικήσῃ ὁ πολίτης, ὅταν ζητῆται παρ' αὐτοῦ ἡ πληρωμὴ τοῦ φόρου. Διότι, ὅπως εἰς ὅλα τὰ ἐλευθέρως συντεταγμένα ἔθνη, εὖτω καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μας, αὐτὸς ὁ πολίτης, διὰ τῶν ἀντιπροσώπων τοὺς ὁποίους ἐκλέγει, ψηφίζει τοὺς φόρους του. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἡ λαϊκὴ θέλησις ἀποφασίζει καὶ περὶ τοῦ πεσοῦ τῶν ἀναγκαίων φόρων, καὶ περὶ τοῦ εἴδους ἐκάστου ἐξ αὐτῶν, καὶ περὶ τῆς δικαίας κατανομῆς των μεταξὺ τῶν πολιτῶν, καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς εἰσπράξεώς των.

Ἡμεῖς λοιπὸν οἱ πολῖται ἐπιβάλλομεν τοὺς φόρους εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων μας καὶ διὰ τοῦτο ἔχομεν πρόσθετον καθῆκον, ἐκτὸς ὅλων ὅσα

ἀνεπτύξαμεν ἀνωτέρω, εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν φόρων ἀγογγύστως· διότι πληρώνοντες τοὺς φόρους ἐκτελοῦμεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ἀπερασίσαμεν. Εἰς ἡμᾶς δὲ καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἡμῶν ἀπρίκειται, ὡς θὰ ἀναπτύξωμεν εἰς τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος τῆς ψήφου, νὰ ἐκλέγωμεν τοὺς καταλλήλους ἀντιπροσώπους, οἱ ὁποῖοι, ὅπως καὶ εἰς τὰ ἄλλα νομοθετικά ἀντικείμενα, οὕτω καὶ εἰς τὰ τῆς φορολογίας, νὰ ἐπιβάλλουν φόρους δικαίους καὶ ἀναλόγους πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους.

Προστασία τῆς δημοσίας περιουσίας.

Τὰς διαφόρους ἀνάγκας τοῦ κράτους δὲν ὑπηρετοῦν μόνον οἱ φόροι. — Οὗτοι βεβαίως ἀποτελοῦν τὸ μέγιστον μέρος τῶν προσόδων του. — Ἀλλὰ τὸ κράτος, ὁχλοδὴ αὐτὸ τὸ ἔθνος, μὲ ἄλλους λόγους ὅλοι ἡμεῖς οἱ πολῖται καὶ τὰ τέκνα μας καὶ αἱ οἰκογένειαι μας, τὸ κράτος ἔχει καὶ περιουσίαν, ὅπως ἔχουν καὶ τὰ ἄτομα.

Ἐχει δάσκη, μεταλλεῖα, ὄρυγεῖα, ἀλυκάς, ἔχει βοσκὰς καὶ γαίαις καὶ γήπεδα καὶ οἰκοδομὰς καὶ παντὸς εἶδους ἐν γένει περιουσίαν, τῆς ὁποίας αἱ πρόσοδοι, ὅπως αἱ πρόσοδοι ἐκ τῶν φόρων, χρησιμεύουν ἐπίσης πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν αὐτῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν.

Ἐν τούτοις εἰς τὴν συνείδησιν πολλῶν, ἐκ κακῆς συνήθειας καὶ ἀτελοῦς ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων, δὲν ἀπονέμεται πάντοτε ὁ αὐτὸς σεβασμὸς πρὸς τὴν ἱερότητα τῆς ἰδιοκτησίας ταύτης, ὅπως πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν ἀτόμων. Ἐπειδὴ δὲν τὸ βλέπομεν τὸ Δημόσιον, ἐπειδὴ δὲν ἔχει σωματικὴν ὑπόστασιν, μᾶς

φαίνεται μία ἔννοια ἀφρημένη· σχεδὸν λησμονοῦμεν ἐνίοτε, ὅτι ὑπάρχει, καὶ θεωροῦμεν δυστυχῶς πολλάκις τὴν περιουσίαν τοῦ ὡς ἀδέσποτον, ὡς μὴ ἀνήκουσαν εἰς οὐδένα, ὡς πρᾶγμα τὸ ὅποιον δυνάμεθα νὰ οἰκαιοποιήσωμεν.

Πολλάκις δὲ ἄνθρωποι θεωρούμενοι εὐσυνείδητοι καὶ εἰ ὅποιοι πράγματι ποτὲ δὲν θὰ ἀπεφάσιζαν νὰ ἐπιβουλεύθουν τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα τοῦ πλησίον των, ἢ ἐπιβουλεύονται εἰ ἴδιοι τὴν περιουσίαν τοῦ Δημοσίου, ἢ οὐδόλως ἐξεγείρεται ἡ ἀγανάκτησις των, ὅταν βλέπουν νὰ τὸ πράττουν ἄλλοι. Οὕτως ἐξηγεῖται ὅτι πολλάκις εἰς ἀμφισβητήσεις ὁποίου ἐήποτε εἰδους μεταξύ Δημοσίου καὶ ἰδιωτῶν, εἴτε ὡς μάρτυρες εἴτε ὡς πραγματογνώμονες, δὲν δισταζοῦν πολλοὶ νὰ δίδουν εἰκαίον εἰς τὸν ἰδιώτην καὶ ὅταν δὲν ἔχῃ δίκαιον, ἢ νὰ τοῦ ἀναγνωρίζουν περισσότερα δικαιώματα τῶν ὅσων ἔχει. Πολλάκις, ἐπειδὴ τὸ Δημόσιον εἶναι ἄψυχον καὶ τρόπον τινὰ δὲν ἔχει φωνὴν διὰ νὰ διαμαρτυρηθῇ, ἢ συνείδησίς μας δὲν ἐξεγείρεται, ὅταν τὸ ἀδικοῦμεν, ἢ ὅταν καθ' ὅσον ἐήποτε τρόπον, καὶ δι' αὐτῆς ἀκόμη τῆς σιωπῆς μας, συντρέχωμεν εἰς τὸ νὰ τὸ ἀδικοῦν εἰ ἄλλοι.

Τὸ τοιοῦτον εἶναι, ἐν πρώτοις, ἀφιλοπατρία. Διότι στέργοντες νὰ ἀπογυμνώνεται ἢ ἀπὸ ἡμᾶς ἢ ἀπὸ ἄλλους τὸ Δημόσιον, ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἐξασθενίζομεν τὴν Πατρίδα.

Ἄλλ' εἶναι καὶ ἀσυνειδησία ἢ ἀδιαφορία αὕτη καὶ ἡ ἀστοργία πρὸς τὰ δικαιώματα τοῦ δημοσίου, καὶ ἂν

ἠθέλομεν θεωρήσει ταῦτα, ὅσον καὶ οἷον δῆποτε ἄλλου ἀτόμου ἱερά, διότι ἀσυνειδήσια εἶναι καὶ ἡ κατὰ ἰδιώτου ἀπευθυνομένη ἀδικία.

Εἶναι, τρίτον, ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὴν περιουσίαν καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ δημοσίου παραγνώρισις αὐτῶν τῶν ἰδίων ἡμῶν συμφερόντων· διότι ἰδία ἡμῶν ὄλων τῶν πολιτῶν περιουσία εἶναι ἡ περιουσία τοῦ δημοσίου καὶ εἰς ἰδίας ἡμῶν ἀνάγκας χρησιμεύει, ἀφοῦ χρησιμεύει διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους. — Ὅσον δὲ ἐλαττώνονται αἱ ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ δημοσίου πρόσοδοι, τόσον ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάγκη βαρυτέρων φόρων, διὰ νὰ ἀνταποκριθῇ τὸ ἔθνος εἰς τὰς ἀνάγκας του.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω πᾶς τις ἐννοεῖ εὐκόλως ὅτι ἡ φιλοπατρία, ἡ συνειδήσις καὶ τὸ συμφέρον ἡμῶν ἐξ ἴσου ἐπιβάλλουν ὅχι μόνον νὰ μὴ ἀδικῶμεν ποτὲ τὸ δῆμόσιον, ἐπιβουλευόμενοι τὴν περιουσίαν του καὶ τὰ δικαιώματά του, ὅχι μόνον νὰ πονῶμεν τὴν περιουσίαν τοῦ Δημοσίου, ὡς ἰδικὴν μας, ὅπως εἶναι πράγματι, ἀλλὰ καὶ νὰ εἴμεθα καὶ ἄγρυπνοί της φύλακες, νὰ θεωρῶμεν δὲ πάντα, θέλοντα νὰ ἀδικήσῃ τὸ Δῆμόσιον, ὡς ζητοῦντα νὰ ἀδικήσῃ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους.

Ἡ ψῆφος.

Συνείθισαν οἱ πολῖται νὰ ἀκούουν πάντοτε, ὅτι ἡ ψῆφος τῶν εἶναι δικαίωμα, — ὅτι τοῦ δικαιώματος τούτου ὅχι μόνον δικαιοῦνται νὰ κάμνουν ἐλευθέραν χρῆσιν, ἀλλ' ὅτι δύνανται νὰ κάμουν οἷαν δῆποτε χρῆσιν· ὅτι τὸ σφαιρίδιον εἰς χεῖράς τῶν εἶναι ὡς πᾶν

ἄλλο πρᾶγμα, τοῦ ὁποίου εἶναι ἰδιοκτητῆται καὶ τὸ ὅποιον δύνανται νὰ ῥίπτουν, ὅχι μόνον κατὰ τὴν κρίσιν των, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς ἰδιοτροπίας των. Ἐκ τούτου ἡ λαϊκὴ πεποιθήσις, ὅτι ὁ ἐκλογεὺς «τὴν ψῆφόν του τὴν ὀρίζει καὶ τὴν κάμνει ὅ,τι θέλει».

Πολλοὶ ἔχουν συμφέρον νὰ διδάσκουν εἰς τὸν λαόν τοιαῦτα δόγματα· ἀλλὰ πρὸ παντός ὁ πολίτης πρέπει νὰ ἀκούῃ μὲ ὀυσπιστίαν ἐκείνους ὅσοι κολακεύουν τὸν ἐγωϊσμόν του, ἐκείνους ὅσοι καλλιεργοῦν τὰς ἀδυναμίας του. Πρέπει πρὸς τούτοις πολὺ νὰ προσέξῃ εἰς τὸ τί εἶναι ἡ ψήφος, ποία ἡ σημασία της, πῶς πρέπει νὰ δίδεται, καὶ ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τῆς καλῆς ἢ κακῆς χρήσεως τῆς ψήφου.

Ἡ ψήφος, μεθ' ὅσα καὶ ἂν ἀκούουν πανταχοῦ τῶν ἐλευθέρων κρατῶν οἱ πολῖται ἀπὸ τοὺς δημαγωγούς, μετέχει μὲν καὶ τοῦ δικαιώματος, ἀλλ' εἶναι πολὺ περισσότερον καθῆκον παρὰ δικαίωμα.

Εἶναι βεβαίως δικαίωμα καὶ δικαίωμα ὕψιστον, παρεχόμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Συντάγματος εἰς πάντα Ἑλληνικὰ πολίτην ἱκανὸν πρὸς τοῦτο, ὅταν ἐξετάσῃ τις τὴν φύσιν τῆς ψήφου, ἀπὸ τῆς ἐξῆς βάσεως :

Ἀφοῦ τὸ νομοθετεῖν, ἐξασκούμενον διὰ τῆς Βουλῆς ψηφίζουσας τοὺς νόμους καὶ τοῦ Βασιλέως κυροῦντος αὐτούς, ἀνήκει εἰς αὐτὸ τὸ κυρίαρχον ἔθνος, πᾶς πολίτης μετέχει τοῦ δικαιώματος τούτου, διὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀντιπροσώπων του, —εἴτε πληρεξουσίων, εἴτε βουλευτῶν, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ἐκλογεῖς πολῖται

παρέχουν τὴν ἐντολὴν νὰ ἐξασκήσουν ἐν ὀνόματι αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν τοῦ νομοθετεῖν.

Ἄλλ' εἶναι πρὸ παντός καθήκον, καὶ καθήκον ἐξ ἴσου ἱερὸν ὡς πάντα τοῦ πολίτου τὰ καθήκοντα, καὶ μάλιστα σοφώτερον πάντων τῶν ἄλλων, ἂν τὸ ἐξετάσωμεν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἀποτελεσμάτων του. Διότι ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς ἐνασκήσεως τοῦ καθήκοντος τούτου ἐξαρτᾶται τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους, ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἐνίσχυσις αὐτοῦ, ἡ ἢ δυστυχία καὶ κατὰπτωσις του.

Τώρα ποῖα ἡ σημασία τῆς ψήφου καὶ ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τῆς κακῆς χρήσεως αὐτῆς, ὁ πολίτης, ἂν καὶ δυστυχῶς δὲν προσέχη συνήθως εἰς τοῦτο, ὅταν προσέρχεται εἰς τὰς κάλπας, τὸ ἐννοεῖ ὁμῶς εὐκολώτατα, εὐθὺς ὡς θελήσῃ νὰ σκεφθῇ ποῖα εἶναι ἡ ἐντολή, τὴν ὁποίαν αἱ λευκαὶ ψῆφοι τῆς πλειονοψηφίας τῶν ἐκλογέων δίδουν εἰς τὸν ἐκλεγόμενον ἀντιπρόσωπον τοῦ λαοῦ.

Ὁ ἐντολοδόχος οὗτος τῶν πολιτῶν ἐκάστης ἐπαρχίας, ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν ἐντολοδόχων τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν, ἔχει ἀνὰ χεῖρας, διευθύνει καὶ ρυθμίζει ὅλα τοῦ ἔθνους ἐν γένει, τῶν δήμων, τῶν οἰκογενειῶν, καὶ τῶν πολιτῶν τὰ συμφέροντα.

Αὐτὸς θὰ ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ τρόπου διὰ τοῦ ὁποίου τὸ ἔθνος θὰ καταστῇ ἰσχυρότερον, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἀκεραιότης του, καὶ θὰ ἐκπληρωθῇ ἡ ἐθνικὴ ἀποστολὴ του, δηλαδὴ ἡ συμπλήρωσις τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος.—Αὐτὸς περὶ τῶν μέτρων, διὰ τῶν

ὁποίων ἡ πολεμικὴ δύναμις τοῦ ἔθνους θὰ κατασταθῇ ἀξία νὰ ὑπηρετήσῃ καὶ συντελέσῃ τὸν ἐθνικὸν σκοπόν. Αὐτὸς περὶ τῶν οἰκονομικῶν μέσων, ὅσα ἀπαιτοῦνται πρὸς τοῦτο, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐνέργειαν ὅλων τῶν ἄλλων σκοπῶν τῆς πολιτείας : διὰ τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀσφάλειαν, τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ἔθνους, τὴν δημοσίαν ὑγείαν, τὴν αὐξήσιν τῆς εὐχμερίας τῶν πολιτῶν διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐργασίας ὑπὸ ὅλας τὰς μορφάς. — Αὐτοῦ τὰ μέτρα θὰ δώσουν ὥθησιν εἰς τὴν πρόοδον τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας, τῆς ναυτιλίας, τοῦ ἐμπορίου. — Αὐτὸς ρυθμίζει τὰ πάντα· καὶ ὅχι μόνον τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὴν τύχην τοῦ ἔθνους ἐν ὅλῳ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἀτομικὴν θέσιν ἐκάστου πολίτου καὶ τῆς οἰκογενείας του. — Αὐτὸς θὰ ὑπολογίσῃ τὰς φορολογικὰς δυνάμεις τοῦ λαοῦ, αὐτὸς θὰ ἀποφασίσῃ ποῖοι εἶναι οἱ δικαιότεροι καὶ ἐλαφρότεροι φόροι καὶ πῶς πρέπει νὰ κατανέμωνται μεταξὺ τῶν διαφόρων πολιτῶν, διὰ νὰ μὴ παραβλάπτεται ἡ ἰσότης, καὶ πῶς νὰ εἰσπράττωνται ἀσφαλῶς παρὰ πάντων, χωρὶς ὁ τρόπος τῆς εἰσπράξεως νὰ γίνεταί ἐπαχθής.

Ἐν γένει ἡ τύχη τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ ἡ τύχη ἐκείνου ὁ ὁποῖος τὸν στέλλει διὰ τῆς λευκῆς ψήφου του εἰς τὸ ἐθνικὸν συνέδριον, τὴν Βουλὴν, εἶναι εἰς χεῖρας τοῦ ἐντολοδόχου τοῦτου.

Ἄφ' οὗ λοιπὸν τοιαύτη εἶναι ἡ ἐντολὴ τοῦ βουλευτοῦ, πῶς πρέπει νὰ ἐκτελῶμεν τὸ καθήκον τῆς ψήφου, ποίους νὰ ἐκλέγωμεν ;

Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν

ἀπόφασιν περὶ τῆς τύχης τῶν ἔθνους, περὶ τῆς τύχης μας ὡς πολιτῶν.

Πρέπει νὰ παρέχωμεν τὴν λευκὴν ψήφον εἰς ἐκεῖνον, τοῦ ὁποίου ὑπὲρ πάντας τοὺς συμπολίτας μας ἐκτιμῶμεν κατὰ πρῶτον λόγον τὸν ἠθικὸν χαρακτῆρα, τὰς γνώσεις καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς κρίσεως, καὶ τοῦ ὁποίου αἱ πολιτικαὶ ἰδέαι εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὰς ἰδικὰς μας.

Ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης, ἐξ αὐτῆς τῆς σημασίας τῆς λέξεως ἐκλογή, φθάνομεν ἀμέσως καὶ ἀκόπως εἰς τὸν πραγματικὸν χαρακτῆρα τῆς ψήφου τοῦ πολίτου. Ἡ ψήφος δηλαδὴ δὲν πρέπει νὰ εἶδεται οὔτε εἰς τὰς προσωπικὰς σχέσεις, οὔτε εἰς τὰς συμπαθείας, ἀλλ' εἰς τὴν ἐκτίμησιν· ἡ λευκὴ ψήφος πρέπει νὰ εἶναι τὸ βραβεῖον ἐκείνου, τοῦ ὁποίου αἱ ἀρεταὶ τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος ἐμπνέουν εἰς ἡμᾶς περισσότερον σεβασμὸν καὶ περισσοτέραν ἐκτίμησιν ἀπὸ πάντα ἄλλον.

Καὶ ὅμως οἱ περισσότεροι τῶν ἐκλογέων δὲν ἐννοοῦν δυστυχῶς πόσον τεῦτο εἶναι λογικὸν καὶ πόσον ἀπαραίτητον. Καὶ ἀτυχῶς βλέπομεν πολὺ συχνὰ νὰ διευθύνῃ τὴν ψήφον ἡ ἐξῆς σκέψις: «Ναί, ἀναγνωρίζω ὅτι ἐκεῖνος εἶναι χιλιάκις καλλίτερος τοῦ ἄλλου καὶ κατὰ τὸν χαρακτῆρα, καὶ κατὰ τὸν νοῦν, καὶ κατὰ τὰς γνώσεις, ὅτι θὰ εἶναι βουλευτὴς ἀσυγκρίτως καλλίτερος, ἀλλὰ ὁ ἄλλος ἐβάπτισε τὸ παιδίον μου, ἢ μὲ ἐστεφάνωσεν, ἢ καταδέχεται νὰ πῖν μαζὺ μου, ἢ εἶναι πρόθυμος νὰ μᾶς κάμνῃ κάθε εὐκολίαν. Καὶ θὰ δώσω εἰς αὐτὸν τὴν ψήφον μου.» Καὶ ὅμως ὁ ἴδιος πολίτης, ὁ

ὁποῖος κάμνει αὐτὸν τὸν συλλογισμόν, ἂν τρέξῃ κίνδυνον ἢ παρουσία του ἐκ μιᾶς σπουδαίας δικαστικῆς περιπλοκῆς, δὲν θὰ ἐκλέξῃ ἐντολοδόχον του δικηγόρου τὸν φίλον του, ὁ ὅποιος συγκρούει τὸ ποτήριον μετ' αὐτοῦ, ἂν τὸν θεωρῇ ἀνίκανον, ἀλλὰ θὰ προστρέξῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν ὅποιον θεωρεῖ ἱκανόν καὶ θὰ τὸν ἀκριβοπληρώσῃ. Καὶ ἂν κινδυνεύῃ τὸ τέκνον του ἀπὸ σοβαρὰν ἀσθένειαν, δὲν θὰ προστρέξῃ εἰς τὸν κουμπάρον του, ἂν δὲν ἔχῃ εἰς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην, ὡς ἰατρὸν, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνον τὸν ὅποιον ἐκτιμᾷ ὡς δυνατόμενον νὰ τὸ σώσῃ. Διὰ τὸν λοιπὸν διὰ τὸν βουλευτὴν, εἰς τὸν ὅποιον ἀναθέτει ὅλα ὁμοῦ τὰ συμφέροντά του, καὶ ὡς πολίτου καὶ ὡς ἀτόμου, δὲν κάμνει τὴν αὐτὴν σκέψιν ;

Ἄλλ' ἂν ὁ πολίτης ἀδικῇ τὴν πατρίδα καὶ τὸν ἑαυτὸν του, παρέχων τὴν ψῆφόν του, ὅχι εἰς ἐκεῖνον, τὸν ὅποιον περιβάλλει διὰ τῆς ἐκτιμήσεώς του, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνον μετὰ τοῦ ὁποίου προσωπικῶς συνδέεται, τί νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν λευκῶν ψήφων, τῶν παρεχομένων ἐξ ἄλλων ταπεινῶν ἐλαττηρίων καὶ διὰ τῶν ὁποίων πολλάκις ἀναδεικνύονται οἱ βουλευταί ;

Διότι δίδονται λευκαὶ ψῆφοι εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔχουν τόσον ταπεινήν, τόσον εὐτελεῆ ἰδέαν διὰ τὸν ἐκλογέα πολίτην, ὥστε νὰ ζητοῦν νὰ κερδήσουν τὴν ψῆφόν του παρέχοντες εἰς αὐτὸν τὴν πρόσκαιρον εὐχαρίστησιν φαγοποτίων, ἀμαξοδρομιῶν καὶ αὐτὴν τὴν ὀργιαστικὴν ἀποκτήνωσιν τῆς μέθης, χωρὶς οἱ πολῖται, οἱ ὅποιοι ὑφίστανται τὴν ὕβριν τῶν ἐξευτελιστικῶν

τούτων φιλοφρονήσεων, νὰ αἰσθάνωνται τὸ μέγεθος τῆς καταπτώσεώς των καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἀσυνειδησίας τὴν ὁποῖαν ἐπιτελοῦν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας καὶ διὰ τοιούτους τίτλους ἀναθέτοντες εἰς τοὺς ἐκμεταλλευτὰς τῆς ἀπλότητός των τὴν ὑπερτάτην τοῦ ἔθνους ἐντολήν.

Ἀπόδειξις δὲ τοῦ πόσον ταπεινῶνουν τὸ φρόνημα τοῦ πολίτου ταῦτα καὶ πόσον νοθεύουν τὴν ἔκφρασιν τῆς θελήσεώς του εἶναι ὅτι αἱ νομεθεσίαι τῶν ἐλευθερωτέρων κρατῶν, τελειότερον δὲ πάντων ἡ ἀγγλική, τιμωροῦν καὶ τοὺς μεταχειριζομένους τὰ σαγηνευτικὰ ταῦτα δίκτυα καὶ τοὺς πίπτοντας εἰς αὐτὰ διὰ ποινῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀτιμωτικά, ἀφοῦ ἐπιφέρουν στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων.

Ἄλλοι πάλιν εἰδὺν τὰς λευκὰς των ψήφους εἰς τοὺς ὑποσχομένους ἀσυνείαν, τοὺς βεβαιοῦντας ὅτι θὰ ἀπαλλάξουν τῆς στρατεύσεως τοὺς οἰκείους των, ὅτι θὰ ἐπιτύχουν ἀθώωσιν ἢ χάριν ὑπὲρ κακούργων συγγειῶν ἢ οἰκείων· εἰς τοὺς ὑποσχομένους δηλαδὴ πρὸς ἕκαστον κατὰ τὴν ἀδυναμίαν του, ὅτι θὰ τὸν χειραφετήσουν ἀπὸ τὸ καθήκον, ὅτι θὰ τὸν ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ νόμου.

Ὅλοι αὗται αἱ ὑποσχέσεις ἰσοδυναμοῦν πρὸς μίαν μὴ ἐκστομιζομένην ἀναιδῆ ὑπόσχεσιν, ὅτι ὁ τοιοῦτος ὑποψήφιος θὰ κάμῃ πᾶν ὅ,τι δύναται διὰ νὰ παραλύσῃ τὸ ἔθνος, τὰ οἰκονομικά του, τὸν στρατὸν του, τὴν δικαιοσύνην, τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, ὅτι ἐπομένως θὰ κάμῃ ὅ,τι δύναται διὰ νὰ καταστήσῃ δυστυχῆ τὸν ἐκλογέα. Καὶ ὅμως τοιαῦται ὑποσχέσεις ἐλκύουν

λευκάς ψήφους καὶ ἀναδεικνύουν ὅχι σπανίως βουλευτάς!

Ἐάν ἤδη εἰς τοὺς ἰδίους ἐκλογεῖς, προκειμένου νὰ ἐκλέξουν τὸν διδάσκαλον τῶν τέκνων των, προσεφέρετό τις ὑποσχόμενος νὰ μορφώσῃ τὰ τέκνα των, ἀπαλλάττων αὐτὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς μελέτης, ἐνθαρρύνων τὴν ὀκνηρίαν των, χειραγωγῶν αὐτὰ πρὸς τὴν διαφθοράν, τὰς ὑποσχέσεις ταύτας τοῦ ὑποψηφίου διδασκάλου τῶν τέκνων των ἤθελαν θεωρήσει, πολὺ διακαίως, ὡς ἐσχάτην πρὸς αὐτοὺς ὕβριν καὶ θὰ τὸν ἀπεδίωκαν μὲ λακτίσματα.

Ἄλλοι, πτωχοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄνθρωποι, δίδουν τὴν λευκὴν ψήφον των εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος τὴν ἐξαγοράζει διὰ χρημάτων, χωρὶς νὰ ἐννοοῦν, ὅτι εἶναι προδοσία τῆς Πατρίδος, προδοσία ἐκυτῶν καὶ τῶν οἰκείων των, τὸ νὰ ἀναθέσουν τὴν μέριμναν τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων εἰς πρόσωπα τόσον ἀσυνείδητα, ὥστε νὰ κερδοσκοποῦν ἐπὶ τῆς πενίας καὶ τῶν στέρησεων ἐνὸς πτωχοῦ πολίτου, καὶ νὰ ζητοῦν νὰ ὑποδουλώσουν τὴν συνειδήσιν του, καὶ χωρὶς νὰ ἀντιλαμβάνωνται ὅτι τὰ χρήματα ταῦτα τὰ βδελυρά, διὰ τῶν ὁποίων ἡ αὐθάδεια τοῦ πλούτου ἐξαγοράζει τὸ εὐγενέστερον τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων καὶ τὸ ὑψηλότερον τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου, εἶναι ἐξ ἴσου κατηραμένα, ὅσον τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῦ Ἰούδα, διότι εἶναι ἡ τιμὴ τῆς προδιδομένης Πατρίδος.

Ὑπάρχουν καὶ ἐκλογεῖς, οἱ ὅποιοι μεταβιβάζουσιν εἰς ἄλλους τὴν ἐλευθερίαν των, τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐκλογικῆς των συνειδήσεως, καὶ ἐνῶ εἶναι πολῖται ἐλεύ-

θεοι, ὑποδουλώνουν ἐαυτοὺς καὶ τὴν κρίσιν των, καὶ τὴν ἀπόφασίν των, καὶ σύρονται ὡς νευρόσπαστα καὶ ψηφίζουσιν κατὰ τὰς διαταγὰς ἄλλων.

Οἱ τοιοῦτοι λέγουσιν ἀφελῶς: «Ἐγὼ ἀνῆλθω εἰς τὸν δεῖνα. Θὰ ψηφίσω, ὅπου μοῦ εἶπεν ὁ δεῖνα». Καὶ πράγματι οὕτως ἔχει, διότι κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν ἐκλογικὴν γλῶσσαν ὁ δεῖνα τὸν διαθέτει, ὅπως διαθέτει καὶ ἄλλους ἑκατὸν ἢ διακοσίους. Καὶ ὅσον περισσοτέρους ἐκλογεῖς διαθέτει, τόσον ἰσχυρότερος εἶναι. Καὶ ὅμως, εἰς τοὺς ἐκλογεῖς τοῦ τοιούτου εἵδους, εἰ ὅποιοι ἐξήλειψαν τὸ ἐγὼ των, τὴν θέλησίν των, καὶ κινοῦν τὴν χεῖρα κατὰ τὴν θέλησιν ἄλλων, ἐὰν ὁ ἄλλος οὗτος ἐξήτει νὰ τοὺς ἐπιβληθῇ διὰ νὰ διορίσουν πληρεξούσιον τῆς ἀρεσκείας του διὰ τὰς ἰδιωτικὰς των ὑποθέσεις, τὰς πλέον μικράς, τὰς πλέον ἀσημάντους, οὗτοι θὰ ἀπῆντων ὑπερηφάνως, «ἕως ἐδῶ καὶ μὴ παρέκει». Ἀλλ' ἡ ὑπερηφάνειά των δὲν ἀφυπνίζεται, ὅταν ὑποδουλώνουν τὴν εὐγενεστέραν αὐτῶν, ὡς πολίτων τοῦ ἔθνους, ὑπόστασιν.

Τὴν ὑψηλὴν ἔννοιαν τῆς ψήφου τοῦ πολίτου ὑπὲρ πᾶσαν ἀνάπτυξιν καταδεικνύει ὁ ἱερὸς ὅρκος, τὸν ὅποιον κατὰ τὰς ἐκλογικὰς ὁδηγίας τοῦ ἀειμνήστου τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτου Ἰωάννου Καποδιστρίου ὤμνουν εἰς "Ἑλληνας ἐκλογεῖς ἐνώπιον τοῦ ἱερέως, κρατοῦντος τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον :

«Ἐν ὁ ὅματι τῆς Παναγίας καὶ ἀδιαίρετου Τριάδος, ὀρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ Θεοῦ

τῆς ἀληθείας, γὰ μὴ δώσω τὴν ψῆφόν μου, οὔτε διὰ φιλίαν, οὔτε διὰ φόβον ζημίας, οὔτε δι' ἐλπίδα προσωπικοῦ κέρδους, ἀλλὰ κατὰ τὴν συνείδησίν μου καὶ χωρὶς καμμίας προσωποληψίας».

Καὶ ἤδη, ὅτε εἶδόμεν ποῖα ἡ σημασία τῆς ψήφου καὶ ποῖα τὰ θλιβερά ἐπακόλουθα τῆς κακῆς χρήσεως αὐτῆς, ὅτε δὲν ἀπεκρύψαμεν ὅτι μέγα μέρος τῶν ψήφων τῶν πολιτῶν διατίθεται δυστυχῶς κατὰ τρόπον τόσον ἀξιοθρήνητον, ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν συναφούς ὑποχρεώσεως τοῦ πολίτου, ἡ ὁποία εἶναι ἀπόρροια τῆς βάσεως, τὴν ὁποίαν ἐθέσαμεν, ὅτι ἡ ψῆφος εἶναι καθήκον· τῆς ὑποχρεώσεως γὰ προσερχώμεθα πάντες εἰς τὰς κάλπας.

Πολλοὶ ἀδιαφοροῦν εἰς τὸ καθήκον τοῦτο, βαρυνόμενοι γὰ ὑποστοῦν τὰς ἐνοχλήσεις του. Ἄλλοι ἀπέχουσι τῆς ψηφοφορίας ἐξ ἀποθαρρύνσεως. Βλέποντες πολλάκις τὸ πολὺ τῶν ψήφων ριπτόμενον τυφλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀποκαρδιώνονται, φανταζόμενοι ὅτι αἱ μεμονωμέναι, αἱ ὀλίγαι ψῆφοι αὐτῶν εἶναι ἀδύνατον γὰ μεταβάλουν τὰ πράγματα.

Καὶ οὗτοι εἶναι κακοὶ πολῖται. Ὁ καλὸς πολίτης ποτὲ δὲν εἶναι ἀνανδρὺς πρὸς τὸ καθήκον, οὔτε ἐξαρτᾷ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του, ἀπὸ τῶν ἀσφαλῶν αὐτοῦ ἀποτελεσμάτων.—Διότι, εἴτε ὠφελεῖ τὸ καθήκον, εἴτε ἀποβαίνει ἐπὶ ματαίῳ, πάντοτε πρέπει γὰ ἐκτελεῖται· ἐὰν δὲ ἕκαστος πολίτης ἤθελε γὰ βεβαιωθῇ προηγουμένως ὅτι δὲν θὰ ἀποβῇ ἄκαρπος ἡ ἐκτέλεσις

τοῦ καθήκοντος, οὐδ' ὁ στρατιώτης ἔπρεπε νὰ ἐκθέτῃ εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν του, ἂν δὲν ἤθελε προηγουμένως ἐξασφαλισθῇ περὶ τῆς νίκης.

Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι οἱ ἀπὸ τοιούτων ἢ αἰῶν δῆποτε ἄλλων σκέψεων ἀπέχοντες τῆς ψηφοφορίας εἶναι λιποτάκται τοῦ καθήκοντος. Ἐγκαταλείπουν δὲ τὸ στάδιον τῆς ἀναδείξεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους ἐλεύθερον καὶ ἄνευ ἀντιστάσεως εἰς τοὺς κακῶς μεταχειριζομένους τὴν ψῆφον καὶ εἰς τὴν μεγάλην μερίδα ἐντίμων μὲν ἀλλ' ἀπλοϊκῶν πολιτῶν, οἱ ὅποιοι γίνονται θύματα παραπλανήσεως ἐκ μέρους τῶν θελόντων νὰ ἐκμεταλλεύωνται τὰς ψήφους των.

Τὴν μεγάλην ταύτην μερίδα τῶν πολιτῶν καταλείπει ἔρμαιον εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία πρὸς τὴν ψῆφον ἐκ μέρους πολιτῶν ἀνεπτυγμένων καὶ ἀνεξαρτήτων. Ἐνούμενοι οὗτοι, συμπράττοντες, μετέχοντες ἐνεργῶς τῆς ψηφοφορίας, πολλάκις θὰ δύνανται διὰ τῶν ψήφων των νὰ τρέψουν πρὸς τὸ πρέπον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας· σχεδὸν δὲ πάντοτε ἡ γνώμη αὐτῶν περὶ τῶν ἀγωνιζομένων θέλει χρησιμεύει ὡς πολύτιμος ὁδηγὸς τῆς ψήφου καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν. Διὰ τοῦτο εἶναι λιποταξία ἀπὸ τοῦ καθήκοντος ἢ ἀπὸ τῆς κάλπης ἀποχή.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀντιπροσώπου του ἔχει ἄλλο μέγα καθήκον ὁ ἐκλογεὺς πολίτης, τὸ καθήκον νὰ σεβασθῇ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἐντολοδόχου, τὸν ὅποιον ἐτίμησε δι' ἐντολῆς τόσον ὑψηλῆς, καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐλεύθερον νὰ ρυθμίζῃ τὴν εἰς τὴν Βου-

λὴν πορείαν του καὶ ὡς νομοθέτης καὶ ὡς ἐλεγκτὴς τῶν ὑπευθύνως διαχειριζομένων τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἔχων ὁδηγὸν μόνον τὰ συμφέροντα τοῦ ἔθνους καὶ ὄχι τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα τῶν ἐκλογέων του.

Εἰς τὴν εὐρυτάτην δυστυχῶς παραβίασιν τοῦ καθήκοντος τούτου ὑπὸ τῶν ἐκλογέων πολιτῶν ὀφείλονται πλεῖσται ἐθνικαὶ ἀτυχίαι, αἱ ὁποῖαι εἶχον τὸν ἀντικτυπὸν τῶν καὶ ἐπὶ τῆς τύχης τῶν ἰδιωτῶν. Εἰς ταύτην ὀφείλεται ἡ παράλυσις τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, εἰς ταύτην κατὰ πολὺ αἱ οἰκονομικαὶ ἡμῶν ἀτυχίαι.

Διότι ὁ ἀντιπρόσωπος δὲν ἀφίνεται ἐλεύθερος, διότι οἱ ἐκλογεῖς ἔχουν τὴν ἀξίωσιν νὰ καθιστοῦν τὸν βουλευτὴν ἐπιμελητὴν καὶ διεκπεραιωτὴν τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ νὰ ἐπιβάλλῃ ταῦτα πρὸς βλάβην τῶν κοινῶν. — Ὑπὸ τοιοῦτο σύστημα καὶ αὐτὸς ὁ ἄριστος τῶν ἀντιπροσώπων ἀποβαίνει ἄχρηστος εἰς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. Τὴν εὐθύνην δὲ ὅλων τῶν ἐθνικῶν τετραπυριῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν τοιαύτην ππραγνώρισιν τῆς βουλευτικῆς ἐντολῆς, φέρουν σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου οἱ πολῖται ἐκλογεῖς.

Ἐννοεῖται ὅμως οἶκοθεν ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ βουλευτοῦ, ὅπως πολιτεύεται κατὰ τὴν ἰδίαν συνείδησιν, δὲν ἐμποδίζει τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον τοῦ ἐκλογέως, ὅπως παρακολουθῇ καὶ ἐξελέγχῃ τὴν πορείαν τοῦ ἀντιπροσώπου του διὰ νὰ ρυθμίσῃ τὴν ψήφον του, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τῆς νέας ἐκλογῆς.

Ὅταν ἐπραγματεύθῃμεν τὰ περὶ καθηκόντων τῶν

δημοτῶν, ῥὲν ἐκάμαμεν λόγον περὶ ψήφου. Τοῦτο σκοπίμως, διότι ἄλλως ἠθέλομεν ἀναπτύξει δις τὰ αὐτὰ πράγματα. Ὅσα εἵπομεν περὶ τῆς σημασίας καὶ τῆς ἱερότητος τῆς ψήφου διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους, τὰ αὐτὰ ἄνευ οὐδεμιᾶς παραλλαγῆς πρέπει νὰ ῥυθμίζουσιν τὴν ψήφον τοῦ ἐλευθέρου πολίτου, ἐκλέγοντος τοὺς δημοτικούς αὐτοῦ ἄρχοντας, τὰ δημοτικά συμβούλια, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην αἵρεσιν ἀρχὴν, ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς ψήφου τοῦ λαοῦ. Ἡ αὐτὴ δὲ κακοδαιμονία μαστίζει τοὺς δήμους ἐκείνους, ὅπου τὸ δημοτικὸν ἀξίωμα παρέχουν οἱ ἐκλογεῖς ὅχι εἰς τοὺς ἀρίστους, τοὺς ἔχοντας τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν νὰ πράξουσιν τὰ συμφέροντα τοῦ δήμου καὶ τῶν συνδημοτῶν αὐτῶν.

Ἡ ποχρεωτικὴ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις.

Ἐν ἐκ τῶν οὐσιωδῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου εἶναι ἡ ἀπρωτολή τῶν τέκνων του εἰς τὰ δημοτικά σχολεῖα, ἡ παροχὴ εἰς αὐτὰ τῆς προκαταρκτικῆς ἐκπαίδευσως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ὅσον δὴποτε πτωχὸς καὶ ἂν εἶναι ὁ πατήρ, ὅσον καὶ ἂν ἔχῃ ἀνάγκην ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἐργασίας τοῦ τέκνου του. Τὸ καθήκον τοῦτο τοῦ πολίτου εἶνε καθήκον πρὸς τὴν οἰκογένειαν, διότι ὅσον δὴποτε ταπεινὸν καὶ ἂν εἶναι τὸ ἐπάγγελμα ἀνθρώπου τινός, ὅσον περιωρισμέναι αἱ ἀνάγκαι του, τὰ ὀλίγα γράμματα καὶ ἡ λοιπὴ στοιχειώδης μόρφωσις, τὴν ὁποῖαν παρέχει τὸ δημοτικὸν σχολεῖον, εἶναι εἰς αὐτὸν ἀπαραίτητα

διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Ἄνευ τῶν ὀλίγων τούτων στοιχειωδῶν γνώσεων δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀνεξάρτητος, ἀφοῦ καὶ διὰ νὰ γράψῃ ἢ ἀναγνώσῃ ἐν γράμμα, καὶ διὰ νὰ κάμῃ τὸν ἀπλούστερον λογαριασμὸν ὁ ἀγράμματος, εἶναι ἠναγκασμένος νὰ καταφύγῃ εἰς ξένην βοήθειαν.

Τὴν ὑποχρέωσιν παντὸς Ἑλλήνος πολίτου νὰ παρέχῃ εἰς τὰ τέκνα του τὴν σχολικὴν μόρφωσιν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἐξετάζομεν ὅχι ὡς καθήκον πρὸς τὴν οἰκογένειαν, ἀλλ' ὡς καθήκον πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ πρὸς τὴν Πατρίδα.

Ἡ Πατρίς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ πολίτου τὸ ἐλαφρὸν τοῦτο καθήκον, τὸ ὅποιον ἀπορρέει καὶ ἀπὸ τῆς πατρικῆς ἀγάπης. Καὶ ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦτο τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον προσφέρει ζωρεὰν τὴν προκαταρκτικὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων. Ταύτην τὴν δαπάνην καταβάλλει κατὰ πρῶτον λόγον ἡ στενωτέρα πατρίς, ὁ δῆμος ἐκάστου· ἀλλ' ἐπειδὴ πλεῖστοι τῶν δῆμων εἶναι ἄποροι καὶ δὲν ἐπαρκοῦν οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον εἰς τὰς δαπάνας τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως, καταβάλλει φιλοστόργως ὑπὲρ αὐτῶν τὰς δαπάνας ταύτας τὸ ἔθνος.

Καὶ τούτου ἕνεκα λοιπόν, καὶ διότι ὁ ἀπολύτως ἀγράμματος πολίτης εἶναι ἀνίκανος νὰ ἐννοήσῃ ἐπαρκῶς τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις του, δικαίως ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἀναγράφεται ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς καθήκον ὑποχρεωτικὸν διὰ πάντας τοὺς πολίτας.

Εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τίθενται αἱ ὑγιέστεραι

βάσεις τῆς πραγματικῆς ἰσότητος τῶν πολιτῶν, ἐκεῖ τὰ στερεὰ θεμέλια τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀδελφότητος. Ἀπὸ τοῦ τέκνου τοῦ πλουσιωτέρου μέχρι τοῦ τέκνου τοῦ πτωχοτάτου τῶν Ἑλλήνων, ἡ Πατρίς ὑπὸ τὴν κοινὴν στέγην τοῦ δημοτικοῦ σχολείου παρέχει εἰς τοὺς Ἑλληνόπαιδας κοινὴν καὶ ὁμοίμορφον τὴν πρώτην πνευματικὴν διδασκαλίαν· κοινῶς τοὺς διδάσκει τὰ γράμματα καὶ μορφώνει τὴν ψυχὴν των καὶ τὴν καρδίαν· κοινῶς διδάσκει αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Θεόν, τὴν Πατρίδα, τὴν κοινωνίαν, τὴν οἰκογένειαν καθήκοντά των.

Εἰς ὅποια δὴποτε ἐπαγγέλματα καὶ ἂν ἐπιδοθῶν κατόπιν τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος, ὅσον δὴποτε καὶ ἂν χωρισθῶν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, θὰ ἀγκυλώνεται πάντοτε ὑπὸ τὸν ἀδιάρρηκτον δεσμὸν τῆς κοινῆς μαθητείας καὶ θὰ ἔχουν κοινὰ τὰ πρῶτα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος ἐφόδια, διὰ τὰ ἐκπληρώσουν τὸν προορισμὸν των καὶ ὡς ἄνθρωποι καὶ ὡς μέλη τῆς κοινωνίας καὶ ὡς πολῖται.

Διὰ τοῦτο δικαιοτάτα οἱ νόμοι τῆς Ἑλλάδος τιμωροῦν τὸν πατέρα ἢ τὸν ἐπίτροπον τοῦ ὀρφανοῦ, οἱ ὅποιοι δὲν στέλλουν τὰ τέκνα των ἢ τοὺς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν παῖδας εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Δικαιοτάτα δὲ καὶ εὐλογώτατα ἄλλαι ξένοι γενοθεσίαι ἀρνοῦνται τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου καὶ ἄλλα πολιτικὰ δικαιώματα εἰς τοὺς ἀπολύτως ἀγράμματοις.

Δυστυχῶς πολλοὶ γονεῖς, ἰδίως μεταξὺ τῶν ἀγράμμάτων χωρικῶν πληθυσμῶν, ἀποφεύγουν τὴν ἐκτέλε-

σιν τοῦ ἱεροῦ τούτου καθήκοντος πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ πρὸς τὰ τέκνα των, διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦν ἀποκλειστικῶς ἀπὸ αὐτῆς τῆς τρυφερωτάτης ἡλικίας πρὸς γεωργικὰς καὶ ποιμενικὰς ἐργασίας. Αἱ δὲ ποινικαὶ διατάξεις τοῦ νόμου εἶναι ἀνεπαρκεῖς πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ τούτου. Δυστυχῶς, ἐπίσης, οἱ τοιοῦτοι γονεῖς δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀναγνώσουν καὶ ἐκτιμήσουν τὰς πρὸς τὸ καθήκον τοῦτο παρορμήσεις.

Διὰ τοῦτο ὁ ἱερεὺς, ὁ δήμαρχος καὶ οἱ μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι τῶν συγχωρίων χρεωστοῦν νὰ ἐξηγοῦν εἰς τοὺς ἀπλοικοὺς συμπολίτας των τὴν ἱερὰν ταύτην ὑποχρέωσιν, καὶ νὰ τοὺς νουθετοῦν καὶ προτρέπουν ὥστε νὰ μὴ ἀφήσουν καὶ τὰ τέκνα των ἐστερημένα τοῦ ὀλίγου φωτός τῆς προκαταρκτικῆς ἐκπαιδεύσεως, τὸν ἀπαραιτήτου εἰς εἴς ἐδήποτε τάξεως ἀνθρώπων.

Ἄλλὰ σπεύδωμεν νὰ προλάβωμεν παρανόησιν πολὺ ἐπικίνδυνον.

Τὸ καθήκον τοῦτο δὲν ἀποβλέπει εἰς τὴν πέραν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ἀνωτέραν γραμματικὴν μόρφωσιν, ἣ ὅποια ἐκτρέπει ἀπὸ τὰ πρακτικὰ ἐπαγγέλματα τοὺς Ἑλληνόπαιδας καὶ φέρει αὐτοὺς, δυσαναλόγως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας, εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς δημοσίας θέσεις. Ἀπ' ἐναντίας ἡ τοιαύτη ἐκτροπὴ προκαλεῖ τὴν δυστυχίαν χιλιάδων οἰκογενεῶν καὶ δημιουργεῖ ὀκνηροὺς καὶ θεσιθῆρας, βάρη τοῦ ἔθνους καὶ ἀφορμὴν γενικῆς δυστυχίας. Ἀδικοῦν δὲ μάλιστα καὶ τὰ τέκνα των καὶ τὴν Πατρίδα οἱ γονεῖς, οἱ ὁποῖοι χωρὶς νὰ ἔχουν ἐπαρκεῖς πόρους, χωρὶς νὰ καλῇ εἰς

τοῦτο ἕκτακτος ἰδιοφυΐα τῶν τέκνων των, τὰ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὰ ἄλλα πρακτικὰ ἐπαγγέλματα, εἰς τὰ ὁποῖα αὐτοὶ οἱ γονεῖς των εὐδοκίμησαν καὶ διὰ τῶν ὁποίων συντηροῦν τὰς οἰκογενεῖας των.

Διὰ τοῦτο τὸ καθήκον τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων ἀποβλέπει εἰς μόνην τὴν διδασκαλίαν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, εἰς τὰς πρώτας βάσεις τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐξ ἴσου ἀναγκαῖαι καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἐξ ἴσου στερεαὶ καὶ διὰ τὸν ἐργάτην, τὸν γεωργὸν καὶ τὸν ποιμένα, ὅσον καὶ διὰ τὸν ἐπιστήμονα, τὸν τραπεζίτην ἢ τὸν μεγαλέμπορον.

Σεβασμός, λατρεία καὶ προστασία τῶν ἀρχαίων κειμηλίων.

Εἶναι τοῦτο καθήκον ἐξαιρετικὸν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, διότι ἔχει αὐτὸς καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν, τιμὴν πάσης ἄλλης ἀνωτέραν, νὰ ἐπιδεικνύῃ ἀπρὸς τοὺς εἰς πᾶν ἄλλο ἔθνος περγαμηνὰς εὐγενείας, τὰ σφζόμενα κειμήλια τοῦ βίου τῶν Προγόνων, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν ὁ εὐγενέστερος τῆς ἀνθρωπότητος λαός, καὶ ἐδῶρσαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὸ ἅπλετον φῶς, τὸ ὁποῖον φωτίζει τὸν κόσμον σήμερον.

Τὰ κειμήλια τῶν Προγόνων μας, οἱ ἡρειπωμένοι γαοὶ Των, τὰ ἀγάλματα, οἱ τάφοι, οἱ ἐνεπίγραφοι λίθοι, τὰ ἀγγεῖα, πᾶν ἀντικείμενον κοσμοῦν τοὺς τάφους Των, πᾶν ἔργον τέχνης, τὸ ὁποῖον ἐξήλθε τῶν

χειρῶν Αὐτῶν, πρέπει νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἐξ ἴσου ἱερόν, ἐξ ἴσου προσφιλές, ἐξ ἴσου τίμιον, ὅσον μία οἰκογενειακὴ εἰκὼν, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἀπὸ γενεῶν, ἀπὸ τοὺς πατέρας μας, καὶ τὴν ὁποίαν ἐκράτουν ἐντὸς τοῦ φερέτρου αἱ παγωμέναι χεῖρες τῶν πάππων καὶ τῶν γονέων μας.

Θὰ τὴν παρεοῖδετε ποτὲ τὴν εἰκόνα ἐκείνην εἰς ξένον; θὰ ἐστέργετε νὰ τὴν ἐμπορευθῆτε καὶ νὰ τὴν πωλήσετε ποτὲ τὴν εἰκόνα ἐκείνην, μετὰ τῆς ὁποίας σὰς ἐκληροδοτήθη ἡ εὐλογία τῶν γενεῶν τῶν προπατόρων σας, τὴν εἰκόνα τὴν προστάτιδα τοῦ βίου σας, καὶ ἂν ἀκόμη ἠθέλετε πεινάσει σεῖς καὶ τὰ τέκνα σας;

Ὁχι βέβαια! Ἡ εἰκὼν αὕτη θὰ μένῃ πάντοτε ἱερόν καὶ ἀναπαλλοτρίωτον κειμήλιον τῆς οἰκογενείας· ὁποῖον δὴποτε δὲ τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ ἂν τὴν κατέχῃ, ἀνήκει αὕτη ἠθικῶς, ἂν ὅχι νομικῶς, εἰς ὅλην τὴν οἰκογένειαν.

Τοιαῦτα εἶναι καὶ τὰ κειμήλια τῶν Προγόνων μας. Δὲν μετεβίβασαν δι' αὐτῶν εἰς ἡμᾶς, ταπεινοὺς ἀπογόνους Των, μόνην τὴν ἀνταύγειαν τῆς δόξης Των. Μᾶς μετεβίβασαν καὶ τὴν εὐλογίαν Των οἱ Πρόγονοι διὰ τῶν ἀθανάτων κειμηλίων τῆς δόξης Των, μᾶς ἐδώρησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ μᾶς χαρίζῃ διὰ μέσου τῶν αἰώνων τὸ Πνεῦμα Αὐτῶν τὸ ἀθάνατον τὴν προστασίαν Των· μᾶς ἐκληροδότησαν δι' αὐτῶν ἰσχύιν ἀνωτέραν τῶν ὅπλων μας καὶ τῶν βραχιόνων μας.

Τὴν ἀρωγὴν τὴν ὁποίαν προσέφερεν ὁ παγκόσμιος πολιτισμὸς εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν πατέρων μας, καὶ ἄνευ

τῆς ὁποίας ἡ ἀνάστασις τοῦ ἔθνους θὰ ᾔτο ἀδύνατος, εἰς τὴν μνήμην τῶν Προγόνων μας τὴν προσέφερε. Εἰς τὰς ναυμαχίας τῆς Ἐρυσοῦ, τῆς Σάμου, τῶν Παιτρῶν, τοῦ Ναυπλίου, ἐξύμνει ἡ παγκόσμιος ποιήσις τὴν Σαλαμίνα καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, εἰς τὴν Ἀμπλιανην, τὴν Γραβιάν, τὰ Δερβενάκια, ἀνεπὸλεῖ τὸν Μαραθῶνα καὶ τὰς Πλαταιάς.

Οἱ παλαιοὶ ἡμῶν Πρόγονοι ἐμάχοντο καὶ αὐτοί, ἄορατοι, εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, εἰς τὰς τάξεις τῶν πατέρων μας, διότι προέτασσον ὑπὲρ ἡμῶν λάμπουσιν ἀσπίδα τὴν δοῖαν Των. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ Ἀκρόπολις εἶναι πρόμαχος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πολὺ ἰσχυρότερος τοῦ πλεόν ἀπορθήτου φρουρίου, καὶ ὁ ναὸς τῆς Παλλὰδος, ὁ Παρθενών, τὸ ἄφθιτον μνημεῖον τοῦ ἀνθρωπίνου τελείου, εἶναι ὁ ἰσχυρότερος ἡμῶν προστάτης.

Δὲν ἐξέφρασεν ἀπλῶς ποιητικὴν ἰδέαν ὁ ἐμπνευσμένος τῆς ἐλληνικῆς Πατρίδος ποιητής, ὅταν εἰς τὸν Ὕμνον τοῦ πρὸς τὴν Ἐλευθερίαν, τὸν ἐπίσημον ὕμνον τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους, ἐχαιρέτιζε τὴν ἐλευθερίαν παριστάνων αὐτὴν

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένην
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά.

Ἔλεγε μίαν μεγάλην, μίαν ὑψηλὴν ἀλήθειαν. Διότι τὸ πνεῦμα τῶν Προγόνων ἐφύσησε ζωὴν εἰς τὴν δουλωμένην Πατρίδα· ἡ δοῖα Των ἔτεινε πρὸς αὐτὴν τὴν χεῖρα· ὁ πρὸς τὴν μνήμην Των παγκόσμιος θαυμασμός μας ἐδώρησε τὴν Ἐλευθερίαν.

Διὰ τοῦτο πᾶν ὅ,τι ἀπομένει ἀπὸ τὸν βίον Αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι δι' ἡμᾶς ἱερὸν καὶ ἡγιασμένον, καθωσιωμένον εἰς τὸ ἔθνος, ὅπως τὰ Ἱερὰ Σκεύη εἰς τοὺς ναοὺς, — ἕθικτον, ἀναπαλλοτρίωτον, ἀνήκον ἐξ ἴσου εἰς πάντα Ἑλληνα, ἀφοῦ τέκνα τῆς κοινῆς Πατρίδος εἰμεθα ὅλοι.

Αὕτη εἶναι ἡ ὑψηλὴ ἔννοια τοῦ ἄρθρου 60 τοῦ ἀρχαιολογικοῦ νόμου, τὸ ὁποῖον διατάσσει ὅτι «Ὅλαι αἱ ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἀρχαιότητες, ὡς ἔργα τῶν Προγόνων τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, θεωροῦνται ὡς κτῆμα ἐθνικὸν ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει.»

Ὅντως, ἀνήκοντα τὰ ἀρχαῖα κειμήλια εἰς τὰ μουσεῖα τοῦ ἔθνους, ἀνήκουν ἐξ ἴσου καὶ ἀδιαιρέτως εἰς πάντας τοὺς Ἑλληνας.

Δύναται τις λοιπὸν νὰ φαντασθῇ ἱερώτερον διὰ τὴν ἐλληνικὴν φιλοπατρίαν καθῆκον ἀπὸ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ ἀρχαῖα κειμήλια, ἀπὸ τὴν ἄγρυπνον περιφρούρησιν καὶ τὴν προστασίαν αὐτῶν ἐκ μέρους παντός πολίτου;

Ὁ τυμβωρύχος, ὁ ἀνασκάπτων κρυφίως ἀρχαίους τάφους, ὁ σχίζων τὰ στέρνα τῆς γῆς διὰ ν' ἀνεύρῃ καὶ σφετερισθῇ καὶ κλέψῃ ἀρχαῖα κειμήλια, εἶναι ἐξ ἴσου ἱερόσυλος, ὅσον ὁ θραύων τὴν θύραν τοῦ ναοῦ διὰ νὰ σφετερισθῇ τὰ Ἱερὰ Σκεύη, ὅσον ὁ ἀνασκάπτων τάφους νωποὺς διὰ νὰ κλέψῃ τὰ ἐνδύματα νεκροῦ τοῦ πατρός μας. — Ὁ πωλὼν εἰς ξένους ἀρχαῖα κειμήλια χρήσιμα εἰς τὸ ἔθνος, κρυφίως ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ κράτους, εἶναι ἐξ ἴσου πρὸς αὐτοὺς ἔνοχος. Ὁ θραύων,

καταστρέφων ἢ ρυπαίνων τὰ σεπτὰ μάρμαρα τῆς προγονικῆς δόξης ὁμοιάζει, Ἑλλήν αὐτός, πρὸς τοὺς φανατικούς ἐκείνους καὶ ἀγρίους τυράννους τῶν χρόνων τῆς δουλείας, οἱ ὅποιοι εἰσερχόμενοι εἰς τοὺς ναοὺς μας καὶ τὰ ἑρημοκλήσιά μας ὕβριζαν τὴν Ἀγίαν τράπεζαν, ἐρρύπαιναν τὰς εἰκόνας καὶ ἐξώρυτταν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν Ἀγίων.

Ὅλοι οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἐχθροὶ τοῦ ἔθνους, αὐτόχρημα προδότες.

Οἱ δὲ πολῖται, εἰς τοὺς ὁποίους ὡς μέλη τοῦ ἔθνους ἀνήκουν τὰ ἀρχαῖα κειμήλια, ὅχι μόνον δὲν δύνανται, χωρὶς νὰ παραβοῦν τὸν ἱερὸν ὄρκον τοῦ πολίτου, νὰ παρέχουν εἰς αὐτοὺς προστασίαν καὶ βοήθειαν, ἀλλὰ τοῦναντίον, ἄγρυπνοι φύλακες τῶν ἀρχαίων κειμηλίων, ὀφείλουν νὰ καταγγέλλουν πρὸς τὰς ἀρχὰς τὰς βδελυρὰς ταύτας πράξεις, παρ' οἵουδῆποτε διαπραττομένας, ὡς τὰ βαρύτερα κατὰ τῆς Πατρίδος ἐγκλήματα.

ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ

ΕΠΙ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΒΛΑΒΗ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Τὰ ἐλαττώματα τοῦ πολίτου κυρίως καὶ ἀπ' εὐ-
θείας εἶναι ἐπιβλαβῇ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν
του. — Τὴν οἰκογένειαν πρώτην καὶ ἀμεσώτερον πλήτ-
τει ἡ δυστυχία, τὴν ὁποίαν ἐπισύρουν τὰ ἐλαττώματα
τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν μελῶν της. Ἀλλὰ καὶ ἡ Πα-
τρις ὑφίσταται ἀσφαλῶς τὸν ἀντίκτυπον πάσης βλάβης
καὶ καταστροφῆς, τὴν ὁποίαν ἐπιφέρει εἰς τὸ ἄτομον
καὶ τὴν οἰκογένειαν τὸ ἐλάττωμα. Διότι, ὅταν τὸ
ἐλάττωμα διαφθείρῃ τοὺς πολίτας καὶ ταπεινῶνῃ καὶ
ἐξευτελίῃ τὸ ἦθος αὐτῶν, ὅταν καθιστᾷ τούτους πέ-
νητας καὶ ἐξηυτελισμένους καὶ ταπεινωμένους, ὅταν
τὸ ἐλάττωμα φθείρῃ τὴν ὑγείαν τῶν πολιτῶν καὶ τοὺς
καθιστᾷ καχεκτικούς, ἀδυνάτους, ταλαιπωρουμένους
ἀπὸ νόσους, τὰς ὁποίας μεταβιβάζουν διὰ τῆς κληρο-

νομικότητος εἰς τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀπογόνους των, τότε καὶ τὸ ἔθνος, τοῦ ὁποίου τοὺς πολίτας μαστίζουσιν αἱ ἐκ τοῦ ἐλαττώματος δυστυχίαι, γίνεται καὶ ἐκεῖνο πτωχὸν καὶ ἐξηυτελισμένον καὶ ἀνίσχυρον, καθόσον στηρίζεται ἐπὶ πληθυσμῷ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐξηντλημένου.

Εἶναι ἀληθές ὅτι πᾶν ἐλάττωμα τοῦ πολίτου πλήττει ἐμμέσως αὐτὸ τὸ ἔθνος. 'Ἄλλ' εἰς ἡμᾶς ἐπιβάλλεται νὰ χαράξωμεν ὀλίγας γραμμάς περὶ τῶν γενικωτέρων ἐλαττωμάτων, — περὶ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα, ὅταν δὲν καταπολεμῇ ἡ πολιτεία διὰ τῶν νόμων καὶ διὰ τῆς ἠθικῆς παιδαγωγίας, ἀναπτύσσονται περισσότερον καὶ γενικεύονται, καθὼς καὶ αἱ ἐπιδημικαὶ νόσοι.

Τοιαῦτα γενικοῦ χαρακτῆρος ἐλαττώματα ὀλέθρια διὰ τὴν κοινωνίαν καὶ τὸ ἔθνος εἶναι πρὸ παντὸς ἡ ἀσωτία, τὰ τυχηρὰ παίγνια καὶ ἡ μέθη, πρὸ πάντων διὰ τῆς καταχρήσεως τῶν πνευματικῶν ποτῶν. Ἰσως ἤθελέ τις ὑπολάβει ἐκ πρώτης ὄψεως, ὅτι ἡ περὶ τῶν ἐλαττωμάτων τούτων ἀνάπτυξις δὲν ἔχει θέσιν εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, τοῦ ὁποίου ἀντικείμενον εἶναι τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου. — 'Ἄλλ' ὅταν προσέξῃ εἰς τὴν ὀλεθρίαν ἐπιρροήν, τὴν ὁποίαν ἐξασκοῦν ἐπὶ τοῦ ἔθνους τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, θὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ περὶ αὐτῶν ἀνάπτυξις ἀνάγεται εἰς τὴν ὕλην τοῦ βιβλίου, ἀφοῦ ἡ ἀποφυγὴ αὐτῶν εἶναι ἐκ τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου, ἔστω καὶ ἂν τὸ καθήκον τοῦτο παρουσιάζεται ὑπὸ μορφήν ἀρνητικὴν.

Ἀσωτία.

Διὰ τὴν ἐννοηθῆναι περισσότερον ἢ ἐπιρροή, τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ἡ ἀσωτία πρὸς βλάβην τοῦ ἔθνους, πρέπει πρῶτον τὴν ἐννοήσῃ τις τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως.

Μηδαιμινὰ καὶ ἀνάξια λόγου θὰ ᾔσαν τὰ εὐεργετήματα τῆς ἐργασίας διὰ τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν ὁ σκοπὸς αὐτῆς περιωρίζετο εἰς τὸ νὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ μόνον τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Τότε καὶ διὰ τὸ ἄτομον πᾶσα ἡμέρα θὰ συνωδεύετο μὲ τὴν ἀνησυχίαν καὶ τὸν πραγματικὸν κίνδυνον τῆς πείνης. Ἀρκεῖ νὰ μὴ εὐρωμεν ἐπὶ μίαν ἡμέραν ἐργασίαν ἢ νὰ ἀσθενήσωμεν, διὰ νὰ πεινάσωμεν ἡμεῖς καὶ αἱ οἰκογένειαι μᾶς. Ἐπειτα, τί ἠθέλωμεν γεῖνῃ ὅταν ἤθελαν ἔλθαι αἱ ἡμέραι τοῦ γήρατος, ὅποτε ὁ βραχίων καὶ ὁ νοῦς δὲν δύνανται πλέον νὰ μᾶς προμηθεύσουν τὰ ἀνεκτίμητα ὧρα τῆς ἐργασίας; Τί θὰ ἐγίνοντο αἱ ἀπορρانیζόμεναι οἰκογένειαι διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀρχηγοῦ των, ὅταν ἡ ἡλικία καὶ ἡ ἀδυναμία δὲν ἐπιτρέπουν εἰς τὰ μέλη αὐτῶν νὰ ἐπιδοθοῦν ἀμέσως εἰς τὴν ἐργασίαν;

Ἄλλ' ἐκτὸς τούτου, ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὅποιος δαπανᾷ ὅ,τι κερδίζει, ποτὲ δὲν δύναται νὰ ἐλπίσῃ εἰς τὴν πρόοδον, διότι ποτὲ δὲν θὰ ἔχῃ εἰς αἶον δῆποτε στάδιον τὸ ἐφόδιον τῶν οἰκονομιῶν του, τὸ κεφάλαιον, τὸ ὅποῖον, ὅσον μικρὸν καὶ ἀσήμαντον καὶ ἂν εἶναι κατ' ἀρχάς, θὰ εἶναι πάντοτε ὅπλον ἀπαραίτητον διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Διὰ τοῦτο τὸ εὐεργετικώτερον ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας δὲν εἶναι τὸ ὅτι ἐξασφαλίζει τὸν ἄρτον τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὅτι ἀποτελεῖ τὴν πρόνοιαν τοῦ μέλλοντος, ὅτι οἶδε· εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν δύναμιν νὰ προσδεύῃ καὶ δημιουργῇ πλοῦτον, βελτιώνων τὴν θέσιν του καὶ ἐνισχύων τὸ ἔθνος, τοῦ ὁποίου εἶναι πολίτης.

Ἡ οἰκονομία οὕτως εἶναι ἀρετὴ ἀπαραίτητος διὰ τὸν πολίτην καὶ ὡς ἄτομον, καὶ ὡς οἰκογενειάρχην, καὶ ὡς μέλος τῆς μεγάλης οἰκογενείας τοῦ ἔθνους. Ἄνευ τῆς οἰκονομίας ὁ ἄνθρωπος δύναται κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ὑποκύψῃ εἰς καταστροφὴν. Εἶναι ἐξχρησμένος, εἶναι δοῦλος τῶν περιστάσεων, παύγων τῆς τύχης, καὶ, ταπεινωμένος καὶ ἐξχυτελισμένος, ἀναμένει τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀπὸ ξένην βοήθειαν. Ὁ δυνάμενος νὰ οἰκονομήσῃ καὶ νὰ ἀποταμιεύσῃ, καὶ κάμῃ κομπόδεμα, ὡς λέγομεν κοινῶς, καὶ δὲν τὸ πράττει, προτιμῶν τὴν ἀσωτίαν καὶ τὴν σπατάλην, πρέπει νὰ εἶναι βέβαιος, ὅτι τὸν ἀναμένουν σκληραὶ ἀνησυχίαι καὶ πικραὶ θλίψεις· εἶνε ἑχθρὸς τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τῶν οἰκείων του, τῶν ὁποίων διὰ τῆς ἀσωτίας καὶ τῆς σπατάλης ἀποβαίνει βάρος ἀντὶ στηρίγματος· εἶναι ἑχθρὸς τῆς Πατρίδος του, τῆς ὁποίας ἡ ἰσχὺς δὲν συνίσταται μόνον εἰς τοὺς βραχίονας τῶν τέκνων Τῆς, ἀλλ' εἰς τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν δύναμιν.

Ἡ Γαλλία, τῆς ὁποίας ὁ λαὸς εἶναι κατ' ἐξοχὴν οἰκονόμος, κατέβαλε μετὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον πέντε δισεκατομύρια εἰς τὸν νικητὴν, ἀπὸ τὰ

κομποδέματα τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος οἰκονομῶν, ὅχι μόνον ἠῤῥξανε τὴν εὐχμερίαν του καὶ ἐξησφάλιζε τὴν οἰκογενειακὴν αὐτοῦ εὐτυχίαν, ἀλλ' ἠδυνήθη οὕτω νὰ ἐκτελέσῃ μέγα πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκον, θανέ-
ζων εἰς Αὐτὴν ἐκ τῶν ἰδίων, διὰ νὰ καταβάλλῃ τὸ μέ-
γιστον τοῦτο ποσὸν καὶ ἀπελευθερώσῃ τὰς χώρας, τὰς
ὁποίας ὁ νικητὴς ἐκράτει ὡς ἐνέχυρον.

Καὶ ἡμεῖς εἰς τὸ πνεῦμα τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς
ἀποταμιεύσεως μεγαθύμων τέκνων τοῦ ἔθνους ὀφείλο-
μεν τὴν ἐνίσχυσιν, τὴν ὁποίαν ἔδωκαν καὶ ἐξακολου-
θοῦν νὰ παρέχουν εἰς τὴν Πατρίδα ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν
Ἀγῶνος μέχρι σήμερον. Ἄν μεγάλθυμα αὐτῆς τέκνα,
οἱ Ἡπειρώται, οἱ Ὑδραῖοι, οἱ Χῖοι, καὶ οἱ ἐξ ἄλ-
λων μερῶν μεγάλοι. Εὐεργέται τοῦ ἔθνους, οἱ ὁποῖοι
ἤρχισαν τὸ στάδιον αὐτῶν ἐκ τοῦ μηδενός, δὲν ἠσθά-
νοντο τὸ καθήκον τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἀποταμιεύ-
σεως, αὐτοὶ μὲν θὰ διήρχοντο τὴν ζωὴν ἄσχημοι καὶ
ἡμερόβιοι, τὸ δὲ ἔθνος ἤθελε στερηθῇ τῶν πολυτίμων
θυσιῶν των, διὰ τῶν ὁποίων τότε μὲν ἠδυνήθη νὰ ἀνα-
στηθῇ, σήμερον δὲ νὰ προάγεται εἰς τὸν πολιτισμὸν
καὶ εἰς τὴν πρόοδον καὶ νὰ ἐκπληροῖ, χάρις εἰς αὐτούς,
τόσους ἐθνικοὺς καὶ κοινωνικοὺς σκοποὺς κοινῆς ὠφε-
λείας καὶ φιλανθρωπίας.

Ἄλλ' ὅσοι θυσιάζουν τὰς ἀνάγκας τῆς αὔριον διὰ
τὴν σπατάλην, τὴν ματαιότητα, ἢ τὰς ἀπολαύσεις
τῆς σήμερον, δὲν ἀδικοῦν μόνον ἑαυτοὺς ὑπὸ τὴν ἔπο-
ψιν τῶν στερήσεων, ἀλλὰ, τὸ χειρότερον, καὶ ὑπὸ τὴν
ἔποψιν τῆς ἀξιοπρεπείας των καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ των.

Ἡ χυδαία ματαιότης ἐκείνου, ὁ ὁποῖος σήμερον ὑπερφηανεύεται σπαταλῶν, θὰ ἐξαγορασθῇ αὖριον μὲ πολὺν ἐξευτελισμόν. Διὰ τῆς στερήσεως ἡμετέρων τινῶν τέρψεων καὶ ματαιοτήτων ἐξαγοράζει τις τὴν ἀξιοπρέπειάν του καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, δύο μεγάλα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἐξασφαλίσῃ, θυσιάζων μερικὰς ἀπολαύσεις.

«Ἔστε οἰκονόμοι», ἔλεγεν ὁ Φραγκλῖνος, ὁ μέγας πολίτης τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, αἰδιότι, ἐὰν ᾔσθε οἰκονόμοι, θὰ ἀποκτήσετε τὸν ἀδιάτρητον θώρακα τῆς ἀνεξαρτησίας· τότε θὰ βαδίζετε μὲ τὸ μέτωπον ὑψωμένον, χωρὶς νὰ ᾔσθε ἠναγκασμένοι νὰ κάμπτεσθε καὶ νὰ κύπτετε ἐνώπιον αἰοῦ δήποτε χυδαίου, ὁ ὁποῖος ἔχει μόνον κεφάλαιον τὰ πλούτη του· χωρὶς νὰ τείνετε ταπεινῶς τὴν παλάμην πρὸς τὴν χεῖρα, τὴν ὁποίαν κοσμοῦν ἀδάμαντες».

Καὶ τὴν ἀσωτίαν καὶ τὴν σπατάλην ἀκολουθεῖ κατὰ πόδας ἄλλη πληγὴ τοῦ αἵματος, καὶ ἄλλη ἀφορμὴ ἐξαντλήσεως τοῦ κοινωνικοῦ πλούτου, τὰ χρέη. Δὲν ἐννοοῦμεν δὲ δι' αὐτῶν τὰ δάνεια τὰ παραγωγικά, τὰ ὁποῖα συνομολογεῖ τις διὰ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἐργασίαν του καὶ νὰ ἀκονίσῃ τὴν δραστηριότητά του, ἀλλὰ τὰ χρέη, τὰ ὁποῖα συνομολογεῖ ὁ σπάταλος καὶ ὁ ἄσωτος ἢ διὰ νὰ τρέφῃ τὸ ἐλάττωμά του, ἢ διὰ νὰ τραφῇ καὶ ἐνδοθῇ αὐτός, ὅταν δὲν θὰ εἶναι πλέον εἰς αὐτὸν δυνατὸν νὰ ἀσωτεύῃ καὶ νὰ σπαταλᾷ. Ταῦτα τὰ χρέη εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ αὐτὸς μέγας τῆς Ἀμερικῆς πολίτης, τὰ χρέη τὰ ὁποῖα συνάπτουν ὅσοι δὲν ἐγνώρισαν τὸ

καθῆκον τῆς οἰκονομίας, ὅταν ἔλεγεν· αὐτοῖς βυζιζοῦν πρὸς τὸ χρηματοκιβώτιον τοῦ δανειστοῦ, βυζιζοῦν πρὸς τὴν ὁδὸν τοῦ ἐξευτελισμοῦ. Ἀλλοίμονον! Ἐσκέφθη τί πράττεις, ὅταν χρεώνεσαι; Δίδεις εἰς ἓνα ξένον, εἰς ἓνα ἄνθρωπον ἀδιάφορον, δικαιοῦματα ἐπὶ τῆς ἀξιοπρεπείας σου καὶ τῆς ἐλευθερίας σου. Ἐὰν δὲν κατορθώσῃς νὰ τὸν πληρώσῃς κατὰ τὴν προθεσίαν, τὴν ὁποίαν συνεφωνήσατε, θὰ ἐντρέπῃς νὰ βλέπῃς τὸν δανειστήν σου, θὰ στενοχωρῇσαι λαλῶν πρὸς αὐτόν, θὰ ταπεινώνῃσαι οἰκτρῶς μὲ δικαιολογίας καὶ προφάσεις. Κατὰ μικρὸν θὰ σὲ ἐγκαταλείψῃ ἡ εὐκρίνεια καὶ ἡ παρηγορία, καὶ ὅτε ἐξευτελίζῃς μὲ τὰ ποταπώτερα ψεύδη, τὰ ὅποια θὰ σοῦ ὑπαγορεύῃ ἡ ἀνάγκη. Καὶ ὅμως ἄνθρωπος ἐλεύθερος δὲν πρέπει ποτὲ νὰ εὗρεθῇ εἰς τὴν ἀνάγκην οὔτε νὰ ἐρυθρίῃ, οὔτε νὰ κύπτῃ ἐνώπιον οἰουμένης. Ἀλλ' ἡ πτωχεία καὶ ἡ στέρσις ἐξαλείφουν καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸν καὶ τὸ θάρρος. *Εἰς σάκκος κειρὸς εἶναι ἀδύνατον γὰρ σταθῆναι ὀρθός*».

Ὅταν κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τῆς Ἀμερικῆς ὑπερετιμήθη καταπληκτικῶς ὁ βάμβαξ εἰς πολλὰς ἐλλληνικὰς ἐπαρχίας, ἰδίως εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Λεσβαδείας καὶ τῶν Θηβῶν ἔπιπτε κυριολεκτικῶς βροχὴ χρυσοῦ. Μέγιστος πλοῦτος εἰσῆλθεν εἰς αὐτάς· ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ καὶ σπατάλη καὶ ἀσωτία ἀπερίγραπτος. Ὀλίγοι ἠδυνήθησαν νὰ συντηρήσουν τὸν πλοῦτον τούτον, τοῦ ὁποῦ ἡ οἰκονομία καὶ ἡ ἀποταμίευσις θὰ ἦτο ἐφόδιον ἰσχύος ὁλοκλήρων ἐπαρχιῶν.—Τὰ αὐτὰ καὶ ἔτι χειρότερα ἐγένοντο εἰς τὰς σταφιδοφόρους ἐπαρχίας κατὰ

τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων τιμῶν τῆς σταφίδος. — Οὐ-
 δαμοῦ τοῦ κόσμου ἀνεπτύχθη ποτὲ ἡ ὁρμὴ τῆς ἀπολαύ-
 σεως καὶ τῶν ἀλογίστων δαπανῶν, ὅσον τότε ὅτε ἡ
 σπατάλη εἶχε φθάσει εἰς τινὰς μέχρῃ καταστροφῆς
 τραπεζογρραμματίων πρὸς ἐπίδειξιν. Τὰ αὐτὰ γίνονται
 σήμερον εἰς τὰς πόλεις, ὅπου ἀνθεὶ ἡ σπογγαλειία. Τὰ
 ἑκατομμύρια, τὰ ὅποια περισυλλέγουσιν ἀπὸ τοὺς σκο-
 τεινοὺς βυθοὺς τῆς θαλάσσης ἀτρόμητοι βιοπαλαισταί
 διὰ τῆς πλέον σκληρᾶς καὶ τῆς πλέον ἐπικινδύνου ἐρ-
 γασίας, σπαταλῶνται κατὰ τοὺς μῆνας τῆς ἀργίας
 κατὰ τρόπον, τὸν ὅποιον μόνον μία γενικὴ παραφρο-
 σύνη θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ. Καὶ ἔπειτα κατὰ τοὺς
 μῆνας τῆς ἐργασίας στεροῦνται αἱ οἰκογένειαι, καὶ ἀπο-
 θνήσκουν τῆς πείνης ὅταν ἀπορρυαζῶνται διὰ τῶν
 σκληρῶν θανάτων, οἱ ὅποιοι τόσον συχνὰ πλήττουν εἰς
 τοὺς βυθοὺς τῆς θαλάσσης τὰ στηρίγματά των. Καὶ
 λιμώττουν καὶ ἐπικτεοῦν πολλὰ τῶν ἡρωϊκῶν τούτων
 θυμάτων τῆς ἐργασίας, ἀνάπηροι καὶ παράλυτοι, ἐν
 ὀλίγον ἐὰν ἐγνώριζαν νὰ οἰκονομοῦν καὶ νὰ ἀποτα-
 μεύουν ἀπὸ τὸ ἄρθρονον χρεῖμα τῆς σκληρᾶς ἐργασίας
 των θὰ ἠδύνατο νὰ ὑφίστανται τὴν σωματικὴν δυστυ-
 χίαν των, ἀνεξάρτητοι τοῦλάχιστον ἀπὸ ἀνάγκας. Καὶ
 χάνονται καὶ διασκορπίζονται οὕτως ἄχρηστα διὰ τὸ
 ἔθνος τὰ κεφάλαια, τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ συμπηγνύῃ
 καὶ δημιουργῇ ἡ ἐργασία καὶ διασκορπιζόμενα διὰ τῆς
 σπατάλης, οὐδαμῶς ἢ ἐλάχιστα δύνανται νὰ χρησι-
 μεύουν τοῦ λοιποῦ εἰς παραγωγικὰς ἐργασίας καὶ αὖ-
 ξησιν τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου. Διὰ τοῦτο διάσημος οἰκο-

νομολόγος ἔλεγεν ὅτι αὐτὸ ἔργατης ὁ ἀποταμιεύων ἐν δεκάλεπτον εἶναι ἐθνικὸς εὐεργέτης.»

Κατὰ τῆς τάσεως πρὸς τὴν σπατάλην ἀντὶ ἄλλων ἀναπτύξεων παραθέτομεν τὰ ἐξῆς πρακτικὰ ἀποφθέγματα ζένου σοφοῦ :

«Κοστίζει πολὺ περισσότερον εἰς μίαν οἰκογένειαν ἢ ἀνάγκη τῆς σπατάλης, εἰς ὅποιαν δὴποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ, ἀπὸ τοῦ πλουσίου τραπεζίτου μέχρι τοῦ ἐργάτου, παρὰ τὸ νὰ ἀναστήσῃ δύο τέκνα».

«Τὰ μεταξωτὰ φορέματα σβύνουν τὸ πῦρ τοῦ μαγειρείου».

«Μόνον ὅταν στερεῖται τὸ πηγᾶδι, τότε ἐννοεῖ τις τὴν ἀξίαν τοῦ νεροῦ».

«Εἶναι παραφροσύνη νὰ ἐξοδεύῃ τις τὸ χρήμα του, διὰ νὰ ἀγοράζῃ ἀκριθὰ τὴν μεταμέλειάν του».

«Ἡ Ματαιοδοξία καὶ ἡ Σπατάλη προγεύονται μὲ τὴν Ἀφθονίαν, γευματίζουν μὲ τὴν Πτωχείαν, καὶ δειπνοῦν μὲ τὸν Ἐξευτελισμόν».

Ἀποφθέγματα σοφά, τὰ ὅποια μὲ ὀλίγας λέξεις διδόνουν τὴν εἰκόνα τοῦ τίσον ὀλεθρίου διὰ τὴν κοινωνίαν ἑλαττώματος τῆς ἀσωτίας καὶ τῆς σπατάλης.

Τυχρὰ παίγνια.

Τὰ τυχρὰ παίγνια ἐπιφέρουν ὅλα τὰ θλιβερὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀσωτίας καὶ τῆς σπατάλης, συνοδευόμενα

μενα καὶ ἀπὸ πολλὰς ἄλλας καταστροφὰς καὶ διὰ τὴν οἰκογένειαν καὶ διὰ τὴν κοινωνίαν.

Διὰ τοῦτο ὅλα τὰ ἔθνη θεωροῦν καθήκον τιμῆς τὸν ἀμείλικτον πόλεμον τῶν τυχηρῶν πιγνίων καὶ δι' ἄστυνομικῶν καὶ διὰ ποινικῶν διατάξεων, ὅχι διὰ νὰ προστατεύσουν τὸν παίκτην ἀπὸ τὴν καταστροφὴν τῆς περιουσίας του, διότι τοῦτο ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῶν καθηκόντων τῆς πολιτείας, ἀφοῦ πᾶς ἐνήλικος μὴ παράφρων δύναται νὰ ἀποξενωθῇ ἐντελῶς τῆς περιουσίας του καὶ νὰ τὴν δωρήσῃ καὶ νὰ τὴν καταστρέψῃ, ἀλλὰ διότι αἱ παῖκται, ἐκτὸς τῆς ἀτομικῆς καὶ οἰκογενειακῆς των καταστροφῆς, εἶναι καὶ τῆς κοινωνίας ἐχθροί, φθείροντες τὸν ἔθνικόν πλοῦτον καὶ τὴν κοινωνικὴν ἠθικὴν καὶ μεταδίδοντες καὶ εἰς ἄλλους ἠθικὸν νόσημα διαφθορᾶς, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου πολὺ συχνὰ γεννᾶται καὶ αὐτὸ τὸ ἐγκλημα.

Καὶ ὅταν κερδίζει ὁ παίκτης, τὸ κέρδος τοῦ χαρτοπαιγνίου δὲν ὑπηρετεῖ τὰς ἱερὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας, οὔτε τὴν ἐκπλήρωσιν ἠθικῶν ὑποχρεώσεων· εἶναι θυσία προωρισμένη διὰ τὴν σπατάλην καὶ τὴν διαφθοράν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπώλεια εἶναι συνηθεστέρα τοῦ κέρδους, ἡ πενία καὶ ἡ δυστυχία θὰ ἔλθουν εἰς τὴν οἰκογένειάν του· ἡ Ἔρις καὶ ἡ Διχόνοια θὰ εἰσβάλουν εἰς τὸν οἶκόν του· ἀσυνθήιστος εἰς τὴν δυστυχίαν, ἡ ὁποία ἐνσκήπτει ἀπροσδοκῆτως κατὰ τὴν ἐξαντλητικὴν ἀγρυπνίαν μιᾶς νυκτός, λησμονεῖ πᾶσαν ἀξιοπρέπειαν, πᾶσαν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν, διὰ νὰ εὑρῇ τὸ χρῆμα, τὸ ὁποῖον ἀπαιτοῦν ἀγρίως καὶ αἰ ἀνάγκαι.

καὶ τὸ πάθος του. Ἐνίοτε καὶ αὐτὸ τὸ ἐγκλημα δὲν τοῦ ἐμπνέει πλέον οὔτε ἀποστροφὴν οὔτε φόβον. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐντιμος ἄνθρωπος δὲν φθάνει συνήθως μέχρι τοῦ σημείου τούτου· ἀλλὰ τότε οὐχὶ σπανίως ἡ αὐτοκτονία θέτει τέρμα εἰς κατὰστασιν ἀφόρητον, τὴν ὁποῖαν ἐδημιούργησε τὸ ὀλέθριον πάθος.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸν παίκτην θεωρεῖ πάντοτε ἡ κοινὴ συνείδησις ἱκανὸν νὰ κατέλθῃ ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς ἀνθρωπίνης ταπεινώσεως, καὶ νὰ ὑποπέσῃ εἰς πᾶσαν κακὴν πράξιν, μεταξὺ τοῦ παίκτη καὶ τῶν ἐργαζομένων ἀνθρώπων γεννᾶται μία ζώνη δυσπιστίας γενικῆς, ὅπως εἰς τοὺς τόπους, τοὺς ὁποῖους μαστιζοῦν αἱ ἐπιδημίαι· οὐδεὶς ἀναθέτει εἰς αὐτὸν διαχείρισιν, ἔστω καὶ ἐλαχίστου ποσοῦ, διότι φοβεῖται εὐλόγως, ὅτι ὁ παίκτης δὲν θὰ διστάσῃ νὰ θέσῃ τὸ ξένον χρήμα ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ χαρτοπαιγνίου, τοῦ ρυπαροῦ τούτου βωμοῦ τῆς Τύχης. Οὐδεὶς ἀναθέτει εἰς αὐτὸν οὐδ' ἀπλὴν ἐργασίαν, διότι ἡ ἐργασία ἀπαιτεῖ προσήλωσιν, διαυγὴ νοῦν, σῶμα ὑγιές· ὅλα δὲ ταῦτα τὰ ἀφαιροῦν αἱ ἀγρυπνίαι, αἱ ἐκνευρίζουσαι, αἱ ἐναγώνιοι συγχινησεις, αἱ παραλύουσαι καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα.

Ἐάν ποτε δὲ τὰ τυχερὰ παίγνια δημιουργοῦν κεφάλαια, τοῦτο γίνεται πάντοτε εἰς χεῖρας τῶν βδελυρῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι, ἐξ ἐπαγγέλματος ἐκμεταλλεῦνται τοῦ δεινοῦ τούτου πάθους, διευθύνουν τὰ χαρτοπαικτικὰ κέντρα, εἰς τὰ ὁποῖα καταστρέφεται ἡ τιμὴ καὶ ἡ περικοπὴ τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν.

Ἀλλὰ τὰ κεφάλαια ταῦτα, εἰς τοιαύτας χεῖρας, ἀντὶ ὠφελείας διὰ τὴν κοινωνίαν, εἶναι μᾶλλον κίνδυνος δι' αὐτήν.

Διὰ τοῦτο τὰ ἐντιμὰ ἔθνη τιμωροῦν ἀμειλίκτως τὴν ληστείαν τῶν τυχηρῶν παιγνίων, ληστείαν, ἣ ὁποία κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρει τῆς συνήθους, ὅτι ἀναθέτουν οἱ χαρτοπαῖκται εἰς τὸν δόλον πολλάκις, εἰς τὴν τύχην πάντοτε, τὴν ἀπόφασιν περὶ τοῦ τίς θὰ εἶναι ὁ ληστής, καὶ τίς τὸ θῦμα.

Μέθη, κατάχρησις πνευμα- τωδῶν ποτῶν.

Ἀμεσωτέραν βλάβην καὶ ἀπὸ τὰ προηγούμενα ἐλαττώματα φέρει εἰς πᾶν ἔθνος ἡ διάδοσις τῆς καταχρήσεως τῶν πνευματωδῶν ποτῶν. Ὅχι δὲ μόνον ἀμεσωτέραν, ἀλλὰ καὶ γενικωτέραν. Διότι ἡ κατάχρησις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ἣ ὁποία αὐξάνει διὰ τῆς μιμήσεως, διαδίδεται ἐξ αὐτῆς τῆς κοινωνικῆς ἀνατροφῆς τῶν διαφόρων τάξεων καὶ κατέρχεται εἰς ὅλας τὰς ἡλικίας μέχρις αὐτῶν τῶν ἐφήθων, εἶναι ἡ κυριωτέρα καὶ τρομερωτέρα αἰτία τοῦ ἐκφυλισμοῦ, αὐτόχρομα τῆς καταστροφῆς ἐνός λαοῦ. Ἐθνος δὲ ἐκφυλον εἶναι ἀδύνατον νὰ στηρίξῃ ἐλπίδας ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, καθόσον κινδυνεύει νὰ μὴ εἶναι ἔθνος βιώσιμον.

Δὲν εἶναι ἄσκοπον, διὰ νὰ μὴ ἀποδοθῇ ὑπερβολὴ εἰς τὰ ἀνωτέρω, νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἡ παραφροσύνη, καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, εἰς τὰ κράτη,

τὰ ὅποια μαστίζει ἡ κατάχρησις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ἔλαβε διαστάσεις τρομακτικές, καὶ ὅτι μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰσερχομένων εἰς τὰ φρενοκομεῖα, — ἀριθμοῦ καθ' ἕκαστον ἔτος αὐξάνοντος, — 48 ἕως 56 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν παραφρόνων, κατὰ τὰ διάφορα κράτη εἶναι προσβεβλημένοι ὑπὸ τῆς ἀλκοολικῆς μανίας καὶ μελαγχολίας, κατὰ συνέπειαν τῆς καταχρήσεως τῶν πνευματωδῶν ποτῶν.

Ἄλλ' ἡ δεινότερα ἐθνικὴ βλάβη δὲν εἶναι ἡ ἐκ τούτων. Τὰς χιλιάδας τῶν δυστυχῶν τούτων αὐτοφροναμένων ἡδύνάτο τις νὰ διαγράψῃ, ὅπως καὶ ἐκεῖνους τοὺς ὁποίους ἀφαρπάζουν ἀπὸ τοῦ πληθυσμοῦ χώρας τινὸς αἱ ἐπιδημῖαι.

Εἶναι ὁμως λυπηρὰ πλάνη νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι ὑπὸ τὴν μάστιγα τῆς καταχρήσεως τῶν πνευματωδῶν ποτῶν οἱ μὴ φθάνοντες μέχρι τοῦ κατωφλίου τοῦ φρενοκομείου μένουσιν ἀπρόσβλητοι· ὅτι δύνανται πλέον νὰ ἀποτελοῦν λαὸν ὑγιᾶ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μετὰ πεποιθήσεως νὰ δύνανται νὰ στηριχθῇ τὸ ἔθνος. Διότι κατὰ διαφόρους βαθμοὺς ἡ πνευματοποσία ἐκφυλίζει πάντα κατὰ συνήθειαν πίνοντα πνευματώδη ποτά, φρονεῖν τὰ νεῦρα, ἐξασθενίζει τὸ πνεῦμα, ἐλαττώνει τὴν εἰς τὴν ἐργασίαν ἀντοχήν, γεννᾷ ἀποστροφὴν πρὸς τὴν φιλεργίαν καὶ προπαρασκευάζει τὰ σώματα εἰς τὸ νὰ δεχθοῦν πλῆθος καταστρεπτικῶν νόσων καὶ νὰ ὑποκύψουν εἰς αὐτάς. Ἐν γένει δὲ ὁ ὀργανισμὸς τῶν ὑφισταμένων τὴν βραδεῖαν ἀλκοολικὴν δηλητηρίασιν,

ἀσθενής, ἐξηντλημένος, εὐερέθιστος, ἀποβαίνει ἄχρηστος πρὸς πᾶν γενναῖον ἔργον, ἐπιρρεπής δὲ πρὸς πᾶσαν ἐγκληματικὴν ῥοπὴν, καὶ ἰδίως πρὸς τὰ φονικά ἀδικήματα.

Διὰ τοῦτο πανταχοῦ τοῦ κόσμου τὰ κράτη ἀμύνονται ὀραστηρίως κατὰ τῆς οἰνοπνευματοποσίας τοῦ λαοῦ, τῆς ὁποίας αἱ ἐκφυλιστικαὶ καταστροφαὶ μεταβιβάζονται κληρονομικῶς διὰ τῶν γεννήσεων καὶ φέρουν εἰς τὸν κόσμον ὑπάρξεις δυστυχεῖς, ἀναξίας νὰ ἀγωνισθοῦν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ἀπολύτως ἀδυνάτους νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς πρὸς τὴν Πατρίδα ὑποχρεώσεις.

Κατὰ τοῦ ὑπούλου τούτου ἐχθροῦ, τοῦ οἰνοπνεύματος, ὁ ὁποῖος ὑπὸ πλείστας μορφὰς πνευματωδῶν ποτῶν ὑποσκάπτει τὴν ὑγείαν, τὴν ῥώμην, τὴν ἐργαστικότητα καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ, τὰ ἔθνη ἀμύνονται διὰ τοῦ θεοῦ κηρύγματος ἐπ' ἐκκλησίας, διὰ τῆς σχολικῆς διδασκαλίας, διὰ τῶν ἰδιωτικῶν ὑπὲρ τῆς ἐγκρατείας καὶ κατὰ τοῦ ἀλκοολισμοῦ συλλόγων καὶ ἐταιρειῶν, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τῆς νομοθεσίας τῆς φορολογικῆς, τῆς ἀστυνομικῆς καὶ τῆς ποινικῆς. Ἡ φορολογοῦνται βαρύτερα τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά, ἢ τὴν πώλησιν αὐτῶν ἀναλαμβάνει μονοπωλιακῶς τὸ κράτος. Ταῦτα δὲ ὅχι διὰ λόγους ταμειευτικούς, διὰ νὰ εἰσπράττῃ περισσότερα, ἀλλὰ διὰ νὰ ρυθμίσῃ καὶ περιορίσῃ ὅσον εἶναι δυνατόν τὴν κατανάλωσιν.

Ὁ ἐλληνικὸς λαός, κατ' ἐξοχὴν ἐγκρατής, μέχρι πρότινων ἐτῶν μόνον τὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου ἐγνώριζε,

καὶ ταύτην μετρίαν· οἱ κατὰ συνήθειαν μέθυσοι ἦσαν ὀλιγώτεροι μετὰξὺ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ, τὸν ὅποιον τόσαι κοσμοῦν ἰδιωτικαὶ ἀρεταί, ἢ εἰς οἷον ὀήποτε ἄλλον λαόν, τὰ σπανιώτατα δὲ παραδείγματα ἀνθρώπων μεθυσόντων διὰ πνευματωδῶν ποτῶν ἐβλεπεν ὁ λαὸς μὲ αἴσθημα εἴκτου, ἀποστροφῆς καὶ περιφρονήσεως.

Εἶθε τὸ αἴσθημα τοῦτο νὰ περιφρουρῇ καὶ προστατεύῃ καὶ εἰς τὰ μέλλον τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ! Εἶθε ἡ πνευματοποσία νὰ μὴ φέρῃ μετὰξὺ αὐτοῦ τὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας βλέπομεν ἀλλαχοῦ!

Καὶ ὅμως εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποκρύψωμεν τὴν λυπηρὰν παρατήρησιν, ὅτι ἡ πνευματοποσία ἐπεκτείνεται μετὰξὺ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ· ὅτι ἐπλημμύρισαν καὶ αὐτὰς τὰς κωμοπόλεις τῆς Ἑλλάδος τὰ καταστήματα τὰ πωλοῦντα ἀποκλειστικῶς πνευματώδη ποτά, καὶ ὅτι καθ' ἕκαστον ἔτος αὐξάνει κατὰ πολὺ ἡ κατανάλωσις οἶνοπνεύματος. Συντελεῖ εἰς τοῦτο πολὺ δυστυχῶς ἡ μεγίστη εὐθηνία τοῦ οἶνοπνεύματος, εὐθηνότερου πάσης ἄλλης χώρας καὶ ὑποκειμένου εἰς ἐλαφροτάτην φορολογίαν.

Κατὰ τοῦ ἐλαττώματος τούτου, τοῦ δημιουργοῦντος πολίτας ἀγρήστους καὶ παρασκευάζοντος διὰ τὸ ἔθνος πληθυσμὸν ἐξηντλημένον καὶ πρὸς πᾶν γενναῖον ἀνίκανον, πρέπει νὰ ἀντιταχθοῦν καὶ νὰ ἀντιδράσουν καὶ ἡ ἀγνότης καὶ ἡ σωφροσύνη τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἡ φιλοπατρία του. Ἄς μὴ ἐπνευματοποιώμεθα δὲ καὶ ἃς μὴ ἡσυχάζωμεν ἐκ τοῦ ὅτι αἱ βλάβαι ἐκ τῆς οἶνο-

πνευματοποσίτας δὲν ἐξεδηλώθησαν ἀκόμῃ, διότι ἡ εἰσβολὴ τοῦ κακοῦ τούτου εἶναι ἀκόμῃ πρόσφατος. Ἀπ' ἐναντίας πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι, λόγῳ τοῦ θερμοῦ ἡμῶν κλίματος, ἂν μὴ παρεμποδισθῇ τὸ κακόν, αἱ καταστροφαὶ αἱ ἐκ τοῦ ἀλκοολισμοῦ ἐν Ἑλλάδι θὰ ἀποβοῦν εἰς τὸ μέλλον πολὺ δεινότεραι ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην χώραν.

ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

Α'.

Ἐν γένει.

Τὰ δικαιώματά του δύναται κάλλιστα νὰ γνωρίσῃ ὁ πολίτης καὶ ἄνευ λεπτομερῶν ἀναπτύξεων, ὅταν κατὰ βάθος ἐννοήσῃ τὰ καθήκοντά του. Διότι ἕκαστον κύριον καθήκον ἀνταποκρίνεται συγχρόνως εἰς ἓν ἀντίστοιχον δικαίωμα. Ἐχοντες ὠρισμένα καθήκοντα ἀπέναντι τῆς Πατρίδος, ἀπέναντι τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν, ἔχομεν ἐπίσης ὠρισμένα δικαιώματα, τὰ ὅποια τὸ ἔθνος καὶ οἱ συμπολίται ἡμῶν ὀφείλουν νὰ ἀναγνωρίζουν. Ὅπου δὲ ὑπάρχει ἁρμονία μεταξὺ δικαίωματος καὶ καθήκοντος, ὅπου τὸ δικαίωμα ἐνὸς ἐκάστου δὲν ἐξασκεῖται κατὰ τρόπον ἀναιροῦντα, πιέζοντα, ἢ ὅπως δῆποτε παραβλάπτοντα τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων, ἐκεῖ καὶ ἡ εὐνομία, ἐκεῖ καὶ ἡ τάξις, ἐκεῖ

οἱ κερροὶ τῆς ἐργασίας ἐκάστου ἐξασφαλίζουν τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ ἔθνους τὴν εὐτυχίαν, ἐκεῖ οὔτε περιορίζεται, ἀλλ' οὔτε καὶ ἀποβαίνει σύμβολον καταχρήσεων καὶ ἀκολάστων ὑπερβολῶν τὸ θεμελιωδέστερον καὶ ἱερώτερον τῶν δικαιωμάτων, ἡ ἐλευθερία.

Β'.

Εἰδικὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου.

1. Ἡ Ἐλευθερία.

Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία εἶναι τὸ ἱερώτατον καὶ θεμελιωδέστατον πάντων τῶν δικαιωμάτων, ἀνήκον εἰς πάντα ἄνθρωπον, εἴτε πολίτης εἶναι, εἴτε ξένος πατῶν τὸ ἔδαφος τῆς Πατρίδος μας.

Ταύτην τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν ὡς ἀνθρώπινον δικαίωμα ἐξασφαλίζει τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, κηρύττον ὅτι «Ἐν Ἑλλάδι οὔτε πωλεῖται, οὔτε ἀγοράζεται ἄνθρωπος· ἀργυρώνητος ἢ δοῦλος εἶναι ἐλεύθερος, ἅμα πατήσῃ ἐπὶ ἐλληνικοῦ ἔδαφους».

«Ἡ ἐλευθερία, λέγει ὁ Ἑλβετὸς Νουμᾶ Δρόζ, εἶναι

ἡ ἱερὰ εἰκὼν, τὸ μαγικὸν ἱνδαλμα, τὸ ὁποῖον λατρεύει πᾶς ἄνθρωπος, ἀπὸ τοῦ ἀγρίου ἀνθρώπου τῶν δασῶν μέχρι τοῦ πλέον πολιτισμένου. Ὑπὲρ ταύτης ὁ ἄνθρωπος θυσιάζει πᾶν ἄλλο ἀγαθὸν εἰς τὸν κόσμον. Τὸ θεῖον γόητρον τῆς φωτεινῆς ταύτης εἰκόνας πληροῖ τὴν καρδίαν τοῦ ἀρτιγεννήτου νηπίου καὶ ταύτην λατρεύει ὁ γέρον καὶ καθ' ἣν ἀκόμη στιγμὴν ἀπέρχεται πρὸς τὸν αἰώνιον ὕπνον.

» Ἡ ἐλευθερία εἶναι διὰ τὸν ἄνθρωπον ὅρος ἀπαράιτητος τῆς ζωῆς· διότι εἶναι ἄνευ ἀξίας ἡ ζωὴ, τῆς ὁποίας δὲν δύναται τις νὰ ἀπολαύσῃ ἐλευθέρως. Τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ἐπιζητεῖ τὴν κίνησιν, τὸ πνεῦμα τὸ σκεπτόμενον, ἡ καρδία ἡ παλλομένη, εἰς τί θὰ ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν ὅλας ταύτας τὰς θείας δυνάμεις, τὰς ὁποίας μετέδωκεν ὁ Δημιουργός, δύναται νὰ τὰς συντρίβῃ καὶ μηδενίῃ μίᾳ ἐξωτερικῇ θέλησις; Ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ ζωὴ, ἡ δύναμις, ἡ κίνησις, εἶναι τὸ μόνον μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ φθάσῃ τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμόν, ὅστις εἶναι ἡ δικαιοσύνη πάντων ὑπὲρ πάντων. »

Ἄλλὰ πολὺ πρέπει νὰ προσέξωμεν εἰς τὸν ἀλγυθὴν χαρακτῆρα καὶ τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τῆς ἐλευθερίας. Διότι πολλάκις θανείζεται ψευδῶς τὴν μορφήν τῆς ἐλευθερίας ἡ ἀκολασία, πολλάκις νομίζομεν ὅτι μᾶς παρέχει ἡ ἐλευθερία δικαιώματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπολύτως ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν ἀλγυθὴν ἐλευθερίαν.— Ἡ ἐλευθερία τότε, ὅταν τόσον παρεξηγῇται, ὅταν τόσον νοθεύεται ἡ ἔννοιά της, ἀποβαίνει κίνδυνος καὶ τῶν

ἀτόμων καὶ τοῦ ἔθνους· ὁμοιάζει πρὸς ζυράφιον εἰς χεῖρας παράφρονος, πρὸς ὄπλον εἰς χεῖρας παιδίου.

Διὰ τοῦτο τελικὸς σκοπὸς τῆς ἐθνικῆς παιδαγωγίας πρέπει νὰ εἶναι πάντοτε ἡ τοιαύτη μόρφωσις τοῦ πολίτου, ὥστε νὰ ἀπολαύῃ ἀβλαβῶς καὶ διὰ τὸ ἔθνος καὶ διὰ τοὺς συμπολίτας του ὅσον ἔναστιν εὐρυτέρως ἐλευθερίας.

Τότε δὲ ἡ ἐλευθερία παρέχει ἄφθονα εἰς οἶον ἀήποτε λαὸν τὰ θεῖα αὐτῆς ὄψια, τότε ἀποβαίνει ἀληθὲς εὐεργέτημα τοῦ Δημιουργοῦ πρὸς τὸ εὐγενέστερον τῶν πλασμάτων αὐτοῦ, ὅταν ὁ πολίτης χωνεύσῃ καλῶς καὶ δύναται νὰ ἐφαρμόζῃ ἀλανθίστως εἰς πᾶσαν περιστάσιν τὸν ἐξῆς κανόνα : "Ὅτι τοῦ ἐνός ἡ ἐλευθερία δὲν πρέπει ποτὲ νὰ παραβιάπτῃ ἢ νὰ περιορίζῃ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων, οὔτε ὧλων ὁμοῦ, οὔτε ἐνός.

"Ὅριον λοιπὸν τῆς ἐλευθερίας μας εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ πλησίον. "Ὅταν ὑπερπηδᾷ τις τὸ ὅριον τοῦτο, τότε ἀσκεῖ τὴν ἀπεχθὴ ἐλευθερίαν τοῦ πράττειν τὸ κακόν, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἐλευθερία, ἀλλ' ἀκολασία.

Ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας ἀπορρέουν, ἢ μᾶλλον ἐφαρμογαὶ τῆς ἐλευθερίας εἶναι πλεῖστα δικαιώματα, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἀπαριθμήσωμεν τὰ κυριώτερα.

Πρώτη μορφή τῆς ἐλευθερίας εἶναι αὕτῃ ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, τὸ ἱερώτερον τῶν δικαιωμάτων δικαίωμα, τὸ ὁποῖον μόνον εἰς τὰ δεσποτικὰ κράτη εἶναι ἐκτεθειμένον εἰς κινδύνους, ἄνευ ἀφορμῆς πολλάκις παραβιαζόμενον. Εἰς ἐκεῖνα ὁ πολίτης ἄνευ οὐδεμιᾶς νομίμου ἐγγυήσεως, ἄνευ γνωστῆς καὶ δικαιολογημέ-

νης αἰτίας ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴν ἐστίαν του, ἀπὸ τοὺς οἰκείους του, ἀπὸ τὰ ἔργα του καὶ φυλακίζεται. Τὸ ὥρον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, τὸ ὅποιον ἔχει ἀπὸ αὐτῆς τῆς χειρὸς τοῦ Δημιουργοῦ, τὸ ἀποσπᾶ καὶ τὸ ποδοπατεῖ ἡ βία καὶ ἡ τυραννία.

Εἰς τὰ ἔθνη ὅμως ὡς τὸ ἐλληνικόν, εἰς τὰ ὅποια ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία τοῦ πολίτου ἐξασφαλίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεμελιώδους νόμου, τοῦ Συντάγματος, ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία τοῦ πολίτου εἶναι ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, καὶ δὲν ἀφαιρεῖται, εἰμὴ ὅταν οὗτος ἐγκληματῶν τὴν καταχρασθῇ, καὶ ὅταν καταστῇ οὕτως ἀνάξιος αὐτῆς. Τότε ἡ ἀφαίρεσις ἀπ' αὐτοῦ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας εἶναι δικαίωμα τῆς κοινωνίας, τὴν ὁποίαν ἔχουν τὸ καθήκον νὰ ὑπερασπίζουσιν αἱ ἀρχαί.

Ἀλλὰ καὶ τότε, διὰ νὰ μὴ κινδυνεύσῃ ἀναιτίως ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, τὸ Σύνταγμα ἀπαιτεῖ πρὸς σύλληψιν τοῦ πολίτου ἡτιςλογημένον δικαστικὸν ἔνταλμα.

Ἀπόρροια τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τοῦ πολίτου εἶναι τὸ ἀπολύτως ἐλεύθερον τῆς κινήσεως, εἰς τὸ ὅποιον συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκπατρισμοῦ ἢ τῆς μεταναστεύσεως.

Εἰς τὸ δικαίωμα τοῦτο δὲν ὀνάνται νὰ ἐπιβάλουσιν περιορισμοὺς αἱ ἀρχαί, χωρὶς νὰ προσβάλουσιν τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν τοῦ πολίτου.

Ὁ πολίτης ὅμως, ὁ ἄνευ ἀνάγκης μεταναστεύων καὶ θραύων τοὺς μετὰ τῆς Πατρίδος δεσμούς, παρα-

βιάζει ἠθικόν πρὸς αὐτὴν καθήκον, διότι τῆς ἀφαιρεῖ τοὺς βραχίονας, τοὺς καρπούς τῆς ἐργασίας του καὶ ἐν γένει τὴν δύναμιν, τὴν ὁποῖαν ἀρύεται ἡ Πατρίς ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς.

Εἶναι τῷ ὄντι ἀντιπατριωτικαὶ αἱ μεταναστεύσεις, τὰς ὁποίας μόνη ἡ μίμησις προκαλεῖ, αὐτὴ ἡ ἄδικος ἀφαιμάξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, αὐτὴ ἡ ἐγκατάλειψις τῆς ἐστίας ἐκ μέρους τῶν τέκνων τοῦ ἔθνους, τὰ ὁποῖα ἐπιζητοῦν ἄνευ ἀνάγκης εἰς μεμακρυσμένας χώρας νέον ἄγνωστον πατρίδα. Τὸ ἔθνος δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς πολίτας τούτους ἀπὸ τοῦ ἐκπατρισμοῦ, διότι εἶναι ἐλεύθεροι· ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι εἶναι οὗτοι πολῖται ἄστοργοι πρὸς τὴν Πατρίδα;

Ἐγγύησις ἄλλη τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας εἶναι τὸ ἄσυλον τοῦ οἴκου, τὸ ὁποῖον τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα κηρύσσει ἀπαρabiαστον, πλὴν ἐπὶ τῶν περιπτώσεων κατὰ τὰς ὁποίας οἱ νόμοι χάριν τῆς προστασίας τοῦ δικαίου ἐπιβάλλουν τὴν παραβίαν αὐτοῦ, τηρουμένων ὅμως τῶν νομίμων διατυπώσεων, ὥστε ἡ παραβίασις τοῦ ἀσύλου τῆς κατοικίας νὰ μὴ ἐξοκείλῃ ποτὲ εἰς κατὰχρησιν.

Μετά τὴν κυρίως προσωπικὴν ἢ ἀτομικὴν ἐλευθερίαν προέχει ἡ λεγομένη ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως. Ὅπως ὁ Δημιουργὸς ἐξησφάλισεν ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐσωτερικῆς σκέψεως, τὴν ὁποῖαν οὐδεμία ἐξωτερικὴ δύναμις, οὐδεὶς καταναγκασμός, οὐδεμία βίαστος δύναται νὰ καταπνίξῃ, οὕτως εἰς τὰ

ἐλευθερά πολιτεύματα ἐξασφαλίζεται ὡς δικαίωμα ἀπορρέον ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς ἰδέας, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, δὲν ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τοῦ νόμου, ἐφ' ὅσον δὲν προσβάλλει τὴν τάξιν, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποτελεῖ προσβολὴν δικαιώματος τοῦ κράτους ἢ τοῦ ἀτόμου ἐξοκέλλουσα εἰς κατάχρησιν.

Τὴν ἐλευθέραν δὲ ἔκφρασιν τῆς ἰδέας ὑπηρετοῦν καὶ ἐξασφαλίζουν ἄλλα τοῦ πολίτου δικαιώματα. Ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, ἡ ἀναγνώρισις τοῦ δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι καὶ αὐτὴ ἡ ἐλευθερία τοῦ συνεταίριζεσθαι.

Μορφὴ δὲ τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως εἶναι καὶ ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία.

Ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία καὶ ὁ ἐκ μέρους τῆς πλειονότητος τῶν πολιτῶν σεβασμὸς τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος καὶ τῶν δογμάτων ἁλλοθρήσκων συμπολιτῶν ἡμῶν ὅχι μόνον δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν θερμὴν πίστιν καὶ τὸ βαθύ θρησκευτικὸν αἶσθημα, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας μόνοι οἱ λαοὶ οἱ ἔχοντες ἀληθὴ καὶ πραγματικὴν τὴν Πίστιν, ἐκτὸς προλήψεων καὶ ἀπηλλαγμένην ἀγρίου φανατισμοῦ, ἐκεῖνοι σέβονται τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τῶν ἁλλοδόξων· διότι, ὅσον βαθύτερον αἰσθάνεται τις τὴν ἱερότητα ἐνὸς αἰσθήματος, τόσον ἀναγνωρίζει ὡς ἱερόν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἄλλου, ὅπως κατὰ τὴν συνειδήσιν αὐτοῦ τὴν ἐλευθέραν ρυθμίζῃ τὰ αἰσθηματὰ του.

Ἄν οὐδὲν ἔθνος, οὐδεμία κοινωνία δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἄνευ θρησκείας, ἂν εἶναι βέβαιον ὅτι τοῦ θρησκευτικοῦ

αἰσθημάτων κατὰ πτωσίς καὶ νέκρωσις τῆς πίστεως συμβαδίζει μετὰ τὴν τελείαν ἡλικίαν κατὰ πτωσίς καὶ τὴν νέκρωσιν παντὸς λαοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἤθελε λείψει τὸ στήριγμα τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, τοῦτο ἀκόμη περισσότερο εἶναι ἀναμφισβήτητον δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας.

Διὰ πάντα λαὸν ἡ θρησκεία εἶναι ὁ θύραξ τῆς ἠθικῆς, ἡ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διδασκαλία τῶν ἀγαθῶν ἔργων· στήριγμα καὶ πρυμνία τοῦ βίου· ἐπαγγελία ἀγίας τῆς μετὰ θάνατον ἀπολυτρώσεως, καὶ τῆς ἀμοιβῆς τῆς ἡμετέρας ἐγκαρτερήσεως εἰς τὴν τραχείαν, τὴν δύσβατον οὐδὲν τῆς ἀρετῆς.

Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἡ θρησκεία ὑπῆρξε καὶ εἶναι πάντοτε πρὸς τοῖς ἀνωτέρω καὶ ἡ κιβωτός τοῦ ἐθνισμοῦ ἡ σώτηρ. Αὐτὴ διέσωσε διὰ τῶν μαύρων αἰώνων τῆς δουλείας τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν συνείδησιν, αὐτὴ τὴν γλῶσσαν ἡμῶν καὶ συνεδέθη οὕτως ἀρρήκτως μετὰ τῆς ἐννοίας τῆς ἐλληνικῆς Πατρίδος. Ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ Ὀρθόδοξος ἐλληνικὴ ἐκκλησία, περισυνήγαγε τῆς πεσούσης Ἑλλάδος τὰ ὄρφανά, αὐτὴ τὰ διέσωσεν ὑπὸ τὰ μητρικὰ κράσπεδά Της, αὐτὴ διασώσασα τὴν πίστιν καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους, διέσωσεν αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔθνος. Αὐτὴ εὐηγγελίσθη τὴν ἀνάστασιν τῆς Πατρίδος διὰ τοῦ στόματος τοῦ Γερμανοῦ, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ εὐηγγελίζετο εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὴν σωτηρίαν, αὐτὴ ὑπῆρξε τῆς δουλείας παρήγορος καὶ τῶν ἐθνικῶν ἀγώνων παραστάτης καὶ στρατιώτης, προσφέρουσα μετὰ

τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ ἐαυτὴν εἰς θυσίαν ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου μέχρι τοῦ Διάκου, τοῦ ταπεινοῦ κληρικοῦ, ὅστις ἀνέστησεν εἰς τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας, πολὺ πλησίον τῶν Θερμοπυλῶν, τὴν δόξαν τοῦ Λεωνίδα.

Ἄλλ' ὅσον ἱερώτερα ὑπὲρ πάντα λαὸν εἶναι τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ τὰ πρὸς τὴν ἀγίαν αὐτοῦ θρησκείαν καθήκοντα, τόσον βαθύτερον ὀφείλει νὰ αἰσθάνεται τὸ δικαίωμα παντὸς εἴτε συμπολίτου, εἴτε ξένου, νὰ λατρεύῃ τὸν Θεὸν κατὰ τὰ δόγματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ θρησκείας.

Ἡ διαφορὰ τοῦ δόγματος δὲν πρέπει νὰ ἀλλοιώνῃ, οὔτε νὰ παραβιάπτῃ κατ' οὐδένα τρόπον τὴν ἀγάπην, καὶ τὸν στενὸν σύνδεσμον τῆς ἀλληλεγγύης, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ συνδέῃ ἓνα λαόν.

Ἐκτὸς δὲ τούτων ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἱερότητος τῆς ἐλευθερίας τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως εἶναι τὸ ἀσφαλέςτερον γνῶρισμα τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς ἡμερίτητος ἐνὸς λαοῦ, ἀρετῶν αἱ ὁποῖαι κατ' ἐξοχὴν χαρακτηρίζουν τὸν ἐλληνικὸν λαόν.

2. Ἰσότης.

*Ἄλλο δικαίωμα τοῦ πολίτου, μέγα ὅσον καὶ ἡ Ἐλευθερία, ὑψηλὸν ὅσον καὶ αὕτη, καὶ ἐξ ἴσου ἀπαραίτητον διὰ τὴν ὑπαρξίν, τὴν συντήρησιν καὶ τὴν πρόοδον καὶ τοῦ ἀτόμου καὶ τοῦ ἔθνους, εἶναι ἡ ἰσό-

της. Ἐθνὸς τοῦ ὁποῖου θεμελιώδης βᾶσις δὲν εἶναι ἡ ἰσότης τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ μελῶν, ἀποτελεῖ ἄθροισμα προνομιοῦχων καὶ πιεζομένων, ἐκμεταλλευτῶν καὶ ὀυναστευομένων· ἀποτελεῖ κοινωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ δικαιοσύνη εἶναι ψευδὴς καὶ ἀπατηλὴ.

Διὰ τοῦτο τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἀποδιώκει ἀπὸ τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτοῦ τὴν ἰσότητα ἀπέναντι τῆς προστασίας καὶ τῶν βαρῶν τοῦ νόμου, εἶναι ἔθνος ἀνάξιον ὑπάρξεως.

Ἡ Πατρις μας, εὐθὺς ὡς ἀνέστη ἀπὸ τῆς νεκροφανείας τεσσάρων αἰώνων, διὰ τῶν ἀγώνων τῶν πατέρων μας ἀνεκήρυξε τὴν ἰσότητα ὡς θεμελιώδες δικαίωμα παντὸς πολίτου, δι' αὐτοῦ τοῦ πρώτου τῆς Ἑλλάδος πολιτεύματος, τοῦ Συντάγματος τῆς Ἐπιδαύρου.

Καὶ τὴν ἀναγραφὴν αὐτοῦ ἐπανελάμβαναν ὅλα τὰ Συντάγματα τῶν Ἑθνικῶν Συνελεύσεων τοῦ ἀγωνιζομένου ἔθνους, καὶ τὸ Σύνταγμα τῆς πρώτης ἐν Ἀθήναις Συνελεύσεως τοῦ 1844, καὶ τὸ ἐν ἰσχύϊ Σύνταγμα τὸ διέπον ἡμᾶς σήμερον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ βον ἄρθρον ἀναγράφει τὰ ἑξῆς: «Ὁλοι οἱ Ἕλληνας εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου καὶ συνεισφέρουσιν ἀδιακρίτως εἰς τὰ δημόσια βάρη ἀναλόγως τῆς περιουσίας των. Εἰς πολίτας Ἕλληνας τίτλοι εὐγενείας οὔτε ἀπονέμονται οὔτε ἀναγνωρίζονται».

Τὸ δικαίωμα τῆς ἰσότητος, ἀπόλυτον δικαίωμα εἰς πᾶν ἔθνος ἄξιον τοῦ ὀνόματός του, πρέπει νὰ θεωρηται κατ' ἐξοχὴν ἱερὸν διὰ τὸν Ἕλληνα.

Διότι κοινὰ δάκρυα, κοιναὶ βάσανοι, πιέσεις εἰς πάντας κοιναί, κατέστησαν ἡμᾶς ἰσους καθ' ὅλην τὴν μακρὰν περίοδον τῶν δουλικῶν χρόνων. Βαρὺς ὁ σιδηροῦς κύλινδρος τῆς δουλείας ἐκυλίετο ἐπὶ τέσσαρας αἰῶνας ἐπὶ τοῦ στήθους ὅλων ἡμῶν, συντρίψας πᾶσαν διάκρισιν, ἰσοπαλῶσας τὰ πάντα. Καὶ ὅταν πάλιν ἦλθεν ἡ ἀγία ἡμέρα τῆς ἀπολυτρώσεως, κοινοὶ οἱ ἀγῶνες ὅλων τῶν τέκνων τῆς ἀνέστησαν ἐλευθέραν τὴν Πατρίδα. Κατ' ἐξοχὴν λοιπὸν ἡ Ἰσότης εἶναι δικαίωμα ἱερὸν διὰ τοὺς πολίτας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους· κατ' ἐξοχὴν εἶναι ὑπὲρ αὐτῶν τίτλος ἀφιλονίκητος, καὶ λόγῳ ἰσότητος μαρτυρίων καὶ λόγῳ ἰσότητος θυσιῶν.

Ἀλλὰ πρέπει πολὺ νὰ προσεξώμεν εἰς τὴν ὀρθήν, τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τῆς ἰσότητος τῶν πολιτῶν. Πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν τὸ νὰ δώσωμεν εἰς τὸ δικαίωμα τῆς ἰσότητος ἔννοιαν ἐσφαλμένην.

Τὸ δικαίωμα τῆς ἰσότητος δὲν ἀποθλίβει, οὔτε εἰς τὴν ἰσότητα τοῦ πλούτου, οὔτε εἰς τὴν ἰσότητα τῶν ἀπολαύσεων. Τοιαύτη ἰσότης εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὴν φαντασίαν νοσοῦντων ἐγκαφάλων.

Ἡ ἀνισότης τῶν περιουσιῶν, ἡ ἀνισότης ἐπομένως τῶν ἀπολαύσεων, εἶναι φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀνισότητος, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ πάντων τῶν ἀνθρώπων· ἀνισότης φυσικῆς, ἀνισότης ἠθικῆς.

Διότι εἶναι ἄνισοι αἱ σωματικαί, αἱ πνευματικαί, αἱ ψυχικαὶ ἐν γένει δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων. Διότι

ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν ἀνισότης ῥώμης σωματικῆς, ἀντοχῆς ἢ ἐπιτηδεϊότητος εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀνισότης εὐφυΐας, φρονήσεως, ἀνισότης τοῦ πνεύματος τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως.

Αἱ ἀνισότητες καὶ αἱ διαφοραὶ αὗται ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὑπάρχουν δὲ ἀναγκαιῶς καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅπως εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῆς δημιουργίας. Ἐπ' αὐτῶν τῶν πετάλων τοῦ αὐτοῦ ἄνθρου, ἐπὶ δύο φύλλων τοῦ αὐτοῦ κλάδου εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀνευρεθῇ ἀπόλυτος ἰσότης καὶ ὁμοιότης.

Εἶναι λοιπὸν ἀδύνατος ἡ ἰσότης τοῦ πλούτου καὶ τῶν ἀπολαύσεων, ἀφοῦ εἶναι ἀδύνατον εἰς ὅλους νὰ παράσχουν εἰς τὴν μεγάλην ταύτην κυψέλην, ἣ ὁποία λέγεται κοινωνία, τὰς αὐτὰς ὑπηρεσίας, τὴν αὐτὴν ποσότητα καὶ ποιότητα ἐργασίας, καὶ πρὸ πάντων ἀφοῦ ὅλοι δὲν δύνανται νὰ διατηρήσουν καὶ πολλαπλασιάσουν ἐξ ἑαυτοῦ ὅ,τι ἀπέκτησαν διὰ τῆς ἐργασίας των.

Οἱ μὲν προικισμένοι ὑπὸ τῆς φύσεως δι' ἰσχυρότερου πνεύματος καὶ ὑπὸ τῆς ἐξεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς διὰ μεγαλειτέρας φιλεργίας, ἠδυνήθησαν νὰ ἀναπτύξουν περισσότερον διὰ τῆς καλλιεργείας, κατ' ἀνάσους βαθμοὺς καὶ οὗτοι, τὰς παραγωγικὰς αὐτῶν δυνάμεις. Ἄλλοι ὅμως ὅχι· ἢ διότι φύσει ἦσαν ἀσθενεῖς τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμα, ἢ διότι ἀφῆκαν ἀκαλλιεργήτους διὰ τῆς ἀργίας τὰς σωματικὰς καὶ τὰς πνευματικὰς αὐτῶν δυνάμεις. — Ἄλλοι ἀπέκτησαν τὰς ἀγαθὰς ἐξεῖς

τῆς φιλεργίας, τῆς τάξεως, τῆς ἀποτάμιεύσεως, ἄλλοι ὅλως ἀντιθέτους.

Αἱ διαφοραὶ λοιπὸν αὗται, αἱ διαχωρίζουσαι τὸν εὐφυῆ καὶ τὸν ἰσχυρὸν ἀπὸ τὸν ἀσθενῆ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν ἀδύνατον, τὸν ἀγαθὸν ἀπὸ τὸν κακόν, τὸν θορραλέον εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ βίου ἀπὸ τὸν λιποψυχον, τὸν φίλεργον ἀπὸ τὸν ὀκνηρόν, φέρουν κατ' ἀνάγκην καὶ τὴν διαφορὰν εἰς τὸν πλοῦτον, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εἰς τὰς ἀπολαύσεις.

Ποία λοιπὸν εἶναι ἡ ὑγίης, ἡ ὀρθὴ ἔννοια τῆς ἰσότητος τῶν πολιτῶν ;

Θὰ ἡδυνάμεθα ἴσως νὰ δώσωμεν τὴν ἀπάντησιν μὲ δύο λέξεις : Ὅτι ἰσότης εἶναι ἡ ὑπὲρ πάντων τῶν πολιτῶν καὶ ἐπὶ παντὸς ἀντικειμένου ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς τῆς δικαιοσύνης. Ἀλλὰ τοῦτο ἀπαιτεῖ ἀνάπτυξιν. — Ἰσότης εἶναι τὸ νὰ ἔχωμεν κατὰ πρῶτον λόγον πάντες τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἀπέναντι τοῦ προστάτου νόμου· τὸ νὰ μὴ ὑπάρχουν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἔθνους προνομιοῦχοι τάξεις καὶ προνομιοῦχα πρόσωπα· τὸ νὰ προστατεύεται ἐξ ἴσου ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ, ἡ περιουσία καὶ τοῦ ἐσχάτου καὶ τοῦ ταπεινοτάτου τῶν πολιτῶν, ὅσον καὶ τῶν πρώτων εἰς ἀξιώματα καὶ εἰς πλοῦτον. Ἰσότης εἶναι τὸ νὰ προστατεύῃ καὶ ἐξασφαλίζῃ ὑπὲρ πάντων ἐξ ἴσου ἡ πολιτεία τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν πρόοδον, τὴν ἐργασίαν. Ἰσότης εἶναι τὸ νὰ ἔχουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐξ ἴσου δικαίωμα εἰς ὅλα τὰ ἐθνικὰ ἀξιώματα καὶ τὰς ὑπηρεσίας, πολιτικάς, στρατιωτικάς, ἐκκλησιαστικάς, ἀναλόγως τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἱκανό-

τητός του ἑκάστος· τὸ νὰ μὴ ὑπάρχῃ κανὲν πρόσκομμα εἰς τὸ νὰ γείνη ὁ υἱὸς τοῦ ποιμένος, τοῦ γεωργοῦ, τοῦ ἡμερομισθίου ἐργάτου ἢ τοῦ ναύτου, ἀνώτατος δικαστικός λειτουργός, στρατηγός, ναύαρχος, ἀρχηγός τῆς ἐκκλησίας, ὑπουργός, ἢ πρωθυπουργός, εἰάν ἡ φύσις καὶ ἡ ἀνατροφὴ καὶ ἡ ἐργασία τὸν ἐπροίκισαν μὲ τὰ ἐξαιρετικὰ ὄωρα ἱκανότητος καὶ ἡθικῆς ἀξίας, τὰ ὅποια ἀπαιτοῦνται διὰ τὰ ὑψηλὰ ταῦτα ἀξιώματα.

Ἰσότης εἶναι τὸ νὰ προστατεύῃ ἐξ ἴσου καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸ ἔθνος εἰς τὰ ἐλευθέρα ἐπαγγέλματα τὴν ἐργασίαν πάντων, ἐλευθέραν καὶ ἀκώλυτον ἀπὸ πᾶν πρόσκομμα, ὥστε νὰ δύναται ὁ ἐργάτης νὰ γείνη μέγας ἐργοστασιάρχης καὶ ὁ ἀπλοῦς ναύτης ἢ ἰδιοκτῆτης φορτηγίδος μέγας ἐφοπλιστὴς ἀτμοπλοίων. Ἰσότης εἶναι ἐπίσης καὶ τὸ νὰ εἴμεθα ὅλοι ἴσοι, ὅχι μόνον ἀπέναντι τοῦ προστάτου νόμου, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι τοῦ νόμου τοῦ τιμωροῦ. Τὸ νὰ ὑπέχωμεν δηλαδὴ ὅλοι ἐξ ἴσου τὴν εὐθύνην πάσης ἀδικίας, πάσης βλάβης, παντὸς παρὰπτώματος κατὰ τῆς κοινωνίας ἢ τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν.

Ὅπως δηλαδὴ δὲν ὑπάρχουν ὑπὲρ οὐδενὸς προνόμια εἰς τὴν ἀπονομὴν καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ἀξιωματίων καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐργασίας, οὕτω νὰ μὴ ὑπάρχουν ὑπὲρ οὐδενὸς προνόμια ἀποφυγῆς τῆς εὐθύνης τῶν κακῶν πράξεων. Καὶ ὁ κατέχων τὰς ὑφίστας θέσεις καὶ ὁ ἔσχατος τῶν πολιτῶν ὁ ἀνυπόδικτος καὶ μὴ ἔχων ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ νὰ ὑφίστανται ἐξ ἴσου

τὴν τιμωρὸν χεῖρα τοῦ νόμου, ὅταν παρὰβιάζουσιν τὰς διατάξεις του. Καὶ αἱ ἀποφάσεις τῆς δικαιοσύνης νὰ ἐκτελῶνται μετ' ἴσης ἀυστηρότητος καὶ κατὰ τοῦ ἰσχυροῦ καὶ κατὰ τοῦ ἀδυνάτου.

Ἰσότης εἶναι τὸ νὰ μὴ ὑπάρχουν εὐνοιαί, τὸ νὰ μὴ ὑπάρχουν προνόμια ὑπὲρ οὐδενός, προκειμένου περὶ τῶν πρὸς τὸ ἔθνος ὑποχρεώσεων. Νὰ ὑφίστανται πάντες τὰ βάρη τῆς στρατεύσεως, τὰ βάρη τῆς φορολογίας.

Ὅλα ταῦτα, ὅταν προσέξῃ τις, θὰ ἴδῃ ὅτι δὲν ἀποτελοῦν ἄλλο, ὥς εἴπομεν ἀνωτέρω, εἰμὴ ἐφαρμογὴν τῆς ἀρχῆς τῆς δικαιοσύνης ἴσης ὑπὲρ πάντων, κατὰ πάντων, καὶ ὥς πρὸς πάντα.

Ἄλλα δικαιώματα τοῦ πολίτου.

Σχεδὸν ὅλα τὰ δικαιώματα, ὅσα δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ὁ πολίτης παρὰ τοῦ ἔθνους καὶ τῶν συμπολιτῶν του, περιλαμβάνονται εἰς τὸν εὐρύτατον κύκλον τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Ἄλλ' ἔχει τὸ ἔθνος καὶ ἄλλα τινὰ καθήκοντα πρὸς τὸν ἀδύνατον ἢ τὸν ἀτυχοῦντα πολίτην, τὰ ὅποια ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνονται ὡς νόμιμοι ὑποχρεώσεις τοῦ ἔθνους καὶ ὡς ἀντίστοιχον δικαίωμα, τοῦ ὁποίου τὴν ἐκτέλεσιν δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπ' αὐτοῦ ὁ πολίτης.

Ἄλλ' ἡ πρώτη αὕτη ὄψις εἶναι ἀπατηλή. Διότι

ὅταν τις βαθύτερον ἐξετάσῃ τὰς περιστάσεις ταύτας, θὰ εἶδῃ ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, καὶ ὡς πρὸς αὐτὰς στηρίζεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μεταξὺ τῆς αὐτῆς ἐθνικῆς οἰκογενείας ἀδελφότητος καὶ ἀλληλεγγύης. Ἄς ἀναφέρωμεν μερικὰ παραδείγματα μεταξὺ τῶν πολλῶν.

Θεομηνία πλημμύρας ἢ ἄλλων καταστροφῶν, εἰσβολὴ τοῦ ἐχθροῦ εἰς τμήμα τῆς ἐπικρατείας κατέστρεψε τὰς περιουσίας καὶ ἀφῆκεν ἀστέγους καὶ πεινῶντας ὁλοκλήρους πληθυσμοὺς πόλεων καὶ χωρίων.

Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι τὸ ἔθνος, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι αἷτιον τῆς ζημίας, δὲν ὀφείλει οὐδεμίαν περὶ θαλψιν· καὶ ἂν τῷ ὄντι ἀφεθῶμεν εἰς τὰς ψυχρὰς διατάξεις τοῦ νόμου, αἱ ἀτυχίαι πρέπει νὰ βαρύνουν ἐκεῖνον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐνσκήπτουν.

Ἀλλὰ τότε τί θὰ ἐγίνετο ἡ ἀρχὴ τῆς μεταξὺ τῶν τέκνων τῆς αὐτῆς Πατρίδος ἀδελφότητος, ἡ ἀρχὴ τῆς ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης, ὅταν οἱ εὐτυχοῦντες πληθυσμοὶ ᾔθελαν προσβλέπει ἀνάληγτοι εἰς τὴν πείναν τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν, ὅταν τὸ δημόσιον ταμεῖον, τὸ ὅποιον συγκεντρώνει τὰς εἰσφορὰς ὅλων τῶν Ἑλλήνων, δὲν ᾔθελεν ἀναιχθῆ πρὸς ἀνακούφισιν τῶν παθόντων ;

Πρέπει ἐν τούτοις νὰ ἐννοηθῇ καλῶς ἡ ἔκτασις τῆς τοιαύτης ὀφειλῆς τοῦ ἔθνους πρὸς τοὺς ἀτυχοῦντας πληθυσμοὺς. Δὲν πρόκειται περὶ ὁλοσχεροῦς ἀποζημιώσεως, ἡ ὁποία σχεδὸν πάντοτε εἶναι ἀδύνατος, ἀλλὰ μόνον περὶ ἀπλῆς ἀνακούφισεως κατὰ τὸ μέτρον

τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς χώρας. Διότι τὸ δημόσιον ταμεῖον καλεῖται νὰ ἀντιμετωπίσῃ καὶ μυρίας ἄλλας ἐθνικὰς ἀνάγκας, ἐξ ἑσού ἐπιβλητικὰς· οὕτω δὲ εἶναι ἠναγκασμένον νὰ ρυθμίζῃ τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀτυχήσαντας πληθυσμοὺς κατὰ τὸ μέτρον τῶν πόρων καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκῶν αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἔχει τὸ ἔθνος τὴν αὐτὴν ὑποχρέωσιν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄτομα τὰ περιπίπτοντα εἰς ἀπόλυτον πενίαν, καὶ ὡς πρὸς τὰς ἀπορφανιζομένας οἰκογενείας;

Ὅχι βεβαίως. Τοιαύτη ἀρχὴ ὅχι μόνον θὰ κατέστρεφε τὰ οἰκονομικὰ τοῦ κράτους, ἀλλὰ θὰ ἀπέβαινε κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν βραβεῖον τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς ἀσωτίας. — Οἱ ἀποφεύγοντες ὡς ἐχθρὸν τὴν ἐργασίαν θὰ εὗρισκαν τότε τὸ μέσον νὰ μεταφέρουν εἰς βάρος τοῦ ἔθνους τὴν φροντίδα τῆς διατροφῆς ἐαυτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των.

Καὶ ὅμως κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ δεχθῶμεν καὶ ἐξαιρέσεις εἰς τὸν κανόνα τοῦτον.

Ὅταν οἱ ὄῃμοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκουν, δι' ἀπορίαν δὲν δύνανται νὰ δώσουν βοήθειαν καὶ περίθαλψιν, ἰφθαίμει τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ εὐρυτέρα οἰκογένεια, ἡ μήτηρ ὅλων τῶν πολιτῶν, νὰ περιθάλπῃ ἐκ τῆς μεγάλης κατηγορίας τῶν δυστυχῶν τὰ ἐγκαταλειμμένα νεογνά, τοὺς ἀπόρους γέροντας, τοὺς ἀπόρους ἀνιάτους, τοὺς ἀσθενεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους πᾶσα ἐργασία εἶναι ἀδύνατος καὶ πᾶσα ἄλλοθεν βοήθεια ἐλλείπει.

Διότι καὶ τὰ βρέφη εἶναι ἀναίτια τῆς ἐγκαταλεί-

ψεῶς των καὶ οἱ γέροντες καὶ οἱ ἀσθενεῖς ἄποροι εἶναι ἀναίτιοι τῆς δυστυχίας των. Ἀντιθαίνει δὲ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ ἔθνους καὶ εἰς τὴν μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἀδελφότητα καὶ ὀφειλομένην ἀλληλοβοήθειαν τὸ νὰ ἀποθνήσκουν ἐγκαταλελειμμένα ἐκ τῆς νόσου καὶ τῆς πείνης μέλη τῆς ἐθνικῆς οἰκογενείας.

Ἄλλ' ἂν εἰς τὰς ἀνωτέρω περιστάσεις ἢ πρὸς περίθαλψιν ὑποχρέωσις τοῦ ἔθνους εἶναι ὅλως ἐπικουρικὴ καὶ γεννᾶται μόνον ὅταν οἱ ὄῃμοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκουν οἱ ἔχοντες ἀνάγκην βοηθείας, ἀδυνατοῦν νὰ τοὺς περιθάλψουν, ὑπάρχει μία ἄλλη περίπτωσις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἔθνους πρὸς περίθαλψιν εἶναι ἄμεσος καὶ ἀποκλειστικὴ, συγχρόνως δὲ καὶ ἡ ἱερωτάτη τῶν ὑποχρεώσεων.

Ἐνγοῦμεν τὴν ὑπὸ τοῦ ἔθνους περίθαλψιν τῶν πολιτῶν, οἱ ὁποῖοι κατέστησαν ἀνάπηροι ὑπερασπίζοντες κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τὴν Πατρίδα, καὶ τῶν οἰκογενειῶν ἐκείνων οἵτινες ἔπεσαν ὑπὲρ Αὐτῆς.

Τὸ ἱερὸν τοῦτο καθήκον περιθάλψεως ἐκ μέρους τοῦ ἔθνους δὲν πρέπει νὰ τὸ περιορίζῃ μέχρι γλισχρότητος τὸ αἶσθημα τῆς φειδοῦς καὶ τῆς οἰκονομίας ὡς ἐπὶ πάσης ἄλλης ὑποχρεώσεως τοῦ κράτους. Δὲν πρέπει νὰ μεταβάλλεται ἡ παροχὴ αὕτη, ἡ ἐπιβεβλημένη εἰς τὸ ἔθνος ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς τιμῆς, εἰς ἐξευτελιστικὴν ἐλεημοσύνην. Αὐτὸ τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἐπιβάλλει, ὥστε ὁ μαχόμενος ὑπὲρ τῆς ἀκεραιότητος καὶ τῆς δόξης τοῦ ἔθνους πολίτης νὰ ἔχῃ ἐδραίαν τὴν πεποίθησιν, ὅτι προσφέρων εἰς τὴν Πατρίδα τὸ αἷμά

του ἐγκαταλείπει τὴν σύζυγον, τὰ τέκνα, τοὺς γέροντας γονεῖς του ὑπὸ τὴν ἀσφαλῆ σκέπην καὶ προστασίαν τοῦ Ἑθνους.

Ἡ πεποίθησις αὕτη ἀναπτύσσει καὶ κρατύνει τὸν ἡρωϊσμόν καὶ ἐκτρέφει τὰς μεγάλας ἀποφάσεις εὐγενῶν αὐτοθυσιῶν, προσφερομένων προθύμως ὑπὸ τῶν τέκνων Αὐτῆς εἰς τὸν ἱερόν, τὸν ἅγιον βωμὸν τῆς Πατρίδος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

I. Τὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου	3
A'. Ὁ πολίτης ὡς μέλος τῆς κοινωνικῆς οἰκογενείας. .	3
§ α') Ἀνάγκη τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ τὰ ἐξ αὐτοῦ ἀγαθὰ	3
§ β') Καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν δημοτῶν ἀπέναντι τοῦ δήμου καὶ ἀπέναντι ἀλλήλων	6
B'. Ἡ Πατρίς	14
§ α') Ἡ ἔννοια τῆς Πατρίδος	14
Ἡ Σημαία.	19
§ β') Τὰ πρὸς τὴν Πατρίδα καθήκοντα.	23
1) Γενικὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου	23
Ἡ φιλοπατρία.	23
Ὁ ἐθνικὸς ἐγωισμὸς.	25
Προσῆλσις εἰς τὸ πατρῶν ἔδαφος.	29
Ἐποταγὴ εἰς τὰς νομίμους ἐξουσίας καὶ εὐπειθεῖα εἰς τοὺς νόμους.	31
2) Εἰδικὰ καθήκοντα τοῦ πολίτου.	34
Ἡ στρατιωτικὴ ὑποχρέωσις	35
Καθήκοντα στρατευομένου πολίτου	39
Ἡ τῶν πολιτῶν συνδρομὴ τῆς Δικαιοσύνης — Καθοδήγη- σις καὶ βοήθεια τῶν ἄρχων ὑπὸ τῶν πολιτῶν. .	41
Ἱερότης τοῦ ὅρκου	45
Πρόθυμος ἐκτέλεσις τῶν φορολογικῶν ὑποχρεώσεων. . .	47

Προστασία τῆς δημοσίας περιουσίας.	53
Ἡ ὑψιφρος.	55
Ἐποχρηστικὴ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις	67
Σεβασμός, λατρεία καὶ προστασία τῶν ἀρχαίων κειμηλίων	71

II. Ἐλαττώματα ἐπὶ καθολικῇ βλάβῃ τοῦ ἔθνους

Ἀσωτία.	78
Τυχρὰ παίγνια.	84
Μέθη, κατάχρησις πνευματῶν ποτῶν.	87

III. Τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου

A'. Ἐν γένει.	92
B'. Εἰδικὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου.	93
1) Ἡ ἐλευθερία	93
2) Ἰσότης.	100
Ἄλλα δικαιώματα τοῦ πολίτου.	106

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Μαρτίου 1841 νόμου.
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ κατατεθειμένον δρ. 20,000,000.
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ τακτικὸν καὶ ἔκτακτον » 18,500,000.
ΜΕΤΟΧΑΙ 20,000 πρὸς δραχμὰς 1000 ἑκάστη.

ΕΔΡΑ αἱ Ἀθῆναι.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ αὐτῆς, Διοικητὴς (ἀναπληρούμενος ὑπὸ δύο Ὑποδιοικητῶν) προεδρεύων δωδεκαμελοῦς Συμβουλίου, ὅπερ συνεδριάζει ἐπὶ παρουσίᾳ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου.

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΣΤ. ΣΤΡΕΪΤ.

ΥΠΟΔΙΟΙΚΗΤΑΙ Ἰω. Α. Βαλαωρίτης καὶ Ἰω. Εὐταξίας.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ. Προνόμιον ἐκδόσεως τραπεζικῶν γραμματίων. — Προεξοφλήσεις ἐμπορικῶν γραμματίων. — Δάνεια ἐπὶ ὑποθήκῃ. — Χορηγήσεις ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων. — Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ τίτλων. — Πιστώσεις δι' ἀνοικτοῦ λογαριασμοῦ, ἐπὶ ὑποθήκῃ καὶ ἐνεχύρῳ. — Καταθέσεις ἄτοκοι. — Καταθέσεις ἔντοκοι ὑπὸ προθεσμίαν κατὰ κλίμακα τόκων. — Ἐκδόσις δανείων δι' ὁμολογιῶν. — Παρακαταβῆκαι. — Ἀγορὰ καὶ πώλησις συναλλαγμάτων Ἑξωτερικῶν. — Συμμετοχὴ εἰς ἐγχωρίους Ἑταιρείας — Χορηγήσεις εἰς γεωργοὺς καὶ κτηματίας. — Δάνεια εἰς Δήμους, εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἄλλα νομικὰ πρόσωπα. — Ὑπηρεσία δημοσίων καὶ ἄλλων δανείων. — Κινήσεις κεφαλαίων δι' ἐπιταγῶν ἐν τῷ Ἑσωτερικῷ. — Ταμεῖον εἰσλῶν πρὸς φύλαξιν. — Ταμειυτήριον (caisse d'épargne).

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ εἰς Ἀγρίνιον, Αἴγιον, Ἀμφισσαν, Ἀρταν, Ἀταλάντην, Βόλον, Γύθειον, Δημητσάναν, Θήβας, Θήραν, Καλάβρυτα, Καλάμας, Κερδίτσαν, Κόρινθον, Κυπαρισσίαν, Λαμίαν, Λάρισαν, Λεβαδείαν, Λευκάδα, Μεγαλόπολιν, Μεσολόγγιον, Ναύπακτον, Ναύπλιον, Πάτρας, Πειραιᾶ, Πόρον, Πύλον, Πύργον, Σκόπελον, Σπάρτην, Σῦρον, Τρίκαλα, Τρίπολιν, Χαλκίδα.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΣΙΣ ΑΥΤΗΣ διὰ τοῦ ἀπὸ 29 Μαΐου 1873 Β. Διατάγματος.
ΕΔΡΑ αἱ Ἀθήναι.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ἐν Πειραιεὶ καὶ Πάτραις.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ἐννεαμελές.

ΔΙΕΥΘΥΝΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ Δημοσθ. Γ. Σαμιωτάκης.

ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Γεώργ. Παρίσης.

Ὅροι ἐργασιῶν τῆς Τραπεζῆς. — Ἡ Τράπεζα παρέχει πιστώσεις διὰ τὴν προεξόφλησιν ἐμπορικῶν συναλλαγμάτων. Χορηγεῖ ἐπίσης πιστώσεις ἐπὶ ἀνοικτῶ λογαριασμῶ, ἐπὶ ὑπόθηκῃ ἀκινήτων ἢ ἐνεχυριάσει ἀξιῶν Ἑλληνικῶν ἢ ξένων τῷ κομιστῇ ἐγγεγραμμένων εἰς τὸ Χρηματιστήριον καὶ εὐκόλως διαπραγματευομένων.

Δανεῖζει ἐπίσης μὲ συμφωνίας ἰδιαιτέρας ἐπὶ μετοχῶν, ὁμολογιῶν καὶ δημοσίων χρεωγράφων.

Δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια, χορηγεῖ δὲ ἐπ' αὐτῶν τόκον :

3 ο/ο	διὰ τὰς καταθέσεις εἰς πρώτην ἀναζήτησιν
4 ο/ο	» » » ἀπὸ 1 ἔτους ἕως 3 ἐτῶν
5 ο/ο	» » » » 3 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα

Διὰ τὰς εἰς χρυσὸν καταθέσεις γίνονται ἰδιαίτεροι συμφωνίαι. Ἀγοράζει καὶ πωλεῖ συναλλάγματα καὶ ἐπιταγὰς ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Ἀναλαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν παντὸς εἶδους χρηματιστικῶν ἐντολῶν, τὴν εἰσπραξίν ἀξιῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ ὡς καὶ ὅλων τῶν ἐξαργυρωτέων τοκομεριδίων καὶ τίτλων.

Δέχεται πρὸς φύλαξιν μετοχάς, ὁμολογίας, δημόσια χρεώγραφα, ἑλληνικὰ ἢ ξένα, ὀνομαστικὰ ἢ τῷ φέροντι ὡς καὶ πᾶν πολῦτιμον ἀντικείμενον μὲ μικρὰ δικαιώματα.

Αἱ ἀποδείξεις τῶν πρὸς φύλαξιν χρεωγράφων δὲν εἶνε μεταβιβάσιμοι.

Τὰ εἰσπραττόμενα φύλακτρα εἶνε $\frac{1}{4}$ 0/ο ἐπὶ τῆς ἀξίας τῶν τοκομεριδίων καὶ 5 λεπτὰ κατὰ τίτλον καὶ καθ' ἑξαμηνίαν, ὅταν δὲν χορηγῆται μέρισμα.

Διὰ τὴν εἰσπραξίν τῶν τοκομεριδίων τῇ φροντίδι τῆς Τραπεζῆς ὀρίζεται προμήθεια $\frac{1}{4}$ 0/ο ἐπὶ πλὸν ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΔΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩ. 1893

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ : ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ—ΠΑΤΡΑΙΣ

ΒΟΛΩ—ΣΥΡΩ—ΚΑΛΑΜΑΙΣ—ΑΔΕΣΣΑΝΑΡΕΙΑ

ΧΑΝΙΟΙΣ—ΗΡΑΚΛΕΙΩ

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν ἐκτελεῖ προεξοφλήσεις, εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολὰς ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων, ἀνοίγει τρεχομένους λογαριασμοὺς ἡγγυημένους καὶ ἐν γένει ἀναδέχεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης τραπεζικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἐπιχειρήσεως ὑπὸ συμφωρτώτους ὁρους. Δέχεται χρεώγραφα πρὸς φύλαξιν ἀντὶ ἐλαχίστων δικαιωμάτων. Δέχεται καταθέσεις χρημάτων πληρώνουσα τόκον :

3 ⁰/₁₀ εἰς πρώτην ζήτησιν

2 ¹/₂ ⁰/₁₀ διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν

4 ⁰/₁₀ διὰ καταθέσεις ἐνδὲς ἔτους

5 ⁰/₁₀ διὰ καταθέσεις δύο ἔτων καὶ ἐπέκεινα.

Διὰ τὰς εἰς χρυσὴν καταθέσεις πληρώνει τὸν αὐτὸν τόκον, ἀποδίδωσι δ' αὐτὰς αὐτοσσίως.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Πᾶσαι αἱ ἑργατικαὶ τάξεις δύνανται καθ' ἑκάστην νὰ καταθέτωσι τὰς οἰκονομίας των εἰς τὸ Ταμιευτήριον τῆς Τραπεζῆς Ἀθηνῶν πρὸς ἀσφαλῆ φύλαξιν καὶ ἀπολαύσιν τόκου 3 ¹/₂ ⁰/₁₀ μετὰ τοῦ δικαιώματος ν' ἀποσύρωσι τὰ χρήματά των εἰς πρώτην ζήτησιν. Καταθέσεις εἰσὶ δεκταὶ ἀπὸ 5 μέχρι 2000 δραχ. Εἰς τοὺς καταθέτας δίδει ἡ Τράπεζα ἔντυπον βιβλιάριον, ἐν ᾧ ἐγγράφονται τακτικῶς ὅλαι αἱ καταθέσεις καὶ ἀπαλήψεις.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΩΝ

Ἡ Τράπεζα δέχεται εἰς τὰ θησαυροφυλάκιά της χρεώγραφα, ἀξίας καὶ πᾶν πολύτιμον ἀντικείμενον πρὸς φύλαξιν μὲ μικρὰ δικαιώματα. Τίθεται πρὸς τοὺτοις εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ Χρηματοκιβωτίου ὁλόκληρα, διαφόρων διαστάσεων τοῦ τελειοτάτου Ἀγγλικοῦ συστήματος, ἅτινα ἐνοικιάζει πρὸς φύλαξιν ἀξιῶν, ἐγγράφων, κοσμημάτων κτλ. πρὸς δραχ. 3 ἕως 10 κατὰ μῆνα ἀναλόγως τοῦ μεγέθους.

Ἡ αἴθουσα τῶν Χρηματοκιβωτίων ἐκτισμένη μὲ πλίνθους καὶ χάλυδα κατὰ τὸ τελειότερον Ἀγγλικὸν σύστημα Chubb εἶναι ἐντελῶς προφυλαγμένη κατὰ τοῦ πυρὸς καὶ φρουρεῖται διαρκῶς ἡμέρας καὶ νυκτός. Οἱ ἐνοικιασταὶ τῶν Χρηματοκιβωτίων εἰσέρχονται ἐν αὐτῇ μόνον κατὰ τὰς ὥρας καθ' ἃς λειτουργοῦσι τὰ Ταμεῖα τῆς Τραπεζῆς ἥτοι τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὰς 9—12 π. μ. καὶ 2—5 μ. μ., τὸ δὲ θέρος ἀπὸ τὰς 8 ¹/₂—12 π. μ. καὶ 3—6 μ. μ.

Ἡ Τράπεζα Ἀθηνῶν διαθέτει ἐν τοῖς γραφείοις αὐτῆς ἰδιαιτέρον διαμέρισμα διὰ τοὺς ἐν Ἑλλάδι παρεπιδημοῦντας κ. κ. ξένους καὶ κοιμιστὰς πιστωτικῶν ἐπιστολῶν, μετὰ ἰδιαιτέρας ταχυδρομικῆς, τηλεγραφικῆς καὶ τηλεφωνικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐν γένει παρέχει αὐτοῖς πᾶσαν εὐκολίαν πρὸς διεξαγωγὴν τῶν τραπεζικῶν ὑποθέσεων των.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΑΡΙΝΟΙ

ΤΡΑΠΕΖΙΤΑΙ

Ὀδὸς Κοραῆ—Ἐν Ἀθήναις

Ἀγοραπωλησίαι συναλλάγματος καὶ παρτὸς
εἶδους Τραπεζιτικαὶ ἐργασίαι.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ

τῆς Ἀγγλοαιγυπτιακῆς Ἀτμοπλοικῆς Ἑταιρίας

KHEDIVIAL STEAMSHIP & GRAVING DOCK Cy

(Πλατεία Καρζίσκᾶκη ἐν Πειραιεὶ)

Γ. ΒΙΚΕΛΑΣ—ΑΘΗΝΑΙ

ΟΔΟΣ ΚΟΡΑΗ, ΑΡΙΘ. 4.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΡΑΚΤΩΡ

Τῶν ἐξῆς ἀσφαλιστικῶν Ἑταιριῶν:

«**Η ΕΘΝΙΚΗ**» πυρασφάλεια.

«**PROVIDENTIA**» ἐν Βιέννῃ, κεφάλ. Κορ. 5,000,000

Ἀσφάλεια μεταφορᾶς διὰ θαλάσσης καὶ ξηρᾶς.

«**ALLEANZA**» ἐν Γενούῃ, κεφάλ. λ. ἰτ. 15,000,000

Ἀσφάλεια ζωῆς καὶ τυχαίων δυστυχημάτων.

ΟΡΟΙ ΕΠΩΦΕΔΕΣΤΑΤΟΙ, ΑΣΦΑΛΙΣΤΡΑ ΜΕΤΡΙΑ

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΜΗΜΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΝ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ Ἐκδόσις ἐπιταγῶν ἐπὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ.—Ἀγοραπωλησίαι συναλλαγματικῶν, ἐπιταγῶν, χρυσοῦ, ξένων τραπεζικῶν Γραμματίων καὶ τίτλων.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ Συναλλαγματικῶν, τίτλων καὶ τοκομεριδίων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ ἔξωτερικῷ.

ΔΑΝΕΙΑ Προκαταβολαὶ ἐπὶ τίτλων.—Λογαριασμοὶ τρεχοῦμενοι.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ 3 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ ἑτησίως, ἀπόδοσις εἰς πρώτην ἀναζήτησιν

4 " " " " μετα ἓνα μῆνα

4 $\frac{1}{2}$ " " " " τρεῖς μῆνας

5 " " " " ἕξ μῆνας

5 $\frac{1}{2}$ " " " " ἐν ἔτος καὶ πλέον

ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΣ

Πώλησις πάσης λαχειοφόρου ὁμολογίας εἰς μηνιαίας δόσεις μετὰ τὴν τύχην ὑπὲρ τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς τῆς πρώτης δόσεως.

ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Ἀγοραπωλησίαι τίτλων ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ ἔξωτερικῷ ἐπὶ ἀπλῇ μεσιτείᾳ.

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

ΠΑΡΟΦΟΡΙΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΑΙ

ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ παντὸς εἵδους ἐμπορευμάτων, μηχανῶν κλπ. ὑπὸ συμφέροντος ὅρου, μετρητοῖς καὶ ἐπὶ προθεσμία.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΟΙΚΩΝ Προκαταβολαὶ ἐπὶ ἐμπορευμάτων.

ΜΗΧΑΝΟΠΟΙΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΚΑΙ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ

ΒΛΑΧΑΝΗ, ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ Σ^{ΑΣ}

98 — ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ — 98

Κατασκευάζονται παντὸς εἶδους μηχανήματα καὶ πωλοῦνται ὅμοια ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς.

Ἐπίσης πωλοῦνται ἅπαντα τὰ εἶδη οἰκοδομικῆς.

Αἱ τελειόταται Ραπτομηχαναὶ καὶ Ποδήλατα τῶν SEIDELL καὶ NAYMANN.

Προμηθεύονται ΓΚΑΖΟΜΗΧΑΝΑΙ Κρόδλεῦ.

Ἐκτελεῖται πᾶσα ἐργασία λεβητοποιίας καὶ χυτηρίου.

Πωλοῦνται σωλῆνες σιδηροὶ, ὀρειχάλκινοι, χάλκινοι, ὑάλινοι καὶ πλεῖστα ἄλλα εἶδη.

Διηρώσια Κεντρικὴ Β. Βλαιοθηκὴ Βεροῦσας

ΕΝΩΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΠΑΙΔΟΝΟΜΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΟΔΟΣ ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ ΔΡΙΘ. 8.

Τὸ Διδασκαλεῖον τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Τμήματος ἀπὸ τριετίας ἤδη λειτουργεῖ τελεσφορώτατα, ἀποβλέπον εἰς τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν μόρφωσιν χρησίμων καὶ εἰδικῶς κατηρτισμένων Νηπιαγωγῶν καὶ Παιδονόμων, ὡς ἰδιαίτερον αὐτοῦ σκοπὸν προτιθέμενον τὴν διὰ τῶν μαθητριῶν αὐτοῦ ἑλληνοπρεπῆ διὰπλασιν τῶν Νηπίων, ἐν τῷ Νηπιαγωγείῳ καὶ ἐν τῷ Οἴκῳ, ἐν τε τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ τῇ δούλῃ Ἑλλάδι, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἀλλοδαπῇ, ὅπου Ἑλληνικαὶ Κοινότητες.

Μαθήτριάς εἶναι δεκταὶ πτυχιούχοι καὶ κάτοχοι ἀπολυτηρίων, κατατάσσονται δὲ ὡς οἰκότροφοι, ὡς ἡμίτροφοι καὶ ὡς ἐξωτερικαὶ πρὸς δρχ. 75, δρ. 35 καὶ δρ. 15 κατὰ μῆνα.

Ἡ διδασκαλία εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἐπὶ διετίαν, εἰς τὸ τέλος τῆς ὁποίας αἱ ἀπόφοιτοι λαμβάνουσι πτυχία καὶ τοποθετοῦνται τῇ ἐνεργείᾳ τῶν προσαρτησάντων αὐτὰς Κυριῶν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Τμήματος.

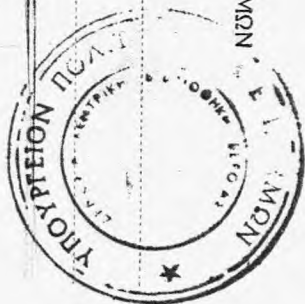

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΚΙΝΗΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

300

ΛΥ

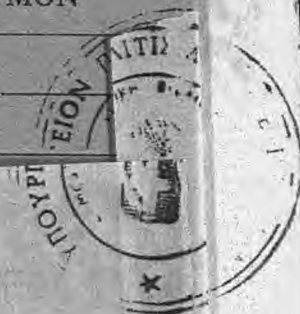
Λυκούδης, Έμμανουήλ

ΤΑ ΚΛΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ.

ἀριθ. χρ. 7832

Ἡμερομηνία
ἐπιστροφῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Αθηνών

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας